

Tisdagen den 12 februari

Kl. 13.00–15.53
18.00–21.53

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 21 och 22 januari justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Åsa Hartzell* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för Lars Hjalmered (M) under tiden för hans ledighet den 25 februari–10 maj.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Linus Sköld som suppleant i kulturutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i kulturutskottet
Linus Sköld (S)

§ 4 Meddelande om utrikespolitisk debatt

Andre vice talmannen meddelade att utrikespolitisk debatt skulle äga rum *onsdagen den 13 februari kl. 9.00*.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2018/19:7

Till riksdagen
Interpellation 2018/19:7 Polistätheten
av Carl-Oskar Bohlin (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 12 februari.

Stockholm den 4 februari 2019

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2018/19:11

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:11 Djurrättsterrorism

av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 26 februari.

Stockholm den 4 februari 2019

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2018/19:13

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:13 Svensk brandberedskap

av Mikael Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 12 februari.

Stockholm den 4 februari 2019

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2018/19:15

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:15 Översyn av vapenlagstiftningen

av Sten Bergheden (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 12 februari.

Stockholm den 4 februari 2019

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Prot. 2018/19:51

12 februari

Interpellation 2018/19:23

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:23 Samhällets civila beredskap

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 12 februari.

Stockholm den 4 februari 2019

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2018/19:26

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:26 Djurrättsmotiverad terrorism

av Magnus Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 26 februari.

Stockholm den 4 februari 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

§ 6 Svar på interpellationerna 2018/19:5 och 28 om konventionen om förbud mot kärnvapen

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Vilket nöje att få inleda den första interpellationsdebatten med mina gamla kamrater Hans Wallmark och Allan Widman. Det ska bli ett sant nöje.

Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att regeringen så snabbt som möjligt ska ta ställning till om Sverige ska tillträda eller underteckna konventionen om förbud mot kärnvapen. Hans Wallmark har frågat mig hur tidsplanen ser ut för det kommande arbetet med Lars-Erik Lundins utredning. Jag väljer att besvara interpellationerna i *ett* sammanhang.

Kärnvapen är det enskilt största hotet mot mänskligheten, och ett enda nedslag skulle få katastrofala humanitära konsekvenser. Vapnets fortsatta existens är ett misslyckande för det internationella samfundet. Tack vare diplomatiska ansträngningar har kalla krigets omfattande kärnvapenarsenal till stora delar rustats ned, men hoten kvarstår och många arsenaler moderniseras.

Vår säkerhet främjas av färre kärnvapenländer och färre kärnvapen. Regeringen arbetar med såväl diplomatiska som politiska kontakter samt teknisk expertis för att Sverige ska ha kvar sin framträdande roll i nedrustningsfrågorna, inte minst inför översynskonferensen av nedrustnings- och icke-spridningsavtalet NPT våren 2020.

Den 18 januari överlämnade utredaren, ambassadör Lars-Erik Lundin, sin rapport om konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen om förbud mot kärnvapen.

I enlighet med sina direktiv redogör Lundin för konsekvenserna av Sveriges nedrustnings- och icke-spridningspolitik, säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten samt rättsliga förutsättningar för svensk efterlevnad av konventionen.

Lundins rapport har gått ut på remiss till 19 myndigheter och organisationer. Därutöver finns det möjlighet för andra organisationer att inkomma med synpunkter.

Det breda remissförfarandet ska ses mot bakgrund av regeringens strävan att säkerställa en allsidig belysning av denna komplexa fråga.

Remisstiden går ut den 26 april. Därefter blir det aktuellt för regeringen att ta ställning.

Anf. 2 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret på min interpellation! Tillåt mig att inleda med att gratulera utrikesministern till att hon är tillbaka i samma befattning som före valet den 9 september i höstas.

Jag delar visionen om en kärnvapenfri värld, men det är klart att det måste åstadkommas genom ömsesidigt förtroende, tillit och i balans mellan de olika länder som innehar kärnvapen. Att vissa länder, till exempel de västerländska demokratierna, skulle gå i förväg är något som åtminstone undertecknad oroar sig för. Det måste ske med samtidighet, transparens och ömsesidighet.

Fru talman! Jag har läst ambassadör Lars-Erik Lundins utredning om kärnvapenkonventionen. Under mina 17 år i riksdagen har jag nog aldrig sett en utredare så tydligt rekommendera ett nej till ett svenskt tillträde till den här konventionen. Enligt Lars-Erik Lundin underminerar man nedrustnings- och icke-spridningsavtalet NPT. Det handlar också om de svårigheter som ett tillträde för Sveriges del skulle innebära när det gäller våra säkerhetspolitiska samarbeten.

Det är min bedömning att det är högst osannolikt att regeringen i slutändan skulle föreslå ett tillträde till konventionen. Det skulle vara direkt uppseendeväckande med tanke på det tydliga nej som Lundin levererar.

Nu hänvisar utrikesministern till den sedvanliga remissomgången, och den har nu påbörjats. Jag kan konstatera, fru talman, att det inte är alla utredningar som berör UD:s arbetsområde som blir föremål för remiss. Således har under de senaste åren både Tomas Bertelman och ambassadör Krister Bringéus utrett Sveriges säkerhetspolitiska samarbeten. Mig veterligen gick ingen av dessa utredningar ut på remiss.

Ett annat tydligt exempel är erkännandet av Palestina. Det föregicks över huvud taget inte av någon utredning, av någon remissomgång eller för den delen av någon förankring i riksdagen. Då gick det utmärkt för regeringen att fatta beslut ganska omgående.

Genom att förslaget nu går ut på remiss och eventuellt sedan blir föremål för ytterligare beredning utsträcks nu den tid av osäkerhet som har uppstått i våra närmaste vänners ögon.

Det, fru talman, är någonting som åtminstone undertecknad tycker är tråkigt för våra säkerhetspolitiska relationer.

Anf. 3 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag har genom åren kommit att uppskatta utrikesminister Margot Wallström som en kär person att träta med, och det här ska nog inte bli något undantag. Dock vet jag att kollegan Allan Widman brukar hälsa de nygamla ministrarna välkomna till kammaren. Han gjorde så med Peter Hultqvist, och då vill jag även den här gången understryka att jag varken hälsar välkommen eller beklagar. Det här är inte min regering, och jag har på intet sätt möjliggjort att den har blivit vald.

När det gäller de frågor som utrikesministern har att besvara ska jag använda mig av anekdotisk bevisföring, fru talman.

Jag var på ett seminarium med rätt många internationella gäster för ett par veckor sedan. Då ställdes frågan: Men vad tycker Sverige egentligen om detta med kärnvapenförbudet, NPT? Det blev då alldeles tyst i rummet. Alla vred på sig och tittade på varandra och sa: Men vad tycker Sverige egentligen? Det är det, precis som Allan Widman underströk, som är problemet. Att det finns en viss fara i dröjsmål.

Den första interpellationsdebatten som utrikesministern och jag hade om detta avtal var för ungefär 20 månader sedan. Därefter har detta ventilerats, man har tillsatt en utredning, vi har fått utredningens resultat och nu är utredningen ute på remiss. Men det finns en fara i att vi inte riktigt vet vad som gäller.

Fru talman! Utredare Lundin är också rätt tydlig med de invändningar som han reser i sin utredning. Han klumpar ihop dem i olika högar.

Låt mig påminna – inte så mycket utrikesministern för jag är helt övertygad om att hon vet detta – den breda allmänheten om

- behovet att tydligare understödja existerande fördrag om nedrustning och icke-spridning

- behovet av övergångsbestämmelser för icke-kärnvapenstater som på grund av kärnvapenhot har accepterat nukleära säkerhetsgarantier från framför allt USA
- behovet att vara tydlig om vad som är tillåtet och vad som är förbjudet i det civila samhället och i försvaret med anledning av konventionens förbud, exempelvis vilka komponenter till verktygsmaskiner som kan exporteras i framtiden
- behovet att kontrollera och verifiera att det som är överenskommet också respekteras för att skapa förtroende som kan leda till vidare förhandlingar.

Fru talman! I själva verket sprider det inom svensk industri stor oro för vad ett undertecknande skulle kunna leda till. Det sprider även en stor oro inom våra försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Det sprider stor oro att detta också kan undergräva de väldigt viktiga processer som pågår vad gäller kärnvapenbegränsningar, kärnvapenedrustning och icke-spridning. Det är därför, fru talman, som ytterligare ett antal månader som adderas till dessa 20 månader av oklarhet och osäkerhet är skadligt för Sverige.

Detta ligger inte i Sveriges intresse. Det kanske ligger i det socialdemokratiska partiets intresse. Även jag läser tidningar och ser att det finns olika viljor. Det finns vissa som tycker att man omedelbart borde underteckna avtalet och andra som är mer avvaktande. Denna utdragna process ligger inte i Sveriges intresse.

Fru talman! Låt mig avsluta med de avklingande orden i ambassadör Lundins utredning, som utgör huvudslutsats från regeringens egen utredare. ”Utredarens sammanvägda bedömning av konsekvenserna för Sverige avseende de tre huvudområdena i utredningsdirektivet leder till slutsatsen att Sverige varken bör tillträda eller underteckna konventionen i dess nuvarande form.”

Anf. 4 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Sverige har en lång historia av att arbeta för fred och nedrustning. Vi försökte inte minst under kalla kriget att minska spänningarna. Ett avtal som kom till under den tiden – ett nedrustningsavtal mellan Ryssland och USA – har USA nu lämnat. Det gällde just kärnvapen.

Jag tycker att vi alltid ska bekämpa kärnvapen. Men i denna tid då vi snarare är på väg mot upprustning och ökade konflikter mellan stormakter i världen är det extra viktigt att vi står upp för Sveriges långa tradition av att försöka minska spänningarna och nedrusta.

Andra massförstörelsevapen har förbjudits. Det handlar om kemiska och biologiska vapen och klusterbomber. Dessa har förbjudits. Det fanns såklart även en debatt inför detta förbud. I dag kan vi se konsekvenserna av förbudet. Mängden av dessa vapen har minskat dramatiskt. Det är dessutom oerhört tabubelagt att använda dem. Blotta misstanken om det väcker ett ramaskri.

Jag kan inte förstå varför kärnvapen ska undantas. Kärnvapen är ju det absolut värsta massförstörelsevapnet av alla. Det skapar mest förstörelse. För mig är det väldigt märkligt om denna vapentyp ska undantas, speciellt med tanke på utvecklingen i världen med upprustning av inte minst kärnvapen.

Sverige har varit drivande i FN när det gäller att ta fram denna konvention om ett kärnvapenförbud. Det vore tråkigt om vi inte också kan ta steget fullt ut och ställer oss bakom och undertecknar detta.

Utredningsprocessen ska självklart ha sin gång. Nu ska remissinstanserna få tycka till. Självfallet får regeringen titta noga på utredningen och vad remissinstanserna säger. Sedan får man se hur man går vidare i frågan. Oavsett var man landar måste Sverige hålla fanan högt när det gäller kärnvapenförbud. Det vore ett brott mot vår tradition hittills om vi plötsligt skulle lägga ned motståndet.

Jag minns från när jag var barn att jag läste en historia som hette *Sadako och de tusen papperstranorna*. Jag visste inte då att detta var en sann berättelse utan trodde att det var påhittat, men oavsett vilket var det en oerhört stark berättelse. Det handlade om en flicka som var två år gammal när de fällde bomberna över Hiroshima. Hon verkade vara oskadd. Men senare, när hon ungefär var i mellanstadieåldern, drabbades hon till följd av detta av leukemi.

Det fanns saga som gick ut på att om man var sjuk skulle man vika 1 000 papperstranor för att bli frisk igen. Sadako hann vika drygt 600. Sedan dog hon. Men hennes klasskamrater vek de resterande så att det blev 1 000 på hennes begravning.

Jag grät när jag var barn, och jag gråter nästan nu när jag tänker på detta. Det här visar kärnvapnets fruktansvärda effekter. Så många människor mördades på en gång. Men många dog också senare, till och med ättlingar till dem som dog då. Därför tycker jag att vi ska fortsätta kampen mot kärnvapnen.

Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack för de vänliga orden!

Det var nästan lite överklagt att höra två riksdagsledamöter beskriva det som rent av en fara att vi har dels gjort en utredning, dels skickat ut den på remiss. Det låter som om Sveriges säkerhetspolitik nu skulle avgöras för att det är två månader kvar av remisstiden.

Detta har för det första inte trätt i kraft, och alla vet att detta är en process som har pågått en längre tid och som kommer att fortsätta ett tag till. Man ifrågasätter också att vi tillsatte en utredare med argumentet att man skulle ha gjort så här med annat också.

Jag trodde faktiskt att detta var en del i vårt demokratiska system, och särskilt i en fråga som vi vet engagerar svenska folket. Jag tror att ni känner till att när man mäter inställningen i just denna fråga går det inte i den riktning som Allan Widman och Hans Wallmark talar om.

Jag har träffat några av dessa så kallade hibakushas. De har hjärtskärande berättelser. Det de beskriver är just att detta går i arv från en generation till en annan. Det är något som en person, en släkt och ett land får leva med under mycket lång tid. Det här vet vi nu, och vi har sett det. Vi har sett konsekvenserna.

Jag vill också säga något om det som Hillevi Larsson tog upp. Vi har en väldigt lång tradition i Sverige av detta. Jag tror också att det finns förväntningar på oss att fortsatt stå upp för att kämpa för fred och nedrustning, särskilt när det gäller kärnvapen.

Vår säkerhet främjas av färre kärnvapenländer och färre kärnvapen. Därför har vi haft ett starkt politiskt engagemang. Vi har haft en teknisk

expertis i världsklass som har hjälpt till på olika områden. För denna regerings säkerhets- och utrikespolitik är kärnvapenedrustning och icke-spridning en central prioritering.

Låt mig också säga något om de saker som vi gjorde under föregående period och som vi kommer att fortsätta att engagera oss i oavsett hur vi slutligen bestämmer oss när det gäller denna konvention. Den är ju bara ett verktyg av många.

Vi har engagerat oss för att främja genomförandet av icke-spridningsavtalet NPT. Det är i detta som kärnvapenstaterna har gjort tydliga åtaganden om nedrustning, men det går inte bra. Det är också sanningen, vilket är det ironiska i alltihop detta. Man talar gärna om konventionen, men vi ser samtidigt inte att kärnvapenstaterna visar någon vilja att bidra i förbättringarna för icke-spridningsavtalet.

Vi arbetar för att minska riskerna för kärnvapenanvändning, särskilt när det gäller att sänka beredskapsnivåerna i ländernas arsenaler. I dag är det tidsramar i storleksordningen fem till tio minuter som kan avgöra mänsklighetens framtid. Detta medför stora risker för felbeslut. I denna fråga är vi mycket aktiva.

Vi arbetar även med verifikationsverktygen, som kontrollerar att avtal efterlevs.

Här kommer vi att fortsätta. Vi har också en lång tradition på det området. Sedan är vi engagerade i internationella samarbeten gällande de här frågorna och kommer att fortsätta att vara det. Det handlar inte minst om arbetet för en fredlig lösning av konflikten på Koreanska halvön, vilket ju har som syfte att Nordkoreas kärnvapenarsenal ska nedrustas. Vi kommer alltså att fortsätta, och ni kommer att märka av det under den kommande mandatperioden. Detta kommer definitivt att prioriteras av den här regeringen.

Anf. 6 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Även jag blev berörd av Hillevi Larssons berättelse. Det råder ingen tvekan om att kampen mot kärnvapen ska fortsätta. Vad det handlar om är hur den ska fortsätta.

Hillevi Larsson nämner personminor, alltså Ottawakonventionen, klustervapen och Osloprocessen. Det är en tråkig sanning att flera av de stora länderna inte biträder de här konventionerna. Ryssland biträder ingen av dem.

Hillevi Larsson nämner också det faktum att USA nu på ett transparent sätt är på väg att lämna INF-avtalet, alltså förbudet mot medeldistanskärnvapen, som var en stor fråga under det kalla krigets 80- och 90-tal. Det är riktigt. USA gör detta formellt. Men jag tror att till och med utrikesministern kan bekräfta att Ryssland under flera års tid har haft robotar av en typ som står i strid med INF-avtalet.

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg att ingen av världens kärnvapennationer har några planer på att tillträda den konvention som vi diskuterar här. Om Sverige skulle tillträda den – jag förstår att utrikesministern fortfarande håller den dörren öppen någonstans – skulle det innebära stora svårigheter att delta i övningar tillsammans med oss för länder som vi samarbetar nära med när det gäller försvar och säkerhet inom ramen för EU och Natopartnerskapet, det vill säga USA, Storbritannien och Frankrike. Dessa länder har nämligen, precis som Ryssland och Kina, en

lång tradition av att aldrig vare sig bekräfta eller dementera förekomsten av kärnvapen ombord på sina fartyg eller sina flygplan. Eftersom vi inte har något militärt utbyte med Ryssland blir det bara USA, Storbritannien och Frankrike som vi kommer att få allt svårare att samarbeta med. Jag vet att försvarsminister Hultqvist ser de här länderna som otroligt viktiga för svensk säkerhet och internationellt samarbete.

Fru talman! Jag undrade varför de utredningar om Sveriges säkerhetspolitiska relationer som utfördes av ambassadörerna Bertelman och Bringéus aldrig kom att skickas på remiss. Det var ju under utrikesministerns tid som den beredningen skedde i Regeringskansliet. Jag hade tyckt att det varit bra om jag kunnat få höra *ett* sakligt skäl till att de inte går på remiss medan den här ska göra det. Som Hans Wallmark var inne på förlängs därmed osäkerheten om var Sverige står i den här frågan ytterligare.

Anf. 7 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Hillevi Larsson för in oss i den djupt känslomässiga dimensionen. Jag tillhör dem som växte upp under 70-talet, då det rådde en helt annan medvetenhet om det helvetesvapen som kärnvapen utgör. Vi hade olika klockor som vi tittade på och där vi kunde se hur nära klockan tolv vi var. Ett tag var det kusligt nära. Vi kan vara väldigt glada åt att många som har vuxit upp de senaste åren har haft en klocka som inte varit fullt lika nära tolvslaget som när vi växte upp på 70-talet.

Det är därför det som utrikesministern säger kanske är det centrala, nämligen att vi alla på olika sätt har försökt verka för att minska spridningen av kärnvapen. Sverige har varit ledande, alldeles oavsett regeringar. Det finns en bred politisk enighet om det.

Det som är vår utmaning, fru talman, är att det går åt fel håll nu. Vi ser framtagandet av kärnvapen i Nordkorea. Vi diskuterar det så kallade kärnvapenavtalet med Iran. Vi har ett grannland, Ryssland, där vi ser ett nytt moderniseringsprogram parat med en väldigt lättsinnig kärnvapenretorik som det finns all anledning att vara orolig över. Det finns alltså tyvärr många steg som går i absolut fel riktning.

Det är där jag tycker att ambassadör Lundins utredning är intressant. Låt oss nu inte undergräva de processer som finns, är det han säger. Då är det värt att komma ihåg att de kärnvapenbärande staterna inte finns med i det här så kallade kärnvapenavtalet – inte USA, inte Ryssland, inte Frankrike, inte Storbritannien, inte Kina. Därför är det viktigt att hålla reda på besticken och fortsätta med det svenska bidraget till den internationella politiken, nämligen att seriöst medverka till ett icke-spridningsavtal och seriöst medverka till begränsningar.

Hillevi Larsson nämnde det här med medeldistansrobotar. Jag antar, precis som Allan Widman var inne på, att utrikesministern delar synen att det sannolikt redan sker brott här genom utprovningen av förmågor hos olika robottyper i Ryssland. Det är ju detta som skapar oron för oss i Europa.

Jag tycker dessutom att det finns all anledning för utrikesministern att artigast besvara den fråga som Allan Widman ställde om att en av utredningarna går ut på remiss men inte de två andra. Sedan vill jag understryka, fru talman, att jag tycker att det var bra att man gjorde den här utredningen. Jag tycker att det är bra med det resultat Lundin har kommit fram till och

den process som har skett, inte minst därför att det som jag uppfattar det stoppade rätt långtgående planer på att godkänna avtalet och möjligtvis påbörja ratificeringen.

Fru talman! Min fråga till utrikesministern handlade om hur tidtabellen nu ser ut. Nu har det gått 20 månader. Svaren kommer in den 26 april. Jag tror att det är viktigt att regeringen därefter är rätt snar med att bestämma sig. Vill man inte gå vidare är det helt upp till regeringen, som har den exekutiva makten. Vill man gå vidare måste man också höra riksdagen. Då tror jag att det kommer att synas och höras betänkligheter. Ett stalltips, fru talman, är att det kommer att bli svårt att få med riksdagen på ett godkännande och ett ratificerande av det här avtalet – just på de grunder som ambassadör Lundin, regeringens egen utredare, har presenterat. Men för mig är det viktigt att det bringas klarhet i tidtabellen. Jag utgår från att vi senast i sommar får veta exakt vad regeringen väljer för väg.

Anf. 8 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det finns många olika tolkningar av om vi och andra kan gå med i den här konventionen. Bland annat finns det en utredning som heter *I skuggan av makten*. Det är bland annat personer från Harvard Law School som ligger bakom den. Det finns också forskare från Norge som har tittat på frågan och kommit fram till att till och med Natoländer skulle kunna ansluta sig till den här kärnvapenkonventionen så länge man inte använder kärnvapen i det landets namn. Tolkningarna går alltså isär. Vi får också se vad remissinstanserna säger om den utredning som regeringen har på sitt bord.

För min del råder ingen tvekan om att Sverige måste fortsätta i sin tätt position när det gäller arbetet mot kärnvapen. Vad ska vi säga till våra barn i framtiden? Hur agerade Sverige i en tid av upprustning, då kärnvapenhotet åter växte? Jag tycker att vi ska säga till våra barn att vi kämpade mot den utvecklingen och för fred. Vi har hittills aldrig haft anledning att ångra det arbete som Sverige har gjort för fred och nedrustning. Jag är övertygad om att vi inte kommer att ångra det i framtiden heller.

År 2017 gick Nobels fredspris till den internationella kampanjen mot kärnvapen. Det är bland annat Setsuko Thurlow som har varit drivande i det här arbetet. Hon är i dag 85 år och är en av få överlevande från de fruktansvärda tragedierna i Hiroshima och Nagasaki. Hennes berättelse från hennes upplevelse som 13-åring borde alla lyssna på. Det är så horribelt och fruktansvärt. Därför måste kampen nu handla om att detta aldrig får hända igen.

Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman och Hans Wallmark! I fjol flyttades domedagsklockan fram en minut, och risken är att den snart flyttas fram ytterligare en minut. Vi är eniga om kärnvapnens förödande roll.

Samtidigt vill ni gå med i Nato. Varför tror ni att de länder som Hans Wallmark räknade upp inte var med i detta arbete och inte är med i debatten? Och varför tystnade också en del av de svenska partierna i debatten om kärnvapen? Jo, därför att Nato sa till.

Ni vill ställa er under ett kärnvapenparaply. Det är förstås förklaringen till att man intar en sådan här position. Resonemangen måste gå ihop. Det har synts väldigt lite av engagemang i kärnvapenfrågan sedan samtliga

partier i oppositionen bestämde sig för att det var Nato som var svaret på alla våra säkerhetsutmaningar. Men man måste nog visa lite moralisk styrka där också.

Risken för att kärnvapen faktiskt kommer till användning, avsiktligt eller oavsiktligt, bedöms i dag som större än någon gång tidigare sedan kalla kriget. Detta hot måste vi verkligen ta på allvar. Ett inslag i utvecklingen är de investeringar som kärnvapenländerna gör just nu för att utveckla nya typer av nukleär förmåga och som snarare är avsedda för krigsföring än för strategisk avskräckning. Kärnvapen ges en mer framträdande roll, och det inger inte förtroende för att kärnvapenstaterna kommer att leva upp till sina åtaganden, till exempel under icke-spridningsavtalet. Det finns en del som menar att man bör anklaga dem för detta, särskilt när det gäller artikel 6 om ömsesidig nedrustning.

INF-avtalet, som har reglerat framför allt de strategiska kärnvapenarsenalerna, och det nya Start har bidragit till att vi har kunnat ha en global och europeisk säkerhet och ett minskat hot från kärnvapen i Europa. Jag delar synen på orsaken till krisen för INF-avtalet: Det är Rysslands brott under lång tid mot avtalet genom utveckling och utstationering av INF-brytande robotsystem. Därför är det så viktigt att USA och Ryssland nu kommer överens om att åtminstone förlänga nya Start till 2026. Det vore ansvarsfullt, och det skulle även bidra till bättre förutsättningar för överynskonferensen för icke-spridningsavtalet.

Den trend som finns av mindre samarbete och att man drar sig ur internationella samarbeten behöver vändas, och vi behöver hitta nya vägar framåt. Sverige har starka säkerhetspolitiska skäl att göra det, gärna tillsammans med nordiska och andra europeiska partner. Vi för redan sådana samtal med till exempel Tyskland. Det är vårt kollektiva ansvar att göra allt vi kan för att undvika en ny kärnvapenupprustning.

Anf. 10 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Jag tycker att det var utmärkt att utrikesministern påpekade att Ryssland under lång tid har brutit mot INF-avtalet.

Faktum är att skälet till att jag över huvud taget engagerade mig politiskt en gång i tiden, för vad som nu är ganska länge sedan, var just upprustningen av kärnvapen i Europa. Pershing II och SS-20 hette de på den tiden.

Jag har alltså samma mål som utrikesministern, och jag delar dessutom hennes bedömning att skälet till att de Natoländer som finns i Europa inte skriver under eller tillträder kommissionen är att de vill känna att de står under ett kärnvapenparaply. Jag antar att det är precis samma logik som ligger bakom att Finland inte tillträder konventionen. Det gör för övrigt inget annat nordiskt land heller.

Det sägs att Tage Erlander redan på 50-talet fick frågan av en journalist: Vad gör statsministern om Moskva hotar med en kärnvapenattack? Då svarade Tage Erlander: Ja, då ringer jag Washington.

Det är min tro att det har varit så under väldigt lång tid och att vi har kunnat åtnjuta en säkerhet, särskilt i tider av kärnvapenretorik, som vi numera möts av mer eller mindre dagligen från Rysslands sida.

Fru talman! Jag har ställt frågan om varför vissa utredningar som berör UD går på remiss och andra inte gör det. Jag kan notera att jag fortfarande

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

inte har hört något sakligt argument framföras för denna skillnad i beredningsprocessen.

Till slut vill jag påminna om att den som verkligen skakade liv i visionen om en kärnvapenfri värld var den före detta presidenten Barack Obama. Han gjorde det i vår tid. Jag delar gärna ambitionen med utrikesministern: Låt oss följa hans goda exempel och hans vision!

Anf. 11 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det är detta som är det sorgliga faktumet: Domedagsklockan tickar i fel riktning. Det är därför vi seriöst borde fundera på vad det är som gör att vi möjligtvis kan hindra tickandet och i bästa fall vrida det tillbaka.

Fru talman! Omvärlden som den ser ut nu är verkligen rätt vred. Jag tänker på utvecklingen av kärnvapen av Nordkorea, försöken att tygla Irans kärnvapenprogram, den lättsinniga retorik som Ryssland använder sig av gentemot sina grannländer och den utrustning som finns så ytterligt nära oss, i Kaliningrad.

Därför delar jag den bedömning som Allan Widman gör, nämligen att det är bra att utrikesministern är tydlig med att Ryssland har undergrävt och underminerat det viktiga avtal mellan Ronald Reagan och Michail Gorbatjov som kom på plats för 25–30 år sedan. Det är det här vi borde fundera på: Vad är det som reellt kan leda till att vi gör någonting åt detta djävulsvapen?

Det är därför notabelt att vi nu har debatterat detta i ungefär 30 minuter och att utrikesministern hitintills egentligen inte har berört några av de frågeställningar som ambassadör Lundin reser i sin utredning. Det handlar om de eventuella hot som detta innebär mot nuvarande process i form av att den undergrävs. Det här riskerar att hota svenska försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten, och om Sverige skulle underteckna och ratificera avtalet innebär det dessutom en risk för svensk industri i samverkan med andra länders industri. Detta är reella saker.

Fru talman! Jag utgår ifrån att det är precis denna typ av invändningar som regeringen själv kommer att använda sig av i det fall man inte går vidare med att underteckna och ratificera. Det är därför det finns all anledning att föra ett seriöst samtal.

Jag utgår ifrån att vi vet lite mer efter april månads utgång om hur man förhåller sig till utredningen och dess resultat. Om man inte går vidare är regeringen helt fri att själv avsluta processen. Om man vill gå vidare måste man komma till riksdagen.

Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Det är av respekt för processen vi gör så här, och jag antar att ni skulle ha svarat samma sak om ni hade varit i regeringsställning. Om man har ett förslag och skickar ut det på remiss ger man alla berörda organisationer möjlighet att komma in med synpunkter, och sedan väger man samman detta. Det kommer säkert att bli en livlig debatt, och sedan ska regeringen förstås fatta ett beslut så snart som möjligt. Vi har ingen anledning att förhålla detta på något sätt. Men jag har full respekt för den demokratiska processen och kommer absolut att vara lojal mot den.

Ni har ett litet problem med trovärdigheten. Jag tror er när ni säger att ni känner för Hillevis berättelse eller för dessa fakta. Men det är trots allt

så att ni vill in i Nato, och Nato bygger på kärnvapenavskräckning. Ni vill sätta er under ett kärnvapenparaply.

För vår del står vi kvar vid den militära alliansfriheten, som vi menar ger Sverige den allra största flexibiliteten och även den största säkerheten. Det är oförenligt med Natomedlemskap. Man måste följa sin övertygelse och fundera över om det verkligen är mer kärnvapen och ett kärnvapenparaply som gör oss säkrare. Eller är det precis tvärtom?

Där någonstans är vi. Vi har valt att göra nedrustning och icke-spridning av kärnvapen till en tydlig politisk prioritering. Detta är ett av många verktyg. De viktigaste finns i icke-spridningsavtalet och i de existerande avtal som vi ska vara rädda om. Drivkraften har varit insikten om de farsansfulla humanitära konsekvenser som all användning av kärnvapen skulle ha. Men det handlar lika mycket om svensk och internationell säkerhet, så vår nedrustningspolitik är en integrerad del av vår säkerhetspolitik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2018/19:10 om solidaritet med Storbritannien

Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att Storbritannien, vid ett eventuellt brittiskt utträde ur EU, omedelbart ska omfattas av en svensk solidaritetsförklaring av det slag som Sverige riktat mot EU:s medlemmar och de nordiska länderna.

Storbritannien är ett viktigt samarbetsland för Sverige. Våra länder har en betydande samsyn i frågor på hela den politiska dagordningen, inte minst på det utrikes- och säkerhetspolitiska området. Vårt samarbete vilar på en solid bas av gemensamma grundvärderingar, inte minst tron på och värnandet om den regelbaserade världsordningen och den europeiska säkerhetsordningen. Vi samarbetar ofta och nära, såväl bilateralt som multilateralt. Sverige och Storbritannien har samarbetat nära inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna inom EU. Regeringen lägger, mot denna bakgrund, stor vikt vid att säkerställa ett nära partnerskap mellan EU och Storbritannien på det utrikes- och säkerhetspolitiska området oavsett om Storbritannien är medlem i EU eller inte.

Denna ambition yttrar sig bland annat genom att Sverige tillhör de medlemsstater som inom EU hårdast driver att EU:s försvarssamarbeten, som Pesco och den föreslagna Europeiska försvarsfonden, ska möjliggöra nära samarbete även med partner och entiteter utanför unionen. Här har regeringen särskilt lyft fram Pescoprojektet om militär rörlighet i Europa där det är grundläggande att länder som Storbritannien, USA och Norge kan inkluderas i arbetet.

Inom ramen för uppgörelsen om utträdesavtalet i november enades EU och Storbritannien om en gemensam politisk förklaring om vad man vill uppnå med den framtida relationen. Sverige verkade för att göra den texten så ambitiös och öppen som möjligt, inte minst på utrikes- och säkerhetspolitikens område. Därmed finns en god grund för förhandlingarna om framtida avtal. Det är mot den bakgrunden som diskussionerna som rör

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på
interpellationer

EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska relation med Storbritannien efter ett brittiskt utträde ur EU avses genomföras av EU:s övriga 27 medlemsstater gemensamt.

Fru talman! Sverige och Storbritannien samarbetar nära även i andra multilaterala sammanhang, exempelvis inom ramen för Sveriges partnerskap med Nato. Det tydliggjordes i samband med förra höstens Nato-övning, Trident Juncture 2018, då en stor mängd brittisk trupp transporterades genom Sverige som en del av övningen. Storbritannien ger viktiga bidrag till säkerheten i vårt närområde, bland annat inom ramen för Natos närvaro och övningar i Östersjöområdet. Även samarbetet i Norra gruppen är ett exempel på multilateralt samarbete med Storbritannien. I Norra gruppen bidrar Sverige tillsammans med Storbritannien till samsyn kring säkerhets- och försvarspolitiska frågor i vårt gemensamma närområde.

Bilateralt har Sverige fördjupat sin säkerhets- och försvarspolitiska relation till Storbritannien väsentligt under de senaste åren. Sedan 2016 har Sverige och Storbritannien ett långtgående bilateralt samarbetsprogram, och vi deltar sedan juni 2017 i den brittiska snabbinsatsstyrkan Joint Expeditionary Force. Storbritannien är ett av de länder som den svenska försvarsmakten samarbetar närmast med.

Oavsett om Storbritannien är medlem i EU eller inte kommer vårt goda samarbete på bilateral basis och i de olika multilaterala forum jag här har nämnt naturligtvis att fortsätta. Det är ett samarbete baserat på solidaritet, gemensamma intressen och ett delat starkt engagemang för den europeiska säkerhetsordningen.

Fru talman! Det brittiska EU-utträdet aktualiserar frågan huruvida vår nationella solidaritetsförklaring, som i dag omfattar de nordiska länderna och EU-länderna, bör justeras för att även fortsättningsvis omfatta Storbritannien. Regeringens grundinställning är tydlig. Vår solidaritet med Storbritannien är stark. Det visade vi bland annat prov på efter nervgiftsangreppet i Salisbury.

Den svenska solidaritetsförklaringen är en grundsten i vår utrikes- och säkerhetspolitik. En eventuell ändring av vår solidaritetsförklaring föregås av breda säkerhetspolitiska diskussioner och förankring i riksdagen samt sker i transparens med de länder, inte minst våra EU-partner, som berörs av en solidaritetsförklaring.

Enligt anvisningarna för Försvarsberedningens arbete ska beredningen redovisa sin bedömning av den säkerhetspolitiska utvecklingen och sammanhängande konsekvenser för svensk försvars- och säkerhetspolitik. Jag ser fram emot beredningens rapport senare i vår.

Anf. 14 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret på interpellationen! Det var ett långt svar på en ganska kort interpellation. Det är väl inte utan att jag nästan kastar en tanke tillbaka till den föregående debatten med alla dessa vänliga ord. Storbritannien är ju också ett kärnvapenland, men jag delar den bedömning som utrikesministern gör att det är otroligt viktigt för Sverige med nära relationer med detta land på både försvars- och säkerhetsområdet.

I svaret nämndes när brittiska förband transporterades genom Sverige, och ja, där har vi så att säga en av de eventuella komplikationer som kan följa av ett tillträde till den konvention som vi nu inte ska debattera.

Jag måste dock beklaga att utrikesministern här inte kan ge ett positivt svar. Det är min bedömning att om Sverige hade gjort en solidaritetsförklaring, som vi gjorde förra gången unilateralt, gentemot Storbritannien innan en eventuell brexit tror jag att andra länder hade sett detta exempel och följt efter. Nu hänvisar i stället utrikesministern till Försvarsberedningen som, fru talman, var en grupp som hon kallade för ”någon arbetsgrupp” i Sälen för drygt 14 månader sedan.

Det är riktigt att Försvarsberedningen med stor sannolikhet kommer med en slutrapport i mitten av maj, men vid den tidpunkten kan Storbritannien redan ha lämnat den europeiska unionen. Den 29 mars kan detta inträffa. Ska man då invänta Försvarsberedningen och sedan en eventuell beredning och kanske en förankring i riksdagen, som utrikesministern antyder i sitt svar, landar vi någonstans vid slutet av 2020, för det är då nästa försvarsbeslut kommer att fattas. Jag beklagar denna tidsutdräkt djupt, för jag tror att den är skadlig både för oss och för Storbritannien.

Enligt regeringsformen är det regeringen som svarar för utrikespolitiken. Jag kan förstå att man har glömt bort den här konsekvensen av brexit, nämligen att Storbritannien inte längre omfattas av vår solidaritetsförklaring. Men jag är faktiskt bedrövad över att man nu inte använder tiden till att agera. Jag tror att frågan i den här kammaren är tämligen okontroversiell, och jag tror att den är rätt okontroversiell också i Regeringskansliet.

Anf. 15 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag måste säga att jag tycker att det är en klurig frågeställning som Allan Widman reste här. Jag ska ärligen erkänna att fram till att han skrev sin interpellation hade inte jag heller tänkt på det, utan vi har, fru talman, alla varit så absorberade av inte minst de ekonomiska konsekvenserna av brexit och av vad som händer med våra medborgare och med rörligheten i Europa. Det har verkligen varit det som har upptagit vår tid, men det här är ju ett absolut relevant perspektiv som kollegan Allan Widman lyfter fram.

Jag måste ändå säga att även om jag förstår den kritik som Allan Widman riktar mot utrikesministern gällande tidsutdräkten tycker jag att det finns väsentliga komponenter i utrikesministerns svar som är bra. Det tydliggör hur oerhört viktigt Storbritannien är för Sverige, inte minst rörande det som understryks av utrikesministern om det vi brukar kalla för Norra gruppen.

Jag tillhör dem som tror att en konsekvens av brexit, som vi kan beklaga och som kommer att skapa problem för Europa och för Sverige men som det är det brittiska folket och den brittiska regeringen som ytterst har att hantera, är att man kommer att försöka investera mer tid och kraft i olika former av försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. När man har en lösare ekonomisk relation kommer man på andra sätt att tydliggöra sina kontakter och relationer med andra länder.

Då tror jag att det är viktigt att ha det här perspektivet, var vi för svenskt vidkommande söker vår säkerhet. Jag menar att det är i Östersjöområdet. Det är i Norden, i Baltikum och sedan vidare i de länder som finns i vår närhet: Polen, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien.

Därför tycker jag att Allan Widmans frågeställning om en solidaritetsförklaring även gentemot Storbritannien förtjänar att tas på stort allvar. Det är ett sätt att knyta banden, att binda ihop den gemenskapen. Några av de

här länderna kommer att vara med i både EU och Nato: Norge, Danmark, Baltikum, Tyskland och Polen. Några kommer att vara med i EU men inte i Nato: beklagligtvis Sverige och Finland. Några kommer inte att vara med i EU men likväl i Nato: Norge och Storbritannien. Därför tror jag att det är viktigt att forma det här nätet av försvar och säkerhet.

Det finns alltså all anledning att uppmuntra regeringen att vara lite mer välvillig till Liberalerna och Allan Widman på just den här punkten. Sedan har ni ytterligare 73 punkter att rådbråka om, men det kan vi lämna därhän i den här interpellationsdebatten.

Fru talman! Avslutningsvis tycker jag att det är bra att utrikesministern tydligt markerar mot nervgiftsattentatet i Salisbury. Det riktades mot två personer, och alldeles oavsiktligt och djupt tragiskt förolyckades en person. Men även om det var i mycket liten skala är det en kemvapenattack på vår kontinent. Det är i grunden förfärligt.

I den förra interpellationsdebatten talade vi om kärnvapen. Men här är det kemvapen, som någon bevisligen har använt. Därför är det bra att vi, land efter land, tydligt stod upp bakom Storbritannien när de utsattes för detta oerhörda angrepp från rysk sida gentemot personer i deras land.

Fru talman! Låt oss alla uppmuntras av Allan Widmans önskan om solidaritetsförklaring och försöka hitta snabbare former för att föda fram denna.

Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Ja, det var ett långt svar. Jag tänkte att ni kanske skulle räkna ut att det var ett sätt att beskriva vår långvariga, djupa och vänskapliga samarbetsrelation med Storbritannien.

Nu när det bara är mindre än sju veckor kvar till det planerade utträdet ur EU är omständigheterna och villkoren för ett sådant utträde fortfarande oklara. Till att börja med vet vi inte exakt hur det kommer att ske. Men vi vet att det kommer att få konsekvenser på många områden.

Ni har väldigt bråttom med saker i dag, Allan Widman och Hans Wallmark. Ni tycker att allting ska ske mycket snabbare. Jag kan trösta er båda med att vi förstås också har tänkt mycket på den här frågan. Men vår utgångspunkt är att vi behöver överlägga med riksdagen och förstås få Försvarsberedningens syn på det här. Det är väl högst rimligt att Försvarsberedningen tittar på just solidaritetsförklaringar och vad som kommer att hända i det fall vi nu ser ett utträde. Men vi behöver också överlägga med våra EU-partner.

Vi tycker att man måste tänka att det här är en justering av vår solidaritetsförklaring, och det kan inte ske i ett vakuum. Det ska vara en politisk signal i ett bredare sammanhang och bör samordnas med våra EU-vänner. Det gäller alltså inte bara Sveriges relation till Storbritannien. Det handlar också om hur EU som institution, precis som de individuella EU-länderna, ska förhålla sig till Storbritannien efter ett brittiskt EU-utträde. Därför tycker vi att en sådan process måste ske i transparens med andra länder, framför allt med våra EU-partner.

Det är komplicerade frågor som måste hanteras. Och förutsättningarna är väldigt olika för EU-länderna. En del är, som Hans Wallmark mycket riktigt påpekar, med i Nato. Andra har nära bilaterala relationer med Storbritannien. Därför tycker vi att vi även här kan vänta någon månad eller ett par månader till, tills Försvarsberedningen kommer med sitt förslag. Vi

tror att det tjänar på att vara genomtänkt och väl förankrat hos alla som kommer att vara involverade. Men signalen borde ändå ha gått fram när det gäller vår inställning till och samarbetet med Storbritannien.

Vi har även, precis som Hans Wallmark sa, reagerat mycket starkt på att en sådan fullständigt vansinnig attack kunde äga rum i Storbritannien. Vi har agerat i enlighet därmed och visat vår solidaritet med Storbritannien.

Anf. 17 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Jag levde i tron att vår solidaritetsförklaring, som kom till en bra stund före Lissabonfördraget och den därstädes varande solidaritetsklausulen i artikel 42, var någonting som Sverige som nation gjorde helt vid sidan av EU. Detsamma gäller när vi gick in i Joint Expeditionary Force, som inte har några kopplingar till EU, och när vi gick in Northern Group eller Norra gruppen, som leds av Storbritannien och som inte heller har någonting med EU att göra. Jag kan inte riktigt förstå varför vi ska överlägga med och möjligen överlåta till andra medlemsländer i EU att ha synpunkter på detta.

Fru talman! Det säger jag trots att jag är en mycket stark EU-vän. Jag tror i och för sig att det till och med i den kretsen skulle ha varit helt okontroversiellt om Sverige skulle ha gjort det här.

Utrikesministern säger på slutet att vi kan dröja någon månad till och vänta in Försvarsberedningen. Ja, det kan vi göra. Men en viktig poäng går förlorad. Den här typen av säkerhetspolitiska relationer bör, för att användas ett modernt uttryck, vara sömlösa. Det behöver inte uppstå något vakuum, inte ens en tendens till osäkerhet. Min uppfattning är att om man kan agera prematurt ska man göra det.

Jag har dock fått svar från utrikesministern. Jag sitter själv med i Försvarsberedningen och borde kanske ta det som en komplimang att det här avgörandet delvis överläts på mig. Men just den här gången hade jag mycket hellre sett att regeringen gick före.

Fru talman! Det finns all anledning att fördöma det som skedde i Salisbury. Det var dessutom med viss förfäran jag runt jultid läste att Russia Today till jul skickade en chokladkatedral som föreställde Salisburykatedralen till sina massmediekollegor i Ryssland. Det ger tyvärr en skrämmande bild av det stämningsläge som vi just nu har i världen.

Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Allan Widman och Hans Wallmark!

I dagsläget vet vi inte ens hur utträdet kommer att ske. Det är klart att det är en fördel att vi förbereder oss så noga vi över huvud taget kan, att vi talar med våra EU-partner och att vi låter Försvarsberedningen titta på det. Om vi inte hade gjort det tror jag att ni hade klagat på det i den här kammaren. Risker är stor för det. Jag tycker alltid att det är säkrast att se till att förankra vår syn på det.

Budskapet kunde inte heller vara tydligare från er sida. Ni har också förstått vår inriktning och att vi uppskattar samarbetet med Storbritannien. Sverige kommer även i fortsättningen att värdera det och det ömsesidiga intresse vi har av en säkerhets- och försvarspolitik i Europa. Vårt samarbete tillåter att vi är nära. I krishanteringsinsatser och annat har vi också samarbetat väldigt väl.

Vi kommer att ta oss den här tiden och försöka vara så väl förberedda som vi kan. Vi hoppas också att vi får en klok synpunkt från Försvarsberedningen. Vi vill säkerställa ett nära partnerskap med Storbritannien, och mellan EU och Storbritannien, på utrikes- och säkerhetspolitikens område, oavsett om Storbritannien är medlem i EU eller inte.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2018/19:24 om visumfrihet inom EU för medborgarna i Kosovo

Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Magnus Jacobsson har frågat mig vad jag gör för att underlätta för medborgarna i Kosovo att få möjlighet till visumfrihet inom EU.

Västra Balkan är en viktig region för EU och för Sverige. Utvecklingen där har en direkt inverkan på oss i både positiv och negativ riktning. EU-närmandeprocessen är en av de främsta drivkrafterna för fortsatt stabilitet samt demokratisk och ekonomisk utveckling på västra Balkan, och den utgör grunden i regeringens politik gentemot regionen. Målet att er-hålla EU-medlemskap har motiverat länderna att genomföra reformer som bland annat bidrar till en stärkt rättsstat, stärkt skydd av mänskliga rättigheter och ökad ekonomisk integration med EU. Jag delar interpellantens uppfattning att ökad handel och andra relationer är ett långsiktigt bidrag till fördjupad fred.

Sverige stöder de västra Balkanländernas EU-närmande, såväl politiskt som genom det bilaterala reformsamarbetet. Det svenska reformsamarbetet med Kosovo påbörjades redan 1998 och uppgick 2018 till 95 miljoner kronor. Stödet fokuserar på reformer som bidrar till ekonomisk utveckling, stärkt demokrati och skydd av mänskliga rättigheter, förbättrad miljö och minskad klimatpåverkan. Ett tjugotal svenskar, såsom poliser och åklagare, deltar dessutom i EU:s rättsstatsinsats Eulex, som bidrar till att stärka Kosovo som rättsstat. Sverige och Kosovo har en nära relation, inte minst genom de mer än 40 000 personer med kosovariskt ursprung som utgör en viktig del av det svenska samhället. Sverige för en nära dialog med Kosovo om landets EU-närmande och utveckling. Inom EU är Sverige pådrivande för att EU ska spela en aktiv roll på västra Balkan.

Viseringsfriheten bidrar till ökad integration och utgör en viktig del av EU:s politik gentemot regionen. För de fem länder på västra Balkan som redan har erhållit viseringsfrihet till EU har det varit en tydlig bekräftelse på EU:s engagemang. Sverige drev aktivt viseringsfrågan under vårt ordförandeskap i EU 2009, då Serbien, Makedonien och Montenegro erhöll viseringsfrihet.

Samtidigt är det av största vikt att noggranna riskbedömningar görs innan EU fattar beslut och att de åtgärder länderna i fråga genomför för att förhindra missbruk av viseringsfriheten ger avsedd effekt. För att er-hålla viseringsfrihet har länderna på västra Balkan genomfört reformer för att möta kriterier på områden såsom bekämpning av korruption, organiserad brottslighet och irreguljär migration. EU-kommissionen har i uppdrag att bevaka och regelbundet rapportera om hur kriterierna efterlevs.

I en rapport från juli 2018 bedömde EU-kommissionen att Kosovo uppnått de uppställda kriterierna för viseringsfrihet. Det är nu upp till medlemsstaterna att ta ställning till kommissionens bedömning och analysera vilka risker som ett beslut om viseringsfrihet skulle innebära. Regeringens ståndpunkt är att vi kan stödja viseringsfrihet för Kosovo när kriterierna är genomförda och identifierade risker, till exempel risken för ett ökat antal ogrundade asylansökningar från Kosovo, har omhändertagits på ett godtagbart sätt. Frågan behandlas för närvarande inom Regeringskansliet, och en säkerhets- och migrationsrelaterad analys pågår.

Anf. 20 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utrikesminister Margot Wallström för svaret. Jag noterar med glädje att vi i sak verkar vara överens. Samtidigt ser jag att statsrådet inte ger något löfte om när visumfrihet kan införas, utan statsrådet hänvisar till att det utreds inom Regeringskansliet.

Jag har förståelse för att man kan känna oro för ogrundade asylansökningar, men det kan vi rätt enkelt hantera genom att konstatera att Kosovo i dag är ett säkert land att leva och bo i, vilket gör att vi kan vara tydliga med att medborgare från Kosovo inte kommer att få asyl i Sverige. Oro för okynnesansökningar får inte resultera i att handel och mellanmänniska relationer försvåras.

Fru talman! Efter det att Jugoslavien kollapsade såg vi hur olika former av politiska rörelser utnyttjade nationalismen för att stärka den egna nationella identiteten. Även om nationell mobilisering kan leda till positiv utveckling för ett enskilt land är nationalismen en kraft som även kan användas för att skapa konflikter. Tyvärr valde 90-talets politiska ledare på Balkan att använda nationalismen för att mobilisera gentemot varandra, vilket resulterade i ett antal blodiga krig, där tidigare vänner och grannar ställdes mot varandra.

Efter dessa krig har EU försökt att använda sig av sina institutioner samt den gemensamma marknaden för att skapa förutsättningar för en långsiktig fred på Balkan. Det är bra, då handel och ömsesidigt beroende har visat sig vara ett av de bästa fredsbevarande incitamenten. Nationalismens mörka skugga har dock inte lämnat denna del av Europa, utan vi ser hur olika länder och politiska företrädare fortsätter att odla den egna särarten i konflikt med andras intressen. Detta gör att det finns en risk för nya konflikter på Balkan.

En del konfliktrisker har hanterats genom förändrade gränser samt namnbyten, vilket är bra, då vi måste göra allt som står i vår makt för att undvika ytterligare krig i denna del av Europa. Men vi ser också hur Kosovo har haft det svårare än andra länder, då man har blockerats från att delta i olika internationella institutioner.

Det är utifrån detta perspektiv som vi måste se på visumfrågan. Genom att underlätta för Kosovos medborgare att röra sig i Europa kommer vår gemensamma handel att öka, och vi bidrar på så sätt till möjligheten att stabil ekonomi utvecklas i Kosovo. En förbättrad inhemsk ekonomi kommer att göra att fler ungdomar väljer att vara kvar i landet, vilket i sig leder till fortsatt utveckling och ökad stabilitet.

Fru talman! Utöver de politiska komplikationer som finns i denna region finns det religiösa aspekter som bör beaktas. Det är ingen hemlighet att det finns de som vill använda sig av religiös bakgrund för att stärka det

egna intresset. På samma sätt som nationalism kan användas för att bygga ett land, alternativt skapa konflikter mellan grannar, kan religion lyfta människor i vardagen eller bli en grogrund för misstänksamhet och i värsta fall krig och konflikter.

Genom att påskynda processen med visumfrihet ger man Kosovos ungdomar bättre möjlighet att arbeta och studera inom EU, vilket i sig kommer att resultera i fler företag och bättre ekonomi i Kosovo. Vi kan således bidra till stabilitet genom att uppmuntra till handel och mellanmänniskliga relationer. Jag hoppas därför att utrikesministern och regeringen påskyndar processen med att ge Kosovos medborgare visumfrihet i Sverige och inom EU.

Anf. 21 ADNAN DIBRANI (S):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för interpellationssvaret! Någon form av Nobels fredspris borde ges till den som kan tyda mina anteckningar. Här gäller det att ha simultanförmåga.

Jag vill börja med att tacka Magnus för den fråga som han ställer. Det är en otroligt viktig fråga. Jag är glad över att det är flera i kammaren, från båda blocken, som tycker att denna fråga är viktig för både Kosovo och västra Balkan.

Vi har förmånen att leva i ett väldigt litet land, med 10 miljoner människor. Vi är rätt bra ute i världen. Mycket beror på att vi har en förmåga att hålla ihop, framför allt i dessa internationella frågor. De frågorna brukar vi försöka förankra, för det ger oss en styrka.

I dag rör frågan Kosovo och visumfrihet. Vi får inte glömma att Kosovo är ett litet land. Kosovo var för ungefär 20 år sedan i fullt krig. Kosovo fyllde faktiskt elva år denna vecka, vilket är väldigt stort för dem. Det ska firas på ambassaden – både jag och Magnus kommer att delta.

Man har mycket att vara stolt över, men man är självklart inte helt nöjd med den utveckling som har varit i landet. Vi pratar om ett land med 2 miljoner invånare som, som sagt, drabbades av ett krig. 13 000 dog, och kvinnor våldtogs. Många människor fattas än i dag.

Jag träffar ofta olika människor där nere eftersom jag dessutom är född där. Det som gläder mig är att de håller hoppet uppe. En del av det hoppet gäller just EU. Många andra vänder huvudet bort från EU, men där nere vill man fortfarande ingenting annat än att tillhöra EU-familjen. Det som ofta gör mig ont och oroar är att om inte vi är där och visar att vi på riktigt vill detta finns det andra krafter som vill att de ska vända åt andra hållet.

Nu är de så västvänliga att det ser väldigt, väldigt bra ut. De har uppfyllt de kriterier som EU-kommissionen har ställt upp. De går nu i stort sett i väntans tider när det gäller att medlemsländerna och EU-parlamentet ska svara för hur detta ser ut. Jag vet att utrikesministern och Sverige kämpar rätt så hårt med den här frågan. Jag vet dessutom att det inte direkt är vi som har hållit emot, utan det finns andra i EU som gör det av olika anledningar. Det finns ju fortfarande en del länder i EU som inte har erkänt landet Kosovo.

Som tur är har dock en majoritet av FN:s länder sagt ja. Internationella domstolen i Haag har dessutom sagt att enligt internationell rätt hade Kosovo rätt att utlysa självständighet, så det är mycket som är positivt. Något som man har gemensamt med Sverige, som kanske inte har med frågan att göra, är att man är helt absurt bra på musikexport. Dua Lipa, Rita Ora,

Bebe Rexha med flera toppar listorna över hela världen, så det går bra för det här lilla landet. Det hade dock varit oerhört skönt för dem att få visumfriheten, just för att få någonting som visar att EU faktiskt vill ha med dem i familjen.

Jag är glad över svaret från ministern och vet som sagt var att det pågår ett sådant arbete. Jag är också väldigt glad över att Magnus Jacobsson med flera driver frågan, för vi behöver visa dem att vi ser dem.

Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack till både Magnus Jacobsson och Adnan Dibrani för detta engagemang! Det underlättar väldigt för vårt arbete med de här frågorna. Det var inte så länge sedan jag besökte Kosovo, och det man tänker på då är just framtidstron hos unga människor och deras vilja att söka sig till och tillhöra EU och Europa, liksom förstås väldigt starka känslor som det alltid är i detta område. Detta måste vi bygga på, och vi menar att det även ligger i hela EU:s intresse att försöka verka konfliktförebyggande och knyta länderna på västra Balkan så nära oss som det över huvud taget är möjligt.

Då behövs det en demokratisk och ekonomisk utveckling, och vi bidrar på många olika sätt också med pengar, investeringar och projekt. Vem vet, när man nu har musiker som etablerar sig internationellt kanske detta också blir en framtida stor industri i Kosovo. Vi har också en lång tradition i EU-kretsen av att vara utvidgningsvänliga, och vi har gett stöd till länderna på västra Balkan i deras EU-närmande.

Redan när jag arbetade för FN var jag där just mot bakgrund av att man lever med minnena av övergrepp och våld, och det är fortfarande så levande och så nära för människor. Detta har vi också att ta hänsyn till.

Ett av de tre målen för vårt reformarbete med Kosovo är just ekonomisk utveckling, vilket Magnus Jacobsson också nämnde, och vi har varit drivande för att man ska införa den så kallade europeiska reformagendan. Där stöder vi Innovation Centre Kosovo, som är en inkubator för unga företagare. Vi har också bidragit i etableringen av Kosovo Credit Guarantee Fund, som gör att man kan finansiera små och medelstora företag i Kosovo och deras verksamhet. Detta behövs för stabiliteten i landet, en fredlig utveckling och allt det där.

Sedan handlar det om att se över viseringsmöjligheten. Kommissionen inledde viseringsfrihetsdialogen 2012, och därför har Kosovo genomfört insatser bland annat för att bedriva kamp mot korruption och organiserad brottslighet. De har även ratificerat gränsdragningsavtalet med Montenegro.

Riskerna med viseringsfrihet och det man tittar på nu i Regeringskansliet handlar om ökad irreguljär migration och om det blir ett väldigt stor antal ogrundade asylansökningar. Det kan även handla om en ökning av antalet allvarliga brott med kopplingar till medborgare där eller försämrade återtagandesamarbete. Därför behöver vi titta på detta.

Jag menar dock att vi inte kommer att dra på det onödigt länge, utan det är viktigt att vi hanterar frågan. Men det görs just nu i en process i Regeringskansliet, och jag tror att ert engagemang och era argument är viktiga också för den här debatten och för processen framöver.

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på

interpellationer

Anf. 23 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag vill än en gång tacka för svaret, som jag uppriktigt upplever som positivt och väldigt ärligt och genuint. Jag tycker att vi kan få unna oss att säga detta i kammaren.

Jag har själv en liten historia kring detta. I slutet av 90-talet var jag förbundsordförande i KDU och hade då förmånen att träffa en del av dem som faktiskt flydde från Balkan. Jag var ute på flyktingförläggningar och känner från den debatt som var då igen väldigt mycket i den debatt som pågår nu. Skillnaden är att då var vi duktigare på att hantera situationen i enighet, bland annat i den här kammaren.

Jag hade också förmånen att sitta i riksdagen 1998–2002 som första kristdemokratiska förbundsordförande, och även då fanns mitt engagemang för dessa frågor. Jag har haft förmånen att resa en del framför allt i Baltikum och i Ukraina och har även varit på Balkan, och det bar sig inte bättre – höll jag på att säga – än att det här resandet och min aktivitet i den politiska sfären ledde till att jag faktiskt gifte mig med en kvinna från Estland.

Detta gör att jag reser väldigt mycket till Estland, och jag har många goda vänner från Balkan. Jag har faktiskt även barnbarn från Balkan. Jag jämför oerhört mycket Estlands utveckling, som jag har sett under nästan 15 års tid, med Kosovos utveckling. Det finns stora likheter mellan länderna. Jag vill inte starta någon Natodebatt nu, men det handlar om viljan att gå med i både EU och Nato. Estland fick gå med i EU och Nato, medan Kosovo längtar efter det. Befolkningen är ungefär lika stor. Man har ungefär samma upplevelse av otrygghet. I Estlands fall upplever man en otrygghet i förhållande till Ryssland. I Kosovos fall upplevs otryggheten i förhållande till Serbien.

Vi i Sverige har i båda fallen jobbat genuint med bistånd. Vi har jobbat stödjande, vi har jobbat förebyggande och vi har jobbat med demokratiutbildning. Jag tror att de flesta politiska ungdomsförbund och partier har jobbat med demokratiskt bistånd och arbetat aktivt för stabilitet i Europa, och jag tror att de flesta av oss känner en oerhörd sorg över att vi under 90-talet drabbades av det krig som blev. Efter andra världskriget tänkte vi ju ”aldrig mer, aldrig en gång till”.

När man jämför Estland och Kosovo upplever jag att en av de riktiga stora skillnaderna är att Europa var snabbare att ta in Estland. Resonemangen om exempelvis ogrundade asylansökningar eller att folk skulle lämna Baltikum är ungefär desamma som man i dag har om delar av Balkan. Resonemangen om kriminella ligor och brottslighet är ungefär desamma. I och med att min fru och jag dejtade varandra innan Estland gick med i EU vet jag ju hur det var för henne bara att komma hit till Stockholm och vilka frågor hon ställdes inför, bara för att hon kom från Estland.

Det är alltså lite samma fenomen, och för mig är det här rätt personligt i den meningen att jag genuint tror på handel. Jag tror på de europeiska idéerna att vi med frihandel och samarbete kan utveckla en långvarig fred. Jag är historiker i min akademiska bildning, och jag kan konstatera att Europa aldrig har haft en så lång tid av fred som efter andra världskriget. Det är den längsta perioden av stabilitet, och det var därför jag också apostroferade den mörka sidan av nationalismen. Någonstans får vi erkänna att den frihet vi har byggt upp med handel och värderingar har gett oss en fantastisk utveckling.

Denna utveckling skulle jag även vilja se på Balkan, och därför är viseringsfriheten viktig.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 24 ADNAN DIBRANI (S):

Fru talman! Jag är som sagt väldigt glad att jag lever i ett land som Sverige, som verkligen ser på vikten av att handla med varandra, som ser på vikten av att ha ett öppet och tolerant samhälle och som ser på vikten av att ha ett västra Balkan nära EU. Oavsett vem som har styrt här i landet har vi stått upp för en utvidgningsprocess i den mån EU klarar av det. EU är i dag inte riktigt där det var för några år sedan och har en hel del att ta tag i. Men den här frågan får inte stoppas upp eller kidnappas på grund av det, vilket den har haft en tendens till.

Alla andra länder nere på Balkan har visumfrihet. I stort sett alla i Europa reser fritt – utom de 2 miljoner människorna i Kosovo. Därför är denna fråga väldigt viktig för dem. Det handlar om att kunna resa runt, hälsa på släkt och vänner, handla och skapa kontakter och på så sätt bli beroende av varandra och kunna uppnå just det som Magnus Jacobsson tar upp här: varaktig fred. Det är enbart så, när vi träffas över gränserna, som vi kan se värdet i varandra och uppskatta varandra på ett helt annat sätt.

Jag har flertalet gånger, nästan varenda gång jag är där nere, lyft fram för dem att för många år sedan gillade inte Sverige och Danmark varandra särskilt mycket, men i dag skulle de aldrig klara sig utan varandra. Det är tufft för dem där nere att höra, men jag tror att det är viktigt för dem att inse att utan att försonas med länderna runt omkring kommer de aldrig att klara att komma med i EU. Detta gäller alla länder nere på Balkan.

Nu hade jag förmånen att följa med utrikesministern på en resa ned till västra Balkan, där vi diskuterade visumfrihet men också namnfrågan för Grekland och Makedonien och så vidare. Det är mycket som är på väg åt rätt håll. Jag önskar bara att vi fortsätter driva frågan – och jag vet att du kommer att göra det framöver, Margot Wallström.

Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson och Adnan Dibrani, för era inlägg! De belyser det mellanmännsliga och hur vi måste tänka om dessa processer – och hur viktiga de är.

Vi kan se att om det skulle bli ett vakuum, om EU:s intresse av att sköta EU-närmandet för dessa länder skulle minska, finns det några andra som gärna skulle träda in i EU:s ställe.

Från Sveriges sida kommer vi förstås även i fortsättningen att stödja Kosovos EU-närmande och reformer, bland annat genom det bilaterala reformsamarbetet. Vi behöver stärka den ekonomiska utvecklingen och göra mer för demokratin och skyddet av mänskliga rättigheter. Vi kommer att vara drivande för ett tydligt EU-perspektiv för de västra Balkanländerna, inklusive Kosovo. Det är en hörnsten för vår politik i regionen.

När det gäller att bevilja visumfrihet för Kosovo kommer Regeringskansliet, som ni har förstått av mitt budskap, att fortsätta riskanalysen. Vi ska kunna ta ställning till EU-kommissionens rekommendation. Jag hoppas att vi kommer att fortsätta engagera oss på det sätt som framgått av denna debatt också i fortsättningen.

Anf. 26 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Då vill jag tacka statsrådet för en god debatt och önska att detta sker så skyndsamt som möjligt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2018/19:29 om formuleringen om Nato i regeringsförklaringen

Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig varför statsministern återgick till formuleringen "Sverige ska inte söka medlemskap i Nato" i årets regeringsförklaring. I sin interpellation skriver Hans Wallmark även att han upplever en brist på tydlighet vad gäller Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska linje och vår relation till Nato.

Regeringen har i denna kammare vid upprepade tillfällen i regerings- och utrikesdeklarationer såväl som i frågestunds- och interpellationsdebatter – de senare inte sällan på Hans Wallmarks initiativ – konsekvent redogjort för vår politik.

Vår säkerhetspolitiska linje ligger fast. Den militära alliansfriheten tjänar oss väl och bidrar till stabilitet i närområdet. Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ökat samarbete på bred front – i Norden och Östersjöområdet, inom FN och OSSE, inom ramen för vårt partnerskap med Nato och genom en stark transatlantisk länk.

Kombinationen av militär alliansfrihet, stärkt nationell försvarsförmåga och fördjupade samarbeten med andra ökar våra möjligheter att verka för förutsägbarhet och stabilitet i Europa och i vårt närområde.

Vår säkerhetspolitik har en bredd som inkluderar såväl försvars- som utrikespolitik, diplomati som främsta försvarslinje, dialog och strävan efter internationella överenskommelser, respekt för internationell lag och rätt, varje nations rätt till suveränitet och Sveriges roll som internationell brobyggare. Starka bi- och multilaterala samarbeten, insatser för avspänning och ett säkerhetsbygge tillsammans med andra nationer och organisationer hör också till vår agenda.

I förhållande till Nato har Sverige, liksom Finland, valt en samarbetslinje och inte en medlemskapslinje. Regeringen agerar i enlighet med den med bred majoritet överenskomna försvarspolitiska inriktningspropositionen. Vårt samarbete med Nato fortsätter att fördjupas i enlighet med denna inriktning. Det är ett samarbete som ger oss möjligheter till politisk dialog och till att utveckla den svenska försvarsmakten, både för det nationella försvaret och för förmågan att delta i insatser för internationell krishantering.

Ett exempel på vårt samarbete med Nato är det svenska deltagandet i övningen Trident Juncture 2018 förra hösten. Vårt deltagande i övningen bidrog till utvecklingen av vår nationella försvarsförmåga och vår förmåga att samverka med internationella partner.

Ett annat exempel på vårt samarbete med Nato är den nära dialog som vi, tillsammans med Finland, för med Nato om säkerhetssituationen i Östersjöregionen. Det är en dialog som har intensifierats mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde. Det är en värdefull dialog för

oss, Finland och Nato. Den bidrar till en förbättrad gemensam lägesbild och till en ökad förståelse för våra respektive analyser av situationen.

Fru talman! Säkerhetspolitiken måste hanteras ansvarsfullt, långsiktigt och med brett parlamentariskt stöd. Det är extra viktigt då säkerhetsläget i Europa och vårt närområde har försämrats över tid som en konsekvens av det ryska agerandet de senaste åren.

I en osäker omvärld är det viktigt att den svenska säkerhetspolitiska linjen – med den militära alliansfriheten som grund – fortsätter att ligga fast. Sveriges militära förmåga stärks successivt, och samarbeten med andra länder och organisationer fördjupas. Sverige har ett fördjupat samarbete med Nato. Partnerskapet med Nato och med andra organisationer och länder är en central del av svensk säkerhetspolitik.

Anf. 28 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för vänligheten att notera att jag har väckt ett antal interpellationer om svensk säkerhetspolitik! Ett löfte, fru talman, är att det blir fler sådana framöver.

Jag noterade att utrikesministern i sitt svar konstaterade att vi behöver stärka den nationella försvarsförmågan. Den synen delar jag fullt ut. Därför är det till min stora glädje jag noterar att den nuvarande regeringen i sitt underlag, i sitt 73-punktsprogram, ansluter till den ekonomiska trappa som Moderaterna och Kristdemokraterna erbjöd i sin budget, som är antagen av denna kammare, det vill säga en ökning med 18 miljarder de kommande åren. Vi har dessutom sagt att vårt mål är att vi ska upp mot 2 procent av bnp i försvarsutgifter.

Fru talman! När det gäller Nato är den grundläggande inställningen från Moderaternas och min sida att vi har en stor intimitet. Det framgår också av utrikesministerns svar. Vi vill vara ett nära partnerland. Vi vill vara ett samarbetsland.

Mycket av vår strategi bygger på ”i avvaktan på”, det vill säga att vi utgår från att någon kanske kan komma att hjälpa oss. Problemet för dem som är utanför medlemskapet är att de aldrig kan veta. De kan vilja, de kan önska, de kan be och de kan vädja, men det är bara som medlem man kan veta. Det är det som är den centrala skillnaden mellan oss som pläderar för ett medlemskap och dem på andra sidan som försöker ha andra kombinationer.

Fru talman! Det är inte riktigt sant, det som utrikesministern hävdar – att Finland och Sverige har valt likartade linjer.

Det finns en väsentlig skillnad mellan republiken Finland och Sverige, och det är att Finland över parti- och blockgränser betonar att man alltid har det egna valet. Man har vad man brukar kalla en option, det vill säga ett eget val. Sedan finns det i dag en rätt kompakt majoritet i Finlands riksdag, bestående av ett antal partier med egentligen bara Samlingspartiet och Svenska folkpartiet som undantag, som är emot ett finländskt Natomedlemskap. Men man har inte avhänt sig möjligheten. Om man en dag fann det nödvändigt skulle man kunna ansöka om medlemskap.

Där finns en väsentlig skillnad mellan den finländska regeringen och den svenska, som på detta mycket kategoriska sätt avvisar varje tanke. Det är alltså inte riktigt sant att man har valt samma linje, utan det finns väsentliga skillnader.

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på
interpellationer

Vi har också under den första timmen i dag diskuterat olika utredningar som har gjorts. En av de säkerhetspolitiska studierna, som var ett resultat av den första försvarsuppgörelse som Moderaterna ingick med regeringen, gjordes av Krister Bringéus. Han konstaterar följande i sin utredning:

”Den mest påtagliga militära effekten av ett Natomedlemskap vore av allt att döma att den osäkerhet som i dag råder om hur ett gemensamt uppträdande i en Östersjökris skulle gestalta sig, undanröjs och att västs samlade konfliktavhållande förmåga därigenom sannolikt skulle öka.”

Fru talman! Det är detta det handlar om: Hur medverkar vi till ökad säkerhet i vårt närområde? Det är ingen större hemlighet för denna kammar att det går ett svalg mellan utrikesministern å ena sidan och personer som jag å den andra. Jag är helt övertygad om att ett svenskt Natomedlemskap skulle bidra till att öka säkerheten i vårt närområde, precis som bland andra Krister Bringéus har påpekat.

Jag skulle också vilja understryka att det finns en väsentlig skillnad mellan den svenska och den finska linjen.

Anf. 29 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Det är som sagt inte första gången vi diskuterar denna fråga. Jag blev möjligen lite förvånad över att Hans Wallmark talade om en brist på tydlighet. Vi har sagt precis samma sak under fyra år och i alla debatter. Det finns nog ingen i Sverige som har uppfattat något annat än att budskapet har varit mycket tydligt när det gäller vår syn på Natomedlemskap. Det är ju ni i oppositionen och det som var Alliansen – som jag nu inte riktigt vet vad det är – som har ändrat uppfattning, till exempel Centerpartiet. Nu är alla för ett Natomedlemskap.

Menar Hans Wallmark verkligen att det skulle bidra till att öka vår säkerhet om vi nu förändrar vår säkerhetspolitiska doktrin? Vår säkerhetspolitiska hållning innehåller alla dessa tre delar: att behålla vår militära alliansfrihet, att bygga vidare på och utveckla våra samarbeten och att öka vår egen försvarsförmåga. Hur skulle en förändring av detta kunna bidra till att Sverige och svenskarna kan känna sig säkrare? Det borde vara precis tvärtom.

Det är riktigt att Finland alltid har haft den optionen, kanske beroende på att man har – vad är det? – 800 kilometer gräns mot Ryssland. Detta har vi också levt med under lång tid och till fullo accepterat, men vi har samma grundhållning. Vi söker samarbete men inte medlemskap i Nato. För att inte tala om alla andra frågor som har att göra med Natos roll och även hur vi ser på säkerhet. Säkerhet är ju i dag så mycket mer, och om man väljer samarbetsformerna har man större möjlighet att vara flexibel och välja det som passar vår situation allra bäst. Det gäller till exempel vårt samarbete på cyber- och hybridkrigföringsområdet.

I dag är det inte säkert att hotet bara är militärt, utan hoten kan se anorlunda ut. Jag såg i tidningen i morse rapporter om att en majoritet länder i dag faktiskt bedömer att klimathotet också kommer att utgöra den största säkerhetspolitiska utmaningen. Det märkte vi också under vår tid i säkerhetsrådet.

Nato är inte riktigt svaret på alla dessa frågor, utan vi måste hitta ett samarbete som är flexibelt. Man kan lita på att vår säkerhetspolitik och vår säkerhetspolitiska doktrin ligger fast. Det menar vi ger störst trygghet för Sverige och Sveriges folk.

Anf. 30 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag brukar själv tala om 1 246 kilometer landgräns mellan Republiken Finland och Ryska federationen. Jag har inte räknat på metern när, men det är en rätt betydande sträcka.

Jag tycker också att det är väsentligt att se skillnaden i strategi mellan Finland och Sverige, och det finns säkert en mängd olika förklaringar till den. Men jag noterar ändå att man i finsk politik, över parti- och blockgränser, är oerhört angelägen om att säga å ena sidan att Natomedlemskap inte är aktuellt just nu men å andra sidan att man förbehåller sig rätten att som land fatta sitt eget avgörande. Jag tycker att det är rätt klokt.

Jag ska inte tala för andra partier, men, fru talman, utrikesministern förde på tal att det har skett en rörelse i svensk politik de senaste åren. Det är alldeles riktigt att vid sidan av Liberalerna och Moderaterna har nu även Kristdemokraterna och Centerpartiet uttalat sig för ett svenskt Natomedlemskap.

Jag tycker att detta är ganska intressant och borde leda till någon form av självreflektion hos Socialdemokraterna. I decennier har den svenska allianslöshetslinjen nämligen försvarats av just Centerpartiet och Socialdemokraterna, sida vid sida. Detta har, tror jag, delvis skänkt legitimitet till den politiken. Vad Centern har visat de senaste åren är att det går att påverkas av yttre omständigheter – hur världen ser ut. Detta leder till ett antal operativa slutsatser.

Jag tycker, fru talman, att Socialdemokraterna och utrikesministern borde vara lite oroliga över att ha förlorat det stödet och faktiskt ägna sig åt en reflektion över hur det kommer sig att en så stabil partner, som ändå har varit inne på samma linje år ut och år in, inte längre är det.

Jag tror att detta ska besvaras med den fråga som utrikesministern ställer: Hur kommer ett Natomedlemskap att leda till ökad säkerhet? Jo, fru talman, jag tror att det är för att man vet. Det är detta som är den stora skillnaden mellan dem som är för respektive emot ett medlemskap. De som är emot *hoppas* på hjälp. Skulle något allvarligt inträffa kommer de att vilja ha hjälp; de kommer att vädja och bedja. Men det är bara som medlem man *vet* att hjälpen och stödet kommer, och det är detta som är den dramatiska skillnaden.

Fru talman! Utrikesministern hänvisade också till den gemensamma övning som genomfördes i Norge för ett par månader sedan, Trident Juncture. Det var en av de största övningarna i modern tid, med 40 000 soldater från ett trettiotal länder. Vad som övades var ett angrepp på Norge, där andra länder slöt upp för att skydda, hjälpa och stödja. Det är i grunden en väldigt bra övning. Vad jag önskar är att vi skulle veta att man kunde genomföra liknande övningar i Sverige, där man simulerar att Sverige attackeras och att andra länder kommer till vårt stöd och vår hjälp.

Skillnaden, fru talman, mellan utrikesministern och Socialdemokraterna å ena sidan och mig och Moderaterna å den andra är att en politik utan medlemskap bygger på att man tror och hoppas. En politik enligt min linje bygger på att man vet. Det ökar vår säkerhet.

Anf. 31 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Det finns nog de som skulle säga att inte heller Nato under den senaste tiden har varit en så stabil partner i alla lägen och att man inte

säkert kan veta. Budskapen har ibland varit lite blandade. Nato är inte svaret på alla våra säkerhetspolitiska utmaningar, långt ifrån.

Jag tycker att det bästa vi kan göra är att se till att vi är flexibla i vårt samarbete, utifrån vårt läge och våra behov, och att samarbetet vilar på de tre delarna, för 200 års alliansfrihet är inte att förakta. Jag menar att i ett läge som det vi har nu ändrar man inte sin säkerhetspolitiska doktrin. Man ska kunna lita på vår bedömning.

Varje land måste självständigt fatta beslut om sin säkerhetspolitik; det ska det aldrig vara någon tvekan om. Varje regering har ansvar för säkerheten och ska fatta de rätta besluten. Men det är viktigt att tydligt signalera hur vi ser på säkerhetspolitiken, och i dag har den mycket större bredd.

När det gäller vad man bygger på finns en gammaldags syn. Vi har många fler säkerhetspolitiska hot, och det gäller att anpassa sig efter det. Detta behöver Försvarsberedningen också ta hänsyn till. Jag tror att det är samarbeten man kommer att förespråka i Försvarsberedningen, likaväl som att vi behöver ha en nationell försvarsförmåga. Vi menar att vi ska göra alla tre sakerna.

Nato är inte svaret på alla frågor. Jag har sagt det förut: Om man bara har ett verktyg och det är en hammare börjar alla problem se ut som spikar. Om Nato är svaret på alla frågor undrar jag vad det är för utveckling man ser framför sig när det gäller säkerhetspolitiken.

Jag tycker att det försämrade säkerhetsläge vi har sett i vårt närområde betyder att vi behöver använda hela bredden av utrikes- och säkerhetspolitik, alltifrån dialog och diplomati, förtroendeskapande och förebyggande till fördjupade säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten och en trovärdig nationell försvarsförmåga. Hela den bredden behöver vi använda. Det är inte att förakta att vi också har ett samarbete i Europa, som jag utgår från kommer att innebära att vi också har vänner som kommer till vår hjälp. Våra samarbeten handlar också i hög grad om detta.

Anf. 32 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Utrikesministern brukar återkommande använda metaforen om spiken och hammaren. Det enda vi kan uppmuntra utrikesministern till är väl att akta sig så att hon inte slår sig på tummen med hammaren.

Det är alldeles riktigt att det finns en komplex säkerhetsutmaning och en komplex säkerhetsbild. Men det gör inte att man ska tänka bort den typ av organiserade samarbeten som ett Natomedlemskap skulle innebära.

Låt mig, fru talman, få peka på den typ av centre of excellence som Nato nu har byggt upp i vårt närområde: i Tallinn när det gäller cybersäkerhetsfrågor, i Riga när det gäller strategisk kommunikation, det vill säga kampen mot desinformation och lögn, och i Vilnius när det gäller energifrågor och energisäkerhet. Jag tycker att det är rätt smarta frågor. Jag tycker att det är bra områden som man har identifierat, som verkligen ingår i den säkerhetspolitiska miljön.

Jag kan inte på något sätt se varför det skulle vara fel för Sverige att vara delaktig i detta. I själva verket är vi ju delaktiga. Vi sekunderar ju till flera av dessa center, åtminstone i Riga och, tror jag, också i Tallinn. Möjligtvis funderar vi nu också på Vilnius.

Det som är skillnaden – och detta lär vi få återkomma till – är hur man ser på den svenska säkerhetspolitiken. Ska den ytterst vila på ett fundament i form av hopp, önskan och vädjan – att man ska behöva *be* om hjälp om

det verkligen behövs – eller ska den vila på fundamentet att *veta*? Det är detta som är den stora skillnaden. Därför beklagar jag att den här regeringen avhänder sig ett av de viktigaste verktygen för att säkra svensk säkerhet.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 33 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Hans Wallmark, för en bra debatt! Detta är ju viktiga frågor, och de förtjänar en grundlig och faktamässig diskussion. Jag har försökt tydliggöra tre grundbudskap. Det första är att den här regeringen inte gör några tvära kast i utrikes-, försvars- eller säkerhetspolitiken. Allvaret i de utmaningar vi ser omkring oss i världen nu förutsätter förutsägbarhet och tydlighet. Det kräver ett brett samarbete och dialog, och det kräver stabilitet och trovärdighet i allt det vi gör. Det är ju inte bara att be. Våra samarbeten handlar inte om att be utan faktiskt om att planera tillsammans. Att påstå något annat är inte riktigt ärligt.

Samarbete på bred front är helt avgörande för att möta de utmaningar som vi ställs inför. Det är därför vi har fördjupat vårt bilaterala samarbete med en rad länder, framför allt Finland men också våra nordiska och baltiska grannländer, USA, Polen, Tyskland och Storbritannien. Dessutom har vi vårt arbete i multilaterala organisationer som OSSE. Det är också helt avgörande att vi nu deltar fullt ut i EU för att stärka den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken.

Vi fördjupar vårt samarbete med Nato, men vi ställer oss inte under kärnvapenparaplyet, och vi behåller vår flexibilitet och vår möjlighet att avgöra vad som är bäst för oss. Vi är dessutom under det här året ordförande i Nordefco, som Hans Wallmark väl vet.

Slutligen agerar vi på det säkerhets- och försvarspolitiska området med stöd av en bred majoritet som står bakom den försvarspolitiska inriktningspropositionen. Både försvarsministern och jag brukar påpeka att vi har ett beslut om detta. Vi har en parlamentarisk förankring, och den ska vi leva upp till.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2018/19:14 om gårdsförsäljning

Anf. 34 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Sten Bergheden har frågat mig när jag och regeringen avser att möjliggöra gårdsförsäljning i Sverige, varför jag och regeringen, trots tillkännagivande från riksdagen och två tidigare utredningar, återigen väljer att utreda frågan samt vilka ytterligare frågor som jag hoppas få besvarade genom ytterligare en utredning.

Den svenska alkoholpolitiken vilar sedan lång tid tillbaka på en solidarisk grund. Det innebär att begränsningar i tillgänglighet till alkohol genom till exempel åldersgränser, begränsade öppettider, ansvarsfull servering på krogar och det svenska detaljhandelsmonopolet kan accepteras för att de skyddar både individer och samhället i stort mot alkoholens skadeverkningar.

Den utredning som senast haft i uppdrag att analysera förutsättningarna för gårdsförsäljning i Sverige konstaterade att en EU-rättsligt legitim reglering av sådan försäljning kräver att även utländska tillverkare ges tillträde till den svenska marknaden liksom att försäljning inte bara kan tillåtas på landsbygden. Med andra ord handlar frågan om gårdsförsäljning inte bara om begränsad försäljning av alkoholdrycker tillverkade på svenska gårdar utan om en verksamhet som kan omfatta såväl landsbygd som storstad och såväl svenska som utländska aktörer. Utredningen lades till handlingarna genom regeringsbeslut i december 2014. Det innebär att utredningen inte kan utgöra beredningsunderlag för ett framtida förslag.

En bärande princip i alkoholpolitiken är att det inte ska finnas några ekonomiska intressen i detaljhandelsled som kan bidra till ökad försäljning och därmed ökad alkoholkonsumtion. Det är denna princip som det svenska detaljhandelsmonopolet vilar på. EU-domstolen har också erkänt denna princip, den så kallade desintresseringsprincipen, och dess betydelse för att värna de folkhälsointressen som ligger till grund för detaljhandelsmonopolet.

Regeringen driver en aktiv näringspolitik och har också etablerat en landsbygdspolitik och arbetar aktivt med att förbättra för företagen på landsbygden. Regeringen arbetar också aktivt med att genomföra livsmedelsstrategins mål att främja och öka svensk livsmedelsproduktion, däribland produktion av drycker. Jag är övertygad om att en positiv utveckling av landsbygd och företagande kan gå hand i hand med en folkhälsosärad alkoholpolitik.

Eftersom de EU-rättsliga grundförutsättningarna för gårdsförsäljning inte har ändrats är det ytterst angeläget att i största möjliga mån säkerställa att en ny utredning bland annat specificerar vad som avses med gårdsförsäljning och ger ökad kunskap om de EU-rättsliga förutsättningarna och om de nationella alkoholpolitiska konsekvenserna och även de näringspolitiska effekterna av införandet av gårdsförsäljning av alkohol. Den nya utredningen bör därför få bredare ramar än vad som gavs utredningen om vissa alkoholfrågor. Regeringen avser att tillsätta en utredning 2020.

Anf. 35 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Den här frågan har utretts två gånger. Den är utredd och klar, och man har också visat tydligt att det går att införa gårdsförsäljning i Sverige i kombination med att behålla Systembolaget. Dessutom har Finland under den här tiden, medan vi i Sverige har suttit och utrett detta, infört gårdsförsäljning och därmed gått ett steg vidare, fastän de kan behålla sitt systembolag Alko. Det som går att göra i Finland hade självklart också varit möjligt att genomföra i Sverige.

Frågan är utredd, och det finns en bred majoritet i Sveriges riksdag för att införa gårdsförsäljning och därmed kunna skapa nya jobb på landsbygden, skapa fler jobb inom besöksnäringen och ta vara på hela landets möjligheter. Det som behövs är alltså inga nya utredningar. Det behövs beslut, och det behövs verkstad för att komma igång.

Men vad gör då den svaga vänsterregeringen? Man aviserar att man ska utreda detta och tillsätta en utredning under år 2020!

Fru talman! Varför ska man vänta med detta? Vad är skälet till att regeringen väntar med sin utredning? Vi har utrett detta två gånger och har kunnat konstatera att det är möjligt. Ändå väntar man med att göra den kompletterande utredning som regeringen bedömer behövs för att man ska kunna komma vidare. Man väntar ytterligare ett år. Det känns som om detta är ett sätt från regeringen och dess stödpartier att bara förhala frågan och inte ta tag i de verkliga problemen och verkligen lösa dem.

Det är uppenbart i både svaret och regeringens agerande att man inte har tänkt införa gårdsförsäljning i Sverige. Man har i stället bestämt sig för att försöka förhala och fördröja frågan så att inget händer under denna regering heller. Vad är regeringens vilja och ambition i denna fråga?

Fru talman! Vill vi ha gårdsförsäljning i Sverige löser inte nya utredningar det utan bara en ny regering som faktiskt vill ha gårdsförsäljning.

Ministern tar i stället upp ett antal andra satsningar på landsbygden. Låt mig räkna upp några satsningar som landsbygden absolut inte har beställt. Utöver att bönderna inte har fått sina EU-pengar i tid har vi nya bensin- och dieselskatter, nya planerade lastbilsskatter, nya flygskatter, förhållad gårdsförsäljning, fler reservat, försämrade äganderätt och fler vargar. Dessutom ska höghastighetståg byggas mellan de stora städerna i Sverige, vilket minskar möjligheten för mindre orter att få sina järnvägar och vägar utbyggda. Det här är inga satsningar på landsbygden; det är satsningar på storstäderna.

Fru talman! Regeringen har väl inte tänkt lösa problemen på landsbygden. Man ser landsbygden som ett ställe dit folk kan åka och vila upp sig, som statsministern har uttryckt det på sina presskonferenser.

Mina frågor till ministern är: När under 2020 kommer utredningen att tillsättas? Hur lång tid beräknar ministern att utredningen ska ta, och när har vi en proposition i riksdagen om att införa gårdsförsäljning?

Anf. 36 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! En av punkterna i januariöverenskommelsen är att utreda denna fråga. Men det står också tydligt att vi vill behålla Systembolaget. Eftersom de två tidigare utredningarna har visat att det kan bli svårt att behålla Systembolaget om gårdsförsäljning införs är det viktigt att ett eventuellt införande utreds igen.

Det kan tyckas vara en liten fråga om småbönder ska få sälja alkohol, och man kan tänka att det är bra för turismen och så vidare. Problemet är dock att en särbehandling av svenska tillverkare riskerar att leda till att man måste öppna upp marknaden för hela EU, och då kan det komma riskkapitalbolag. Det är också tveksamt om detta kan införas bara på landsbygden, för det är också en särbehandling. Då kan riskkapitalisterna etablera sig även i storstäderna.

Vi får se vad utredningen kommer fram till, men det är frågor som är väl värda att belysa.

Vad gäller jämförelsen med Norge: Norge är inte med i EU. De är med i EES-avtalet, vilket omfattar en mindre del av EU:s regelverk. Här ingår inte frukt- och bärdrycker, alltså framför allt vin och cider. Därmed har de kunnat sälja frukt- och bärdrycker. Det är alltså ett annorlunda läge än i Sverige eftersom vi är med i EU fullt ut.

När det gäller Finland är de liksom vi med i EU fullt ut. Även där gäller begränsningen frukt- och bärviner och vissa sorters cider. När Finland ville gå vidare med fruktlikörer tog det stopp. EU ansåg att det skulle innebära en snedvridning av konkurrensen, för andra producenter av fruktlikörer i EU skulle kunna bli diskriminerade.

Det har dessutom skett en förändring i Finlands politik. Man har visserligen kvar sitt systembolag, Alko, men tillåter numera försäljning av öl med alkoholhalt upp till 5,5 procent i matbutiker, och på Alko hålls vinauktioner. Man kan även handla med sig 5,5-procentiga drycker från restauranger. Eftersom Finlands alkoholmonopol delvis har urholkats kan man alltså inte rakt av jämföra Finland och Sverige. Jag tror inte att vi vill ha modellen där matbutiker och restauranger säljer starköl på detta vis.

I Finland handlar det för övrigt om frukt- och bärviner som är tillverkade norr om 60:e breddgraden, och en större del av Finland än av Sverige ligger norr om den. I Sverige skulle gränsen gå ungefär vid Gävle, så skulle detta tillämpas i Sverige skulle långt ifrån hela Sverige omfattas.

Jag tror inte heller att det är framför allt frukt- och bärviner som gårdsförsäljarna i Sverige är intresserade av att sälja utan öl och vin av traditionell typ.

Dessa komplikationer gör att frågan behöver utredas. Vi kan inte införa detta rakt av om vi vill behålla Systembolaget.

Anf. 37 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tyckte att mina svar på frågorna som Sten Bergheden ställde var ganska tydliga.

För det första: Eftersom utredningen lades till handlingarna genom ett regeringsbeslut i december 2014 kan utredningen inte utgöra beredningsunderlag för ett framtida förslag. Därför krävs en ny utredning.

För det andra: En ny utredning ska också specificera vad som avses med gårdsförsäljning och ge ökad kunskap om de EU-rättsliga förutsättningarna, de nationella alkoholpolitiska konsekvenserna och de näringslivspolitiska effekterna av ett införande av gårdsförsäljning av alkohol. Därför ska den nya utredningen få bredare ramar än vad som gavs den tidigare utredningen.

Det var två av svaren på interpellantens tre frågor.

Jag förvånas över Sten Berghedens påstående att de tidigare utredningarna har pekat på att det är möjligt att införa gårdsförsäljning och behålla Systembolagets detaljhandelsmonopol. Så har jag inte läst de tidigare utredningarna. Därför finns det behov av en ny utredning som har ett bredare anslag.

Jag utgår från att också Sten Bergheden och Moderaterna är intresserade av att behålla Systembolagets detaljhandelsmonopol. Men tycker man att den frågan är relativt ointressant och inte värderar Systembolagets detaljhandelsmonopol särskilt högt kan man ju riskera det, i princip utan att bry sig om vilka EU-rättsliga konsekvenser det får att införa gårdsförsäljning.

Tillåts gårdsförsäljning som en detaljhandelskanal för alkoholdrycker vid sidan av det svenska alkoholmonopolet innebär det att systematiken som finns i alkoholregleringen och det som är grunden och legitimiteten för det svenska detaljhandelsmonopolet minskar.

Detta var ett av Sveriges viktigaste undantag när vi blev medlemmar i Europeiska unionen. Denna fråga viftades inte bort av något parti, utan tvärtom förhandlade vi om detta för att försäkra oss om att detta också blev en politik för framtiden.

När det gäller i vilken ordning som olika utredningar ska göras tänker jag att interpellanten är väl medveten om hur det går till, särskilt när fyra partier har förhandlat och är ovanligt tydliga med när en utredning ska tillsättas. År 2020 kommer utredningen att tillsättas, och vi återkommer med detaljer om när den ska lämnas och när en proposition kan förväntas.

Jag tar gärna en diskussion om Finlands situation, men som Hillevi Larsson beskrev är det kanske inte den situationen vi önskar oss. Låt mig också upplysa om, i det fall det inte är helt känt, att kommissionen har tittat på Finlands nya förslag till alkohollag. Kommissionen avslutar sitt yttrande med att man kan komma att inleda ett överträdelseärende med anledning av att man inte längre ser det som systematiskt och sammanhängande när Finland öppnar en annan detaljhandelskanal.

Jag tar gärna denna diskussion både nu och vid senare tillfällen. Det förutsätter dock att vi i grunden tycker att Systembolagets detaljhandelsmonopol ska vara kvar och att vi ser samma motsättning.

Det skulle vara intressant att höra Sten Bergheden ägna nästa inlägg åt att reflektera lite över Systembolagets detaljhandelsmonopol och dess betydelse för folkhälsan.

Anf. 38 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag ska börja med att citera den utredning som fanns. Jag utgick faktiskt ifrån att både ministern och Hillevi hade läst den, men det är uppenbart att det kanske inte är så.

Utredningen bedömer att den föreslagna modellen för gårdsförsäljning är förenlig med den svenska alkoholpolitiken och att den inte kommer att leda till några negativa konsekvenser för folkhälsan. Om man inför utredningens modell för gårdsförsäljning *leder det inte till att detaljhandelsmonopolet måste avskaffas*. Detta står tydligt på s. 13 i sammanfattningen och hade kanske kunnat föra debatten lite längre framåt redan i det första läget.

Jag har fortfarande inte fått svar på de konkreta frågor som jag ställde, fru talman. Ja, jag hörde att utredningen ska tillsättas under 2020, men jag har inte fått svar på varför man väntar till 2020. Vi har hela 2019 på oss att tillsätta utredningen och skulle kunna göra det redan i morgon dag om regeringen hade viljan. Min fråga är: När år 2020 kommer den att tillsättas? Ska den tillsättas i december 2020, för att sedan utredas i ett och halvt år, varpå man konstaterar att man inte hinner genomföra någonting under denna mandatperiod? Just detta tror jag kan vara regeringens ambition: att förhåla och fördröja frågan så att det inte blir någon gårdsförsäljning i Sverige.

Fru talman! Jag hör andemeningen i ministerns svar, att det är problem med allting. Finland har gått ett steg längre än vad vi har gjort i dag. De kan hamna i ett läge där det kan bli en undersökning. De säljer i dag. Vi säljer inte i Sverige. Vi sitter här och funderar på att utreda. De säljer och diskuterar om de ska göra justeringar efter hand. De har gjort volymbegränsningar och tidsbegränsningar för sin försäljning för att kunna behålla sitt systembolag Alko i Finland. Detta är självklart helt möjligt i Sverige också. Vi är med i precis samma EU som de. Vi lever under precis samma

regler och lagar som EU i övrigt. De har undantag för frukt- och bärvin sedan tidigare – det är jag fullt medveten om – men det är ju möjligt för Sverige att öppna för att vi också vill ha detta. Man kan ju inte sitta 20 år efter ett EU-inträde och säga att allt som sas för 20 år sedan ligger fast.

Regeringen har ingen ambition. Den har ingen vilja att införa gårdsförsäljning. Det är detta som är problemet. Det hade den förra regeringen, och en majoritet i denna kammare har faktiskt beställt att vi ska införa gårdsförsäljning och klara Systembolaget samtidigt.

Fru talman! Jag måste återupprepa mina frågor. När 2020 kommer utredningen? Någon planering måste väl även denna regering ha på departementet? Hur lång tid räknar man med att det ska ta att göra kompletteringen? Det är utrett i två led tidigare, och vi har Finlandsmodellen att titta på. En sådan utredning skulle vem som helst kunna klara av på kanske tre eller fyra månader och komma fram till en lösning. Vi får se hur lång tid regeringen har tänkt ta på sig för att lösa denna fråga.

Jag har en följdfråga på detta, fru talman: När får vi en proposition i riksdagen som inför gårdsförsäljning? Kan ministern lova att vi kommer att ha en proposition liggande på bordet i riksdagen innan denna mandatperiod är slut? Svaret måste vara enkelt, om ambitionen finns. Finns det en ambition så att vi kan få en proposition på riksdagens bord och ett genomförande av gårdsförsäljning innan mandatperioden är slut? Det är min fråga.

Anf. 39 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! I en av utredningarna står tydligt att om vi skulle ha gårdsförsäljning i Sverige kan vi inte begränsa det till gårdar ute på landsbygden då detta skulle vara en konkurrensnackdel för andra producenter runt om i EU. Det står också tydligt att inte bara egentillverkade produkter skulle kunna säljas utan även motsvarande produkter som tillverkats i andra länder. Då är vi inne på en helt annan modell än den som föreslås med egentillverkade produkter på gårdar på Sveriges landsbygd.

Dessutom är det ju inte vi i Sverige som bestämmer ytterst, utan det gör EU. Vi kan se tydligt hur det har tolkats i det norska och det finska exemplet, där man bara har tillåtit en begränsad mängd vin tillverkat av frukt och bär. Det är inte dessa tongångar som jag har hört i debatten, utan det är ju traditionellt vin och öl, alltså inte bara begränsat till frukt och bär. Jag ser det därför som tveksamt att det finns någon automatik i att Sverige skulle kunna gå längre än vad man har gjort i Finland. Som jag nämnde är det norska exemplet annorlunda, eftersom de inte är medlemmar i EU. I Finland har man dessutom luckrat upp sitt monopol. När det gäller exemplet med fruktlikör, som man ville sälja i Finland, sa EU stopp. Detta visar att det inte är vi själva som bestämmer hur vi ska tolka EU-reglerna, utan det gör EU.

Den utredning som ska tillsättas i Sverige kommer att vara till god hjälp när det gäller att tolka EU-reglerna, för det är dem vi måste utgå ifrån. Risken om vi kommer med ett ogenomtänkt förslag är att vårt systembolag hotas. Det kan vara väldigt svårt att backa bandet i det läget, så vi måste tänka oss för noga.

Anf. 40 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Anledningen till att Sten Bergheden inte fick svar direkt var att han hade tre nya frågor utöver dem som han ställde i sin interpellation.

Den första frågan var varför detta inte är en av de allra första utredningar som regeringen tillsätter. Det beror helt enkelt på att det ska tillsättas många utredningar och att det finns många som vi tycker är mer angelägna att tillsätta 2019. År 2020 innebär att utredningen tillsätts nästa år.

Vi tillsätter naturligtvis inte en utredning med ambitionen att tillåta gårdsförsäljning kombinerat med Systembolagets detaljhandelsmonopol om inte ambitionen är att också presentera en proposition för riksdagen. Exakt när 2020 får Sten Bergheden vänta på att få veta tills vi själva har bestämt när den ska tillsättas.

Det låter på Sten Bergheden som att det är så enkelt. Utredningen om vissa alkoholfrågor lämnade sitt betänkande i december 2010. Då hade ju en borgerlig regering, som Sten Bergheden hade ingångar i, fyra år på sig att lägga fram den där oerhört enkla propositionen som bara fixar till gårdsförsäljningen. Vad var skälet till att man inte gjorde det? Jo, det var omfattande remisskritik. Den kom inte från aktörer som tror att det drabbar folkhälsan eller något annat när någon får köpa en flaska vin på en gård någonstans i Sverige, utan den kom därför att det finns en oerhört stark uppslutning kring det svenska detaljhandelsmonopolet, som utövas av Systembolaget, med allt vad det innebär av åldersgränser och det som leder till en lägre alkoholkonsumtion.

Utredningen konstaterade att en EU-rättsligt legitim modell för gårdsförsäljning inte kan begränsas till alkoholdrycker som har tillverkats på den egna gården i Sverige utan att alla tillverkare av alkoholdrycker, såväl i Sverige som inom EU, måste ges möjlighet att på samma villkor få bedriva försäljning av sina egenproducerade drycker i Sverige. De konstaterade också att försäljning inte kan begränsas geografiskt, och de angav inte vilken begränsning som skulle kunna införas när det gäller producenternas storlek eller vilken typ av alkoholdryck som produceras.

Det är för enkelt, Sten Bergheden, att bara titta på Finland. Jag behöver inte upprepa vad riksdagsledamoten Hillevi Larsson sa, men det handlar om att man redan i dag har släppt på monopolet när det gäller alkoholhaltiga drycker på upp till 5,5 procent. Det handlar också om den breddgrad som man hade tidigare och som nu har tagits bort och som gör att kommissionen förmodligen kommer att inleda ett överträdelseärende. Det är också så att det handlar om frukt och bär, och det är inte vad jag tänker på och heller inte, tror jag, Sten Bergheden när han talar om att vi ska ha gårdsförsäljning.

Jag tror att vi ska sluta att prata *om* varandra så mycket. Det finns ingen ambition att inte tillåta gårdsförsäljning för det fåtal aktörer som skulle vilja inte bara producera vin eller öl på en gård någonstans i Sverige och kanske försörja sig på det utan också låta någon köpa med sig en flaska efter ett besök. Men det finns en genuin oro för att vi äventyrar det svenska detaljhandelsmonopolet och att vi upprättar en parallell distributionskanal.

Jag undrar återigen: Kan inte Sten Bergheden se detta? Bekymrar det inte Sten Bergheden att tala så lättvindigt om lite gårdsförsäljning på några gårdar i glesbygden och att vi sedan får se vad som händer med det svenska detaljhandelsmonopolet? Jag tycker att det är lättvindigt att se det på detta

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på

interpellationer

vis. Jag och regeringen menar allvar när vi säger att vi ska tillsätta en utredning.

Vi hoppas naturligtvis att vi ska få bättre underlag. Vi ska tillsätta en bredare utredning. Och vi ska framför allt försöka titta ännu mer noggrant på vad gårdsförsäljning är och hur man kan snäva in det på ett tydligare sätt.

Anf. 41 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Sveriges landsbygd måste få fler ben att stå på. Sveriges landsbygd kan inte leva på vargar och skogsreservat, utan landsbygden behöver fler ben och fler näringsgrenar. Gårdsförsäljningen ska kunna skapa fler jobb och tillväxt på hela landsbygden. Det är grundförutsättningen. Det hjälper inte med fler reservat och fler vargar för att skapa tillväxt.

Jag har gått igenom påståendena från både ministern och Hillevi Larsson. Allt detta är känd materia. Detta vet vi om. Finland har i dag försäljning. Men vi är så rädda att vi inte ens vågar. Hillevi Larsson sa att vi inte kan gå längre än Finland. Men låt oss, fru talman, åtminstone gå dit Finland är i dag och börja där. Men ni vågar inte ens det, Lena Hallengren. Ni vågar inte ens tillsätta en utredning. Ni flyttar till och med den framåt i tiden. Vi borde kunna vara överens om i dag, fru talman, att denna utredning ska tidigareläggas, om ni nödvändigtvis måste ha den på tre fyra månader för att kunna fatta ett beslut. Det finns faktiskt en majoritet här i riksdagen som vill införa gårdsförsäljning. Det finns ett tryck här i riksdagen, och det finns en folkvilja att faktiskt få till stånd detta. Denna folkvilja bromsas av den sittande regeringen.

Låt oss vara överens om en sak, ministern, och det är att man försöker tidigarelägga utredningen och korta ned tiden för den, så att man verkligen får till ett utredningsförslag, att allting är klart inom ett och ett halvt år och att en gårdsförsäljning kommer i gång som går att utvärdera inom denna mandatperiod. Det är väl fullt rimligt att man har en lite högre ambitionsnivå än att man eventuellt bara ska titta på en utredning som man inte vet något om? I grund och botten är man på något sätt motståndare till att detta ska införas, eftersom det är så många problem.

I dag kör Systembolaget ut sprit och vin till din dörr. Men det är hopplöst för människor i Sverige att åka ut till en gårdsförsäljning och köpa en flaska vin. Det är inte rimligt 2019.

(Applåder)

Anf. 42 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag försökte öppna upp för en viss dialog. Jag var nyfiken på att höra Sten Berghedens syn på Systembolagets detaljhandelsmonopol. Men i hans tre inlägg fick jag absolut inte höra något argument. Jag inser att det inte står så högt i kurs hos Sten Bergheden och kanske inte hos Moderaterna; vad vet jag.

Jag konstaterar att gårdsförsäljning är någonting som många skulle tycka är intressant och skulle kunna vara ett tillskott till den verksamhet som sker på landsbygd. Men det är knappast den som gör att landsbygden lever upp eller ökar försörjningen dramatiskt. Men den är naturligtvis viktig för dem som har en sådan verksamhet.

Men det finns också ett mycket stort stöd – en övervägande majoritet hos både svenska folket och i riksdagens kammare – för Systembolagets detaljhandelsmonopol. Det har i alla fall funnits ett brett stöd också i riksdagens kammare, och jag hoppas innerligt att det finns kvar.

Sedan kan jag inte låta bli återigen påpeka att den tidigare utredningen kom i december 2010, den som Sten Bergheden påstod var så glasklar när det gällde att det var hur enkelt som helst att införa gårdsförsäljning och att det inte alls hotade Systembolagets detaljhandelsmonopol. Varför dåvarande borgerliga regering inte införde gårdsförsäljning under fyra år vet inte jag. Det kanske Sten Bergheden har ett svar på. Men han sa ingenting om det i sina inlägg, så han kanske inte har det.

Jag kan konstatera att vi ska göra vårt yttersta för att se till att tillsätta en utredning med ett bredare mandat att kombinera gårdsförsäljningen med Systembolagets detaljhandelsmonopol. Det finns många angelägna frågor som handlar om allt från kompetensförsörjning i vården till hur äldre ska ha någonstans att bo som går före utredningen om gårdsförsäljning. Utredningen kommer därför först 2020.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2018/19:31 om en förstärkt nationell cancerstrategi

Anf. 43 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Acko Ankarberg Johansson har frågat mig på vilket sätt jag och regeringen arbetar med riksdagens beslut om att fullfölja arbetet med cancerstrategin, RCC och barncancervården.

Regeringen har ett stort engagemang för att stärka cancervården i Sverige. I såväl januariavtalet som regeringsförklaringen för 2019 framgår att cancervården ska stärkas. I budgeten för 2019 avsätts 500 miljoner kronor per år till cancervården för 2019 och framåt. Därtill kommer landstingen att tillföras ytterligare medel kommande år för satsningar på vården. Detaljerna kring hur återkommer regeringen till.

De regionala cancercentrumen, RCC, utför ett viktigt arbete för att stärka cancervården i Sverige. Den förra regeringen har vid flera tillfällen framhållit att de regionala cancercentrumen kommer att vara viktiga även i framtiden. I överenskommelsen Kortare väntetider i cancervården 2018 mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting framkommer att regeringen anser att det finns behov av att fortsatt arbeta med nationell och regional samverkan genom de regionala cancercentrumen. I den långsiktiga inriktningen för det nationella arbetet med cancervården uttrycks att regeringen bedömer att de regionala cancercentrumen kommer att ha en nyckelroll även i framtidens cancervård.

Regeringens positiva syn på de regionala cancercentrumen visas även genom att regeringen nyligen beslutade att ge Socialstyrelsen i uppdrag att för 2019 fördela 48 miljoner kronor i statsbidrag till de regionala cancercentrumen. Det är samma belopp som har avsatts för detta statsbidrag de senaste åren.

Regeringen har även i år beslutat om en förordning om statsbidrag för verksamhet i regionala cancercentrum. Genom förordningen skapas stabila förutsättningar för statsbidraget till de regionala cancercentrumen, så att de långsiktigt kan bedriva och utveckla sin verksamhet.

Betänkandet *En nationell cancerstrategi för framtiden* (SOU 2009:11) har sedan 2009 utgjort grunden för arbetet med att utveckla cancervården i Sverige. Den förra regeringen framförde att inriktningen i denna strategi bör vara vägledande även i det fortsatta arbetet. Strategin behövde vidareutvecklas och anpassas för att möta de utmaningar som den svenska cancervården står inför i dag och i framtiden.

Under våren och sommaren 2017 genomförde därför den förra regeringen ett rådslag om framtidens cancervård för att diskutera hur samhället på bästa sätt kan förbereda sig inför en framtid med allt fler som insjuknar i, och lever med, cancer. I rådslaget deltog patientorganisationer, vårdpersonal, forskare, myndigheter, vårdföretag, landstingsföreträdare med flera. Med utgångspunkt i den nationella cancerstrategin och de kommentarer som lämnades under rådslaget om framtidens cancervård presenterade den förra regeringen i maj 2018 en långsiktig inriktning för det nationella arbetet med cancervården.

Den långsiktiga inriktningen syftar till att skapa tydlighet kring hur regeringen vill att det nationella arbetet med cancervården ska utvecklas nu och i framtiden. Inriktningen ska även ligga till grund för fortsatta insatser för att rusta cancervården inför framtidens utmaningar. Detta blev även riksdagen informerad om i budgetpropositionen för 2019.

I den långsiktiga inriktningen för det nationella arbetet med cancervården framkommer att regeringen anser att barncancervården behöver stärkas, så att barn och föräldrar upplever trygghet inom cancervården. Det behövs kompetens och resurser för att möta de särskilda behov inom cancervården som barn och unga har. En annan del som på ett tydligt sätt lyfts fram i den långsiktiga inriktningen är rehabilitering. Detta är ett prioriterat område för att människor ska kunna komma tillbaka till ett normalt liv efter cancerbehandling. Den förra regeringen har under 2018 vidtagit flera åtgärder för att stärka rehabiliteringen inom cancerområdet.

Anf. 44 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret. Jag vill också tacka för den breda samsyn som finns om den nationella strategin för cancervården. Jag tror att det är en del av framgången att det finns ett brett politiskt stöd för, och därmed ett tryck, att vi här vill förändra någonting till det bättre.

Det är ett bra tag sedan betänkandet kom. Det innehöll principer och förslag till en nationell cancerstrategi. Det resulterade därefter i budgetförslag som antogs av denna kammare och i en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om hur man ska arbeta. Det har varit framgångsrikt, och arbetet fortsatte att bedrivas av den förra S-MP-regeringen.

Strategin må vara bra. Men problemet är att köerna har skjutit i höjden de senaste åren. Vi behöver därför verkligen fundera på hur vi ska göra för att revidera det som inte fungerar tillräckligt bra och hur vi förstärker det som fungerar väl. Det är bakgrunden till de förslag som Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna lämnade i denna kammare och som riksdagen beslutade om strax före jul.

Låt mig dock börja med det som utredaren Kerstin Wigzell skrev. Hon var statens utredare och lade fram betänkandet, och hon listade följande utgångspunkter för en strategi:

- ”En långsiktig strategi är nödvändig för att klara en framtida ökning av cancerprevalens.” Cancerprevalens är alltså detsamma som förekomsten av cancer.
- ”Samhället måste öka sina investeringar i prevention; det mest betydelsefulla för att minska sjuklighet och död i cancer.
- Kunskapsbildning och kunskapsspridning inom cancervård och prevention måste förbättras.
- Cancervårdens organisation behöver utvecklas.
- Nationellt samarbete blir alltmer nödvändigt och måste ges fastare former.
- Cancervården måste möta framtida patienters krav på information och kvalitet i omhändertagandet.
- Särskilda insatser behöver göras för att minska skillnader mellan befolkningsgrupper.

Utvecklingen kommer även att ställa stora krav på prioriteringar och ställningstaganden till finansieringsformer.”

Hon kallade sitt betänkande *En nationell cancerstrategi för framtiden*. Betänkandet betonar att det är viktigt att det är en nationell strategi, att det är en strategi för framtiden och att det är en cancerstrategi. Detta kan ju låta ungefär som en talövning à la Jan Björklund, men utan en nationell och framtidsinriktad strategi – och utan en strategi som handlar specifikt om cancer – kommer det inte att bli framgångsrikt. Det är nödvändigt att dessa tre delar finns med. Det innebär att det som betänkandet beskrev 2009 gäller än i dag.

Fru talman! Socialministern lyfter fram de insatser som gjordes under den förra mandatperioden och det som har skett i närtid. Förordningen som kom nu i januari om statsbidrag till regionala cancercentrum är bra; den innebär att vi får en stabilare ordning för hur pengar fördelas, och man kan även ha synpunkter på hur det görs när man vet att det är en förordning som styr det hela. Detta blev dock möjligt tack vare den budgetreservation som M och KD lade fram och som innebär att det finns pengar för detta.

När det gäller den nationella inriktningen, som regeringen beslutade om i maj förra året, är den till en del mindre stringent. Rubrikerna är bra, men innehållet är i vissa delar ganska allmänt. Låt mig säga några ord om det som är bra: Preventionsarbetet fungerar väl. Hälsofrämjande arbete lyfts fram, och helhetssyn samt kopplingen till politikområden är bra – även om det kanske återstår att förklara lite mer om hur detta görs.

När vi kommer till väntetider och ledtider handlar det dock mest om att försvara det regeringen gjorde under den förra mandatperioden. Min fråga, fru talman, är om socialministern verkligen är nöjd med de långa köer vi har. Tidsförlopp påverkar nämligen cancersjukdomars utveckling, vilket innebär att detta är en oerhört viktig fråga för den som har sjukdomen.

Anf. 45 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill tacka Acko Ankarberg Johansson för en viktig och relevant interpellation. Frågan är inte bara dagsaktuell utan något vi kommer att få återkomma till vid många tillfällen både i talarstolen och i praktiskt arbete. Det är många som är berörda och många som engagerar sig i frågan, både professionellt och personligt.

Ett jättekort svar: Det är klart att ingen vill att människor ska vänta på *någon* vård, och definitivt inte på cancervård. Vi vet att tidig upptäckt är ett av de viktigaste sätten att få bukt med sjukdomen – för att kunna behandla, och i bästa fall bota, cancer. Standardiserat vårdförlopp, som har utökats till att omfatta en bit över 20 olika cancerformer, säger någonting om att vi verkligen är på väg i rätt riktning. När man kan uppfylla de standardiserade vårdförloppen inbegriper det både vårdtiderna och att rätt insatser görs i rätt tid.

Jag tycker att det är ett föredömligt sätt att arbeta, och jag tänker själv – efter relativt kort tid som ansvarigt statsråd för just hälso- och sjukvård, får jag väl ändå säga – att detta är någonting att titta på: Hur kan andra delar av hälso- och sjukvården lära av sättet att arbeta med cancerstrategier och regionala cancercentrum, och hur kan vi som beslutsfattare titta på det?

Jag menar verkligen att det är bra att vi har den här samsynen om så viktiga frågor. De är mycket långsiktiga. Apropå att människor ska känna trygghet är det också trygghet att veta att det finns en samsyn eftersom även det politiska styret varierar, inte bara nationellt utan också runt om i landet i våra olika landsting och regioner. Jag vill dock passa på att understryka att det inte fanns någonting i M-KD-budgeten som möjliggjorde detta mer än vad det som fanns i övergångsregeringens budget möjliggjorde det. Däremot finns det möjlighet att fylla kommande budgetar med större innehåll på området och gå in mer i detalj än vad en övergångsregering hade möjlighet att göra, vilket Acko Ankarberg väl känner till.

Det är sant att det är tio år sedan man antog den första nationella cancerstrategin. Det gjordes 2009. Men jag vill också säga att det arbete som gjordes i slutet av förra mandatperioden när det gäller långsiktig inriktning, med rådslag och många berörda – det gäller såväl professioner, brukarorganisationer och vårdpersonal som forskare, myndigheter och andra – var ett viktigt underlag för hur vi skulle fortsätta arbeta. Det finns ett värde i att känna att det faktiskt är ett långsiktigt och strategiskt arbete. Det är väl fantastiskt att vi kan stå bakom någonting som är tio år gammalt men hela tiden uppdatera det.

Acko Ankarberg Johansson menar också att målen är bra i den långsiktiga inriktningen men att den behöver fyllas med mer innehåll. I förordningen för statsbidraget framkommer det ju att RCC i sina bidragsansökningar ska exemplifiera och underbygga hur målen ska nås. Det är det som är det vägledande. Det arbetet kommer alltså att fortsätta.

I grund och botten tycker jag dock att det är klokt att vi har en långsiktig strategi fram till 2025 och att vi är tydliga, i och med att det finns en förordning, med att det är ett långsiktigt stöd. Det är inga tillfälliga medel, utan det understryker att detta är någonting vi kommer att göra under en längre tid framöver.

Anf. 46 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är välkommet med förordningen och att det nu finns en stabilitet, för under förra året fanns det ju en oro över vad som händer. Den förra regeringen gav nämligen inget besked om det, och pengar fanns inte heller med på det sätt som man kan förvänta sig om man vill ha just en långsiktig hållning. Men jag är glad över att vi har rättat till detta och att det är bra nu.

Köerna är dock det stora minuset i cancerstrategin. Vi har gjort så mycket annat som är bra – vi har utvecklat kunskapsstyrningen och förbättrat många delar – men köerna finns där som det stora problemet. Precis som socialministern säger, fru talman, är tiden mycket viktig för den som är drabbad av cancersjukdom. När jag läser i den nationella inriktning som regeringen ändå har antagit och som den nya regeringen vill göra till sin och arbeta efter saknar jag konkretion: Hur gör man för att korta köerna, vilket är så väsentligt?

Den budget som antogs av den här riksdagen säger att en ny, reviderad och förstärkt cancerstrategi ska arbetas fram, men jag tolkar det som att socialministern inte anser det nödvändigt. I stället kan vi behålla den allmänna inriktning vi har och hoppas att det går bra. Jag tror också att det är viktigt för riksdagen att veta på vilket sätt regeringen hanterar riksdagens beslut. Det som fattas här är också viktigt – att vi kan genomföra det kamraren beslutar om och att det kan få effekt.

Låt mig ändå lyfta fram både rehabilitering och barncancervård. Dessa områden finns nämnda i den inriktning som regeringen har antagit, och det finns bra ord där om att landsting – numera regioner – har skyldighet att tillhandahålla rehabilitering. Men i dagsläget är det verkligen fläckvis som människor får del av rehabilitering. Frågan är alltså på vilket sätt man säkerställer att det blir så. Vilka tyngre verktyg använder man för att faktiskt se till att rehabilitering blir tillgänglig för alla?

När det kommer till barncancervården är speciella medel angivna i den budget som regeringen har till sitt förfogande. Det är 60 miljoner just till barncancervården. På vilket sätt tänker regeringen använda dem? Det är ett område där vi har mycket att göra; 300 barn per år drabbas av cancersjukdom. Dessa barn och deras föräldrar påbörjar en förändring av livet som ofta blir livslång. Inte bara själva sjukvården under den akuta tiden är viktig utan även den rehabilitering man får – ibland livsvarigt. Det vore alltså intressant att höra hur socialministern tänker om de delar som väntar framöver.

Jag återgår dock till grundfrågan: Hur gör vi för att korta köerna och se till att vi faktiskt kan leva upp till samtliga standardiserade vårdförlopp? De är ju på något vis nyckeln till att vi ska fortsätta lyckas med cancer-sjukvården.

Anf. 47 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vet inte riktigt varför Acko Ankarberg Johansson får det att låta som att detta är någon allmän inriktning. Hon talar om att hoppas och om vad regeringen egentligen vill, som om det rådde någon som helst tvekan om att den nationella cancerstrategin ligger fast. Det är klart att den ska utvecklas, men när vi diskuterar en ny nationell strategi tror jag inte att Acko Ankarberg Johansson heller menar att vi ska göra oss av med

den gamla och göra någonting helt nytt. Jag utgår i stället ifrån att vi utgår ifrån den som finns och det som är bra – men gör det bättre.

Det kan väl diskuteras när vi har kommit så långt att vi uppfyller kraven för en ny cancerstrategi när det gäller en långsiktig inriktning. Jag vill återge det jag har fått till mig efter att jag tog över frågan, nämligen att det under rådslaget var väldigt få som framförde att det behövdes en ny cancerstrategi. Sannolikt var meningen snarare precis den att man ville ha en långsiktighet. Man ville känna att man får implementera detta och att man helt enkelt jobbar med uthållighet. Vi vet ju hur det kan vara i politiken och för dem som jobbar i verksamheterna: Det är lite för lätt hänt att vi jobbar kortsiktigt och projektinriktat.

Nu har vi ett arbete som bedrivs långsiktigt och uthålligt, och jag tycker att vi ska ta vara på det. Det betyder inte på något sätt att vi inte ska utveckla strategin, och vi ska naturligtvis ta hand om alla de riksdagsbeslut som kommer regeringen till del. Däremot får vi återkomma i VÅP:en och VÄB:en när det gäller exakt fördelning av medel.

Även om jag inte kan säga något exakt vill jag understryka följande: Om 500 miljoner finns till förfogande kan man diskutera om 60 miljoner är mycket eller lite. Det kan ju vara så att det handlar om en betydligt större summa när Regionala cancercentrum tycker till.

Men naturligtvis är det viktigt – vilket regeringen också har understrukt – att vi tittar specifikt på det som har med barncancer att göra: på barnens situation, på familjens situation och på hur viktigt och angeläget det är med ett snabbt och gott bemötande och att man inser vilken livsomsättning detta innebär.

Jag är glad att Acko Ankarberg Johansson specifikt tar upp frågan om rehabilitering. Jag tror att detta är ett av de områden där vi har som mest att göra. Cancerstrategin är tio år gammal, och på denna tid har det hänt väldigt mycket just på rehabiliteringsområdet. Många fler lever i dag med kronisk cancer på ett sätt som man kanske inte riktigt förutsåg eller tänkte på då. Rehabilitering är ett område – för att peka ut ett sådant – där jag tror att behöver att vi behöver ägna särskilt mycket tid och där det kanske kommer att synas extra mycket att vi gör ett omtag.

Men återigen: Jag har inte fått några signaler, och jag tror – handen på hjärtat, Acko Ankarberg Johansson – inte att det fanns någon som trodde att resurser till den nationella cancerstrategin och Regionala cancercentrum var i fara. Det är snarare så att man budgeterar under en mandatperiod, och efter ett val kommer man med nya år. Även under valrörelsen talade Socialdemokraterna, som jag kan tala för, om hur viktigt det var att göra fortsatta satsningar på cancervården.

Jag tror inte att någon på något sätt har undrat om det kommer en fortsättning. Det känns dock förstås bra både med en förordning som tydliggör hur det ska gå till och att det nu finns en regering på plats som kan börja jobba rent konkret med vad som faktiskt förväntas och hur kommande överenskommelse ska utformas.

Anf. 48 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! När socialministern säger att det inte var tänkt att avsluta stödet till RCC är det gott och väl. Men på alla andra områden i budgeten har man ju med en finansiering även för åren därefter; man stoppar inte

bara för att mandatperioden tar slut. Det var så tydligt att det fanns en osäkerhet: Ska RCC få fortsätta med statligt stöd eller inte? Därför är det bra att vi nu har förtydligat det, att det är stabilt och att det finns en förordning som styr detta.

För att återkomma till den nationella cancerstrategin ligger grunderna från betänkandet fast. Det var därför jag medvetet läste delar av det som jag tycker är mycket angelägna. Det gäller en nationell cancerstrategi som är framtidsinriktad och som just handlar om cancer, för det krävs att det finns en speciell strategi för detta. Det ligger fast.

Men rådslaget hölls ju 2017, vilket innebär att en hel del har hänt sedan dess. Det vi behöver göra är att hela tiden titta på vad det är som inte funkar i den strategi vi har valt. Vad är det vi behöver förändra? Vad behöver vi arbeta med för att behålla det som är bra? Det här kommer inte att fungera om vi bara säger att vi redan har gjort allt vi kan och att allt redan är bra.

En av nycklarna till strategin är att vi hela tiden har vågat titta på hur vi gör detta och hur vi ska göra för att nå målet. Det handlar om att man ska kunna ha ett gott liv även om man har drabbats av en cancersjukdom. Det handlar också om att vi får ned effekterna av behandlingar som ibland leder till allvarliga skador efteråt och framför allt om att vi ökar överlevnaden.

Vi har lyckats ganska väl i Sverige, men vi lyckas inte om vi är allmänt nöjda och tycker att vi bara kan fortsätta. Jag hör en liten öppning från ministern om att vi ska se över vad vi behöver revidera i cancerstrategin, och jag tänker återkomma så att vi inför denna kammare får veta på vilket sätt regeringen fullföljer riksdagens beslut.

Varmt tack för utbytet! Jag kommer med all säkerhet att återkomma i frågan, och jag ser fram emot att även regeringen gör det.

Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack återigen, Acko Ankarberg Johansson, för denna interpellation och för – tror jag – en ganska bra diskussion också för dem som lyssnar. Det är ju så när vi står här i kammaren: Det är få som sitter här och tittar och lyssnar, men det är många som med intresse följer det vi säger. Jag tycker att det har framkommit en hel del.

Framför allt hoppas jag att det är väldigt tydligt att det finns en långsiktig ambition att jobba med RCC och att det även handlar om att ge verksamheterna ett långsiktigt uthålligt stöd. Vi har inte råd att jobba projektinriktat, och frågan är för viktig för det.

Jag vill också säga att jag tycker att man alltid ska titta på de framgångar man har uppnått för att känna att det går och för att till viss del känna sig nöjd men att man hela tiden ska blicka framåt. Jag tänker framför allt på ökad överlevnad när det handlar om rehabilitering och på att åstadkomma ännu fler standardiserade vårdförlopp.

Det finns mycket kvar att göra. Jag kan dock tycka att det när man jobbar med välfärdsfrågor – inte minst med hälso- och sjukvård, där man hela tiden möter nya utmaningar – är bra att ibland också fundera på vad som fungerar. Inte minst gäller detta frågor som patientkontrakt, vårdplaner och kontaktsjuksköterska. Det handlar helt enkelt om att känna sig trygg i en situation där livet och vardagen absolut inte är enkel utan tvärtom.

Jag ser fram emot fortsatta debatter och samtal och fortsatt dialog och samarbete i frågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2018/19:42 om ekonomiskt bistånd på grund av trångboddhet

Anf. 50 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Katarina Brännström har frågat mig vad jag avser att göra för att begreppet ”skälig levnadsnivå” ska bli tydligare, så att detta inte utnyttjas på ett sätt som inte var avsett.

Interpellationen är ställd mot bakgrund av en dom i förvaltningsrätten som ger en 20-årig man rätt till ekonomiskt bistånd till hyreskostnad som inneboende hos en kompis i stället för att bo kvar i föräldrahemmet, med motivet att tillförsäkra den unge en skälig levnadsnivå.

Bistånd enligt socialtjänstlagen är det yttersta skyddsnätet i välfärds-systemet. Syftet med allt bistånd, såväl det ekonomiska biståndet som andra former av biståndsinsatser, är att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. Begreppet har funnits i socialtjänstlagen ända sedan den infördes i början på 1980-talet och bör enligt förarbetena inte specificeras i detalj utan måste bedömas med utgångspunkt från den tid och de förhållanden som den biståndsbehövande lever under. Jag tycker att det är en rimlig ordning att kommuner och rättsinstanser avgör vilken levnadsnivå som ska anses vara skälig.

Anf. 51 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret, men det är inte utan att jag undrar lite om ministern riktigt har förstått innebörden i min fråga.

Ekonomiskt bistånd, som ju är en del av våra transfereringssystem, har på senare år ökat lavinartat i storlek, och många kommuner har i dag svårt att klara sitt ansvar. Särskilt efter att statens ansvar för nytillkomna upphör efter två år har det uppkommit stora problem. Ett av dessa stora problem är att det saknas bostäder.

Precis som ministern sa i sitt svar till mig är begreppet ”skälig levnadsnivå” i socialtjänstlagen något som skrevs in i början av 80-talet, alltså för närmare 40 år sedan. Mycket har hänt sedan dess. Jag menar att lagen borde ses över och bättre anpassas till den verklighet som råder i Sverige i dag. Jag skrev interpellationen för att ministern skulle reflektera över dessa konsekvenser.

Vi talar om många nya – och oftast stora – familjer. Framför allt talar vi om en stor brist på bostäder i nästan varje kommun. Det finns också ökade krav hos enskilda som gör det mycket svårt att klara av framför allt bostadsfrågan.

Ännu svårare kommer det att bli att motsvara vad förvaltningsrätten menar skulle vara skälig levnadsnivå om trångboddhet för unga under gymnasiestudier ska innebära rätten till egen lägenhet med hyran betald

via ekonomiskt bistånd. I det enskilda fallet kan det alltid finnas goda skäl, men det relevanta för oss här är ju vad lagen kan innebära i det stora hela.

Jag upplever tyvärr att socialministern resignerar lite inför tillämpningen av lagen. Jag undrar om Lena Hallengren verkligen förstår vad konsekvenserna kan bli i många av våra kommuner som har tagit emot många nytillkomna och som redan i dag har stora problem med att tillgodose behovet av bostäder på rätt sätt.

Och framför allt: Har man förstått om trångboddhet gör att ungdomar som inte har en egen inkomst ska anses ha rätt att få en lägenhet med hyran betald? Det är ju redan i dag så att många barn och ungdomar tvingas dela rum, och det är tveksamt om detta anses vara skälig levnadsnivå.

Allt detta skulle kräva enormt stora lägenheter och framför allt många fler lägenheter. Dessa finns inte. Vi kan inte heller se att det kommer till så många nya lägenheter som skulle behövas.

Jag tycker att ministern borde vara lite bekymrad över det här domslutet. Nu vet jag att Växjö kommun har överklagat beslutet, så vi får väl se var det hamnar. Men om det här skulle blir den nya standarden och en ny praxis hos domstolarna kan jag inte se hur regeringen ska se till att man kan leva upp till domstolens krav på skälig levnadsnivå.

Anf. 52 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det blev något tydligare varför frågan ställdes i Katarina Brännströms första inlägg. Även om vi inte ska tala om ett enskilt fall är det ändå det som ligger till grund för själva frågeställningen. Jag vill understryka att jag inte kan uttala mig om ett enskilt fall. Domen har inte vunnit laga kraft, och jag vet att Växjö kommun har överklagat Förvaltningsrättens beslut.

Med detta sagt hör jag att det finns något slags fråga mellan raderna från Katarina Brännström som handlar om unga verkligen bara ska kunna flytta hemifrån och få bistånd från socialtjänsten. Jag läser inte i något fall att man bara kan flytta hemifrån och gå till socialtjänsten och få boendet betalt.

Ett vuxet barn har ingen självklar rätt till bistånd för att flytta hemifrån. Enligt gällande rättspraxis har ungdomar som vill flytta hemifrån bara rätt till bistånd till boendekostnad i undantagsfall – jag läser detta för att jag ska säga rätt – och det är om det finns starka sociala skäl för att flytta, vilket skulle kunna vara svåra personliga motsättningar som uppkommit i familjen. Jag tror att vi här kan tänka oss en och annan situation. Vi diskuterar ofta i den här kammaren hedersrelaterat våld. Det är ett exempel på en grupp för vilken vi definitivt inte vill snäva in möjligheten att flytta från en familj, även om den erbjuder tak över huvudet. Det handlar om att vara över 20 år och att skapa sitt eget liv.

Naturligtvis har socialtjänsten krav på den som får ekonomiskt bistånd att stå till arbetsmarknadens förfogande och så vidare. Syftet med biståndet är att det ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå men även bidra till att stärka den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv. Sedan görs en individuell behovsbedömning i varje enskilt fall.

Trångboddhet, vilket skulle kunna vara en annan aspekt, är något som Socialstyrelsen och Boverket tar fram normer för. Just nu säger normen att partners och två barn kan dela sovrum. Efter hand som barnen blir äldre bör behovet av eget rum beaktas. Och det ska finnas kök och vardagsrum.

Jag skulle vara intresserad av att höra Katarina Brännström utveckla något vad som är den moderata synen på hur vi ska förändra normen för skälig levnadsstandard. Det finns ju verkligen en genomtänkt mening med att den varierar över tid. Det är svårt att definiera exakt vad den innebär då den ganska snabbt blir omodern.

Vi har kunnat följa detta i andra sammanhang. Man nämnde naturligtvis inte frågor som internet och möjligheten till uppkoppling 1980. Men jag gissar att vi är överens om att om man inte har den möjligheten blir man väldigt sidsteppad, inte bara socialt utan över huvud taget, i sina dialoger med myndigheter och andra.

Jag skulle gärna se att Katarina Brännström utvecklar sin fråga något, givet att vi inte kan diskutera enskilda fall och givet att unga över 20 år inte bara kan flytta hemifrån hur som helst och få ett bistånd, utan att det är krav som ställs.

Anf. 53 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag har också studerat de normer som gäller i dag. Det står att behovet av eget rum bör beaktas när man är i tonåren. Om allt fler skulle överklaga beslut skulle vi få ett jättestor problem i både kommuner och även här i vår kammare, för det finns inte möjlighet att leva upp till kravet på den standarden.

Rätten till eget rum och de senaste normerna beslutades ju inte när vi stod inför en bostadskris och med så många människor som har kommit till Sverige, framför allt med större familjer än vad vi normalt kanske betraktar som en familj i Sverige. Det är det som är grunden för frågeställningen.

Det är inte så att man bara kan flytta hemifrån, men i domslutet i det nämnda fallet angavs just trångboddhet. Både Lena Hallengren och jag vet att det är många familjer som bor trångt. Om detta skulle sättas i verket, om man skulle driva den här frågan om det vore möjligt, är det klart att det blir en ny praxis.

Jag tycker att det är viktigt att socialministern ser över vad man har rätt att kräva av samhället, vad som är rimligt och inte rimligt. Det är klart att detta förändras över tid. Men redan i dag är det många kommuner som har svårt att leva upp till sina åtaganden. Om vi då inför en ny praxis kommer det att bli ännu svårare, och kostnaderna ökar ännu mer.

Då kan man naturligtvis fråga sig: Är regeringen beredd att kompensera kommunerna? Och hur ska bostadsbyggandet gå till så att vi kan fylla behoven som då kommer att uppstå? Det är ju självklart så att allting som börjar i en ände får konsekvenser i en annan ände.

Ministern säger att det är en rimlig ordning att kommuner och rättsinstanser avgör vad som är en rimlig levnadsnivå, men det blir det inte om normerna förändras över tid. Man höjer ju ribban hela tiden. Men vi har inte ökat antalet bostäder i samma takt. Vi har heller inte sett till att få människor i jobb i samma takt. Det går inte ihop i slutändan.

Jag kände att svaret, att vi kanske borde titta på det här, bara var en resignation. Hur kommer det att gå för kommunerna? Ska det vara möjligt att alla tonåringar ska ha eget rum? Är det rimligt att begära när man har stora familjer att hantera? I vissa fall kanske familjerna måste dela på sig.

Det vore intressant att få höra socialministerns syn på konsekvenserna av utvidgningen av skälig levnadsnivå och att vi höjer ribban över tid.

Anf. 54 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag känner att frågan pendlar lite grann, och det hela är för mig lite oklart. Enskilda fall ska vi inte diskutera. Då tycker jag att vi avstår från att göra det.

När det gäller eget rum i tonåren är det så att föräldrar har försörjningsansvar för sina barn tills de är 20 år. Katarina Brännström kanske har en annan uppfattning om gruppen över 20. Där tycker jag nämligen inte att det är så himla självklart. Föräldrarna har ju inte ett försörjningsansvar för någon som är vuxen. Då hamnar man i ett läge där man får ta ställning till vilka krav som ska ställas för att någon ska få del av ett ekonomiskt bistånd, till exempel.

Utvidgning och höjd ribba? Jag vet inte vem som har slagit fast att det är så det är. Vad jag konstaterade var att skälig levnadsstandard varierar över tid. Det handlar också om att titta på hur situationen och levnadsförhållandena ser ut för den enskilde individen.

Jag återkommer gärna till gruppen som faktiskt har ett behov av att kunna flytta hemifrån. Det kan bero på sociala problem, att man är utsatt för våld och så vidare. Det går inte att beskriva exakt vad det innebär när det gäller ålder, eget boende och så vidare, utan det handlar om de specifika fallen.

Det är inte aktuellt att se över hela frågan om skälig levnadsstandard. Katarina Brännström får gärna berätta om hon möjligen ser på detta på ett annat sätt. Men jag vill återigen säga att ett vuxet barn inte har någon självklar rätt att få bistånd för att flytta hemifrån, utan vad det handlar om är sociala skäl eller om familjen skulle vara mycket trångbodd.

Jag tycker att en ganska stor del av Katarina Brännströms resonemang handlade om att alla ska ha rätt till eget rum i tonåren. Men det är inte det som är grunden för försörjningsstöd, utan föräldrarna har försörjningsstöd för sina barn, punkt.

Anf. 55 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Det är klart att det finns mycket att diskutera i den här frågan. Vi kan också diskutera var gränsen ska gå för föräldrarnas försörjningsansvar. I dag säger vi att föräldrarna har försörjningsansvar fram till och med att gymnasiestudierna är klara. Vi vet att sedan är det också många som inte kan klara sig. Vi har kanske ett synsätt som är lite gammaldags när det gäller socialtjänstlagen.

Jag kan tycka att ett sätt är att titta på detta utifrån skälig levnadsnivå. Något annat är: Hur ska vi kunna se till att familjen och föräldrarna tar ett större ansvar? När man är 20 år är man myndig. Man behöver varken gå i skola eller göra annat, men man kan flytta hemifrån och faktiskt få ekonomiskt bistånd.

Vi kan i värsta fall se att detta utvecklas till ett stort problem för många kommuner som har tagit emot människor. Det är väl lite där jag tycker att ministern slirar på svaret och att man inte ser riskerna i detta.

Jag tycker att kommunerna lämnas i sticket om inte regeringen är beredd att göra någonting åt det som nu sker. Vi vet hur socialnämndernas budgetar slår i taket. Vi vet att bostadsbristen är enorm på många håll. Då tycker jag att man kanske borde ta ett lite större grepp när man tänker på detta än att bara säga: Jo, men rättstillämpningen är helt okej.

Jag ska tacka för denna debatt, men jag tror att jag kommer att återkomma. Vi måste framöver diskutera frågan om att utforma en socialtjänstlag som är bättre anpassad till den verklighet som Sverige har i dag. Jag tror faktiskt inte att den är riktigt anpassad till den verkligheten.

Anf. 56 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag välkomnar Katarina Brännström i kommande debatter och hoppas att det då blir ännu tydligare vad som egentligen avses och vilka förändringar som skulle vara aktuella. I dag är det så att socialtjänstlagen och det ekonomiska biståndet helt enkelt ska se till att det finns ett yttersta skyddsnät. Då är frågan: Hur reglerar man det? Och vem ska egentligen kunna nyttja det?

När man är över 20 år har föräldrarna inte längre försörjningsansvar. Det betyder inte att man kan flytta hemifrån hur som helst. Katarina Brännström har själv understrukit hur svårt det är att flytta hemifrån. Man ska ju ha någonting att flytta till.

Vi har ett mottagande i landets alla kommuner. Att alla kommuner tar ansvar för att bygga hyresrätter, till exempel, och inte bara funderar på hur man bygger för att kunna behålla den population som man redan har, blir verkligen angeläget.

Hur kan man hjälpa och stödja kommunerna? Det handlar bland annat om resurser till kommunerna. När det gäller denna fråga gör det faktiskt stor nytta att kommunerna får ytterligare miljarder. Upp till 20 miljarder har vi sagt att välfärdssektorn ska stärkas med – det gäller kommuner, landsting och regioner – under denna mandatperiod. Vi får se vad som ytterligare kommer att göras, men det är klart att detta är resurser som spelar stor roll.

Ett kommande utjämningsystem kommer också att spela roll för kommuner som har haft ett stort mottagande eller som helt enkelt har en lägre skattekraft än andra delar av landet.

Men jag ser fram emot kommande diskussioner. För mig som socialminister känns det väldigt angeläget att diskutera välfärdens yttersta skyddsnät. Vad är det? Och hur undviker vi att dra undan mattan för detta i vår iver att se till att kommunerna klarar sina budgetar? Det ska ju finnas ett skyddsnät som gör att människor känner att det finns någonting när allt annat rämnar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 57 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Mikael Oscarsson har frågat mig varför inget arbete har inletts för att sortera Myndigheten för samhällsskydd och beredskap under Försvarsdepartementet.

Arbetet med att återuppbygga totalförsvaret är ett gemensamt arbete för hela regeringen, och arbetet är prioriterat. Som försvarsminister har jag ansvaret för samordningen mellan det militära och det civila försvaret inom ramen för totalförsvaret. Inrikesministern ansvarar i sin tur för samordningen av samhällets krisberedskap, inklusive civilt försvar i den mån sådana ärenden inte rör försvarets militära förmåga.

Vilket departement som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap lyder under är inte avgörande för regeringens arbete med totalförsvaret.

Anf. 58 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Bakgrunden till min interpellation är det arbete som Försvarsberedningen har gjort. Jag har haft förmånen att vara med i två försvarsberedningar, och i delrapporten *Motståndskraft* som var färdig i december 2017 lade beredningen fram ett femtiotal konkreta förslag på hur totalförsvaret och det civila försvaret ska stärkas. Det är ju ingen hemlighet för kammaren och svenska folket att vi har väldigt mycket att göra. Det civila försvaret har varit under isen och behöver återupprättas på område efter område.

Försvarsberedningen hade alltså en rad konkreta förslag, och ett av de viktigaste var ”att en sammanhållen hantering och ledning av totalförsvaret (det militära och det civila försvaret) skulle underlättas av att ett departement fick det samlade ansvaret för samordningen av totalförsvaret, såväl i fred som vid höjd beredskap”.

På s. 91 i rapporten talar vi alltså om att arbetet med totalförsvaret är uppdelat. Försvarsdepartementet ansvarar för sin del, och så är det Justitiedepartementet som har hand om samhällets krisberedskap inklusive civilförsvaret. Så var det inte tidigare, fru talman. I alla tider har denna funktion legat under Försvarsdepartementet, men av någon anledning – och det kanske statsrådet kan passa på att berätta om bakgrunden till – gjorde den regering som tillträdde efter förra valet på det viset. Det fanns alltså inget beredningsarbete angående den förändringen. I rapporten argumenterar Försvarsberedningen för att detta ska tillbaka och anser ”att denna uppdelning ger upphov till gränsdragningsproblematik och otydlighet om ansvarsförhållanden, vilket försvårar och försenar arbetet”.

Detta är allt annat än vad vi behöver när vi ska återuppbygga totalförsvaret, och den civila delen är ju en väldigt viktig sida av myntet. Därför är det så viktigt att det här inte slarvas bort.

I nästa inlägg tänker jag återkomma till en rad andra förslag som inte har förverkligats. Statsrådet kan gärna få räkna upp vad det har blivit. Det finns vad jag vet fyra utredningar. Är de tillsatta allihop? När kommer de att leverera sina resultat?

Vi tänkte att rapporten *Motståndskraft* skulle utmynna i något som vi kunde rösta om i riksdagen, att det skulle bli ett betänkande. Det har också bäring på den rapport som vi ska vara färdiga med nu i maj. Hur ser egentligen statsrådet på Försvarsberedningens arbete? Är det inte den här överenskommelsen mellan åtta partier som också ska gälla?

Anf. 59 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Den 14 maj 2019 lämnar Försvarsberedningen sin slutliga rapport till regeringen. Därefter utformar regeringen en ny försvarspolitisk inriktning som kommer att tas upp i form av en proposition i riksdagen. Det gäller då åren 2021–2025. Det är den gängse ordningen.

Förra gången, när jag själv var ledamot i Försvarsberedningen, blev det också en slutförhandling i sammanhanget där man enades om riktlinjer men inte kom överens om ekonomin. Detta har ändå legat till grund för den inriktningsproposition som riksdagen senare beslutade om i maj 2015.

Det är väl så att det är först när den sista stenen är lagd till det här bygget som man ska ta ställning till helheten och till grunderna för en inriktningsproposition. Jag menar därför att vi har tid på oss, och en inriktningsproposition som riksdagen tar ställning till kommer att gälla från den 1 januari 2021.

Sedan är det så att regeringen har gett Försvarsmakten och MSB ett gemensamt uppdrag att utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret i årsintervallet 2016–2020. Man har gett bevakningsansvariga myndigheter ett särskilt ansvar och höjd beredskap. Man ska årligen redovisa hur planeringsarbetet fortskrider. MSB och Försvarsmakten ska prioritera att ge stöd kring krigsplacering av personal, stöd till Försvarsmakten, säker och robust samverkan samt alternativ och/eller skyddad ledningsplats.

Vi kommer att genomföra en nationell totalförsvärsövning 2020. Där ska militärt och civilt samverka, och offentligt och privat ska samverka och prövas centralt, regionalt och lokalt. Det här blir en väldigt viktig övning när det gäller att skydda samhällsviktiga funktioner, värna civilbefolkningen och försvara landet mot väpnat angrepp. Denna övning ska ge underlag till fortsatt utveckling av totalförsvärsförmågan.

Vi har i vårändringsbudgeten 2017 anslagit en halv miljard kronor till totalförsvaret. För åren 2018–2020 ligger det ytterligare 1,3 miljarder, vilket är den största satsningen sedan 1990-talet. Vi har också ett pilotprojekt när det gäller att utveckla totalförsvaret som är på Gotland.

Det pågår alltså ett omfattande arbete för att komma till rätta med det här. Vi har en utredning som tittar på näringslivets roll inom totalförsvaret, och den ska redovisas den 1 december 2019. Försvarsdepartementet är ansvarigt för detta.

Vi har en utredning om ansvar, ledning och samordning som handlar om den geografiska indelningen för civil ledning och samordning på regional nivå. Justitiedepartementet har det ansvaret.

Vi har en utredning om en myndighet för psykologiskt försvar. Även den har Justitiedepartementet ansvar för.

Vi har också en utredning om hälso- och sjukvårdens beredskap, sjukvårdens organisation och läkemedelstillgång, och den ska vara presenterad den 31 december 2020. Ansvaret för detta har Socialdepartementet.

Det är alltså ett omfattande arbete som har dragit igång när det gäller totalförvarsfrågorna och det civila försvaret kontra det militära.

Det är inte avgörande för det här arbetet vilket departement det ligger under. Totalförsvaret är ett begrepp som är mycket vidare än så och omfattar såväl privat som offentlig verksamhet, flera olika myndigheter och flera departements verksamhetsområden. Det finns alltså all anledning att sköta samordningsfrågorna.

Anf. 60 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Det jag läste upp alldeles nyss var ju att den nuvarande ordningen, att det är uppdelat, ”ger upphov till gränsdragningsproblematik och otydlighet om ansvarsförhållandena, vilket försvårar och försenar arbetet”. Om det försvårar och försenar arbetet i fredstid, hur blir det då om det värsta skulle hända och vi skulle hamna i krig?

Jag tänker mig att det här arbetet är en överenskommelse mellan åtta partier. Är man inte överens skriver man en avvikande uppfattning, och det vet statsrådet. Han har själv varit med i arbetet. Annars är det en överenskommelse, och då tycker jag att det är märkligt om det drar ut på tiden. En utredning skulle vara färdig den 31 december 2020, alltså tre år efter att vi var färdiga med rapporten.

Statsrådet räknade också upp alla olika som ska ha olika ansvar. Det är ju en del i problematiken att det är så uppdelat.

Jag ska avslöja en hemlighet här i kammaren: Vi gick grundligt till väga. Vi har duktiga medarbetare, och det vet statsrådet. Vi har de bästa i landet knutna till Försvarsberedningen, och vi gick jättegrundligt till väga. Vi tittade på hur det var på 80-talet och 90-talet. Hur var det organiserat? Vad var viktigt för att få totalförsvaret att fungera? Det fanns ingen avvikande uppfattning – inte från Vänsterpartiet, inte från Miljöpartiet och absolut inte från Socialdemokraterna. Björn von Sydow ledde arbetet med fast hand.

Nu är frågan: Vilken status har egentligen Försvarsberedningen? Det får ju inte vara så att vi så att säga förspiller vår ungdom i massor av timmar och det sedan inte blir någonting.

Statsrådet refererar till det som blev av förra Försvarsberedningen. Nu tittar vi ju på ekonomin, och tanken är – i alla fall ser jag framför mig – att detta ska vara en överenskommelse som ska kunna bli en proposition som sedan ska kunna röstas igenom i riksdagen. Det är ju så, och det kanske kan vara bra att påminna om här i Sveriges parlament, att det krävs en majoritet. Annars, om det här inte förverkligas, kommer statsrådet inte att lyckas med att få igenom propositionen.

Fru talman! Nu kommer jag tillbaka till detta igen. Som en gummiboll kommer jag tillbaks till dig, höll jag på att säga. Det här var en viktig del. Det var inte så att vi hade övriga uppfattningar. Det var viktigt att det skulle vara under Försvarsdepartementet och att MSB skulle få i uppdrag att sammanhålla allt. Nu hinner jag inte läsa upp listan på de 50 förslagen. Men nästan alla, vart och ett av dessa 50 förslag, kokar ned till att det behövs ledning. Någon behöver ta kommandot, och det har vi föreslagit ska vara MSB.

Kärnfrågan i detta är: Vad är egentligen statsrådets uppfattning om MSB:s placering? Allt vi har sagt och skrivit, är det ingenting som gäller – fastän vi uppfattade det som en överenskommelse mellan åtta partier?

Anf. 61 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det smärtar mig att behöva tydliggöra för Oscarsson att Försvarsberedningens arbete ännu icke är avslutat. Den 14 maj kommer slutrapporten att presenteras för mig utifrån de direktiv jag en gång angav till Försvarsberedningen. I anslutning till det eller därefter kommer det att ske en förhandling, och den kommer i sin tur att ligga till grund för det som kommer att bli inriktningspropositionen.

Att styckevis under arbetets gång börja dra ut enskilda delar när helhetsöverenskommelsen ännu inte är gjord – ja, man kan fundera på hur klokt det är. Försvarsberedningen är tillsatt, men det som har den verkliga och slutliga betydelsen är riksdagsbeslutet utifrån den proposition som läggs fram och beslutas i riksdagen. Det är det som avgör hur arbetet kommer att se ut under åren 2021–2025.

Sedan är inte totalförsvaret en fråga för något enskilt departement eller någon enskild organisation, i alla fall inte i min värld. Det är ett brett arbete som innefattar allt från näringsliv till olika delar av lokal och regional offentlig sektor, central offentlig sektor, myndighetsutövning och stora och små företag. Det innefattar den militära delen och den civila delen. Det innefattar krisberedskap. Allt detta tillhör olika organisationer, och det viktigaste är att försöka hitta en effektiv och fungerande samordning.

Det här är komplicerade frågor. Totalförsvaret rustades ned mycket långtgående i samband med att kalla kriget upphörde, och jag kan för egen del tycka att vi har en lång resa att göra innan vi har kommit till en nivå på totalförsvaret som är acceptabel. Men vi har i alla fall inlett och påbörjat den resan.

Jag har nu räknat upp en lång rad åtgärder som regeringen har vidtagit, penningtillförsel som har skett och övningar som kommer att ske. Men jag vill också upplysa om att det sker mycket övningsverksamhet redan nu. På Oscarsson låter det som att ingenting är gjort, men det görs alltså väldigt mycket – och det har sammantaget gjorts mångdubbelt mer än det gjordes under åtta år av alliansstyre.

Jag tycker alltså inte att man ska knyta uppbyggnadsarbetet när det gäller totalförsvaret enbart till hur departementsfördelning och departementsuppdelning ser ut eller till hur myndighetshanteringen ser ut, för allt detta måste i slutändan samordnas.

Det civila försvaret innehåller två dimensioner. Den ena är det som riktas mot civil krishantering. Den andra är det som riktas mot stöd till den militära delen i händelse av en kris.

Vi har påbörjat ett arbete som stegvis ger resultat. När jag besöker olika övningar runt om i landet tycker jag att det är glädjande att se hur polis, räddningstjänst, militärorganisation, länsstyrelser med flera övar på samma plats och samordnar sin verksamhet. Det går alltså att göra, och det sker i dag – oavsett hur departementsfördelningen ser ut i sammanhanget.

Den uppgörelse som görs i slutändan, i anslutning till att Försvarsberedningens arbete avslutas, kommer med största sannolikhet att ligga till grund för den proposition som vi så småningom kommer att ta fram. Jag hoppas på ett brett politiskt stöd för den i riksdagen, men jag vill upplysa

om att den försvarsberedning som Oscarsson själv deltar i ännu icke har avslutat sitt arbete.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 62 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag uppfattade att försvarsministern gav oss uppdraget att lämna delrapporten därför att det var så angeläget att komma igång med det civila försvaret.

Vi jobbade intensivt med dessa förslag, och det var en slutförhandling. Det kan ju ändras något kommatecken, men det är på den nivån. När det gäller det civila försvaret är detta våra förslag.

Statsrådet vet ju, tror jag i alla fall, att det är viktigt med ledning och struktur. Ska det bli något måste det vara klart och tydligt vem som för kommandot och vem som har ansvaret. Det var ju därför vi skrev att "Försvarsberedningen anser att denna uppdelning ger upphov till gränsdragningsproblematik och otydlighet om ansvarsförhållanden, vilket försvårar och försenar arbetet".

Det finns mycket annat skrivet om varför det är viktigt med tydligt huvudmannaskap, varför MSB borde lyda under Försvarsdepartementet och varför det är viktigt för att få detta till stånd.

Det finns många förslag om försörjningsberedskapen som måste till, elförsörjningen, ett nationellt system för prioritering av drivmedel, förstärkningsresurser till polisen och konkret beredskapsplanering inom transportbranschen.

Vi vill ha en ny självständig myndighet som ges i uppdrag att granska, utvärdera och följa upp verksamheten inom totalförsvaret i dess helhet, vilket inkluderar både det militära och det civila försvaret.

Det är viktigt att vi har transparens och tydlighet, så att vi vet var vi är någonstans och satsar pengarna rätt. Men frågan blir till sist: Vad är egentligen Försvarsberedningens arbete värt om vi är så tydliga med en sak och det ändå inte blir någonting?

Anf. 63 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Oavsett hur Oscarsson lägger upp debatten vill jag påminna om att försvarsbeslutet nästa gång gäller åren 2021–2025. Vi har redan ett försvarsbeslut som gäller fram till dess, för vilket verkställighetsfasen nu pågår. Det är inte så att något är avfört eller att listan inte gäller. Däremot handlar det om vilken ekonomi man i slutändan kommer överens om för att verkställa olika saker.

Jag har räknat upp en lång rad uppdrag som regeringen har gett. Jag har räknat upp medel som är avsatta. Jag har pekat på ett antal utredningar som pågår. Det är inte bara att knäppa med fingrarna och tro att man kan trola fram detta med omedelbar verkan.

Detta är ett stegvist byggande av en väldigt stor organisation, där det också handlar om att människor som jobbar vid olika myndigheter, förvaltningar och företag ska vara medvetna om denna typ av frågor och att deras kunskapsnivå kan byggas upp. Bara för att man sitter på central nivå och vet exakt hur man organiserar detta där kan man inte tro att det är detsamma som att det blir en tydlig effekt ute i landet. Jag menar att vi har dragit igång de här processerna.

En viktig sak som jag ska peka på och upprepa är utredningen om ansvar, ledning och samordning, som gäller geografisk indelning för civil

ledning och samordning på regional nivå. Den tror jag kommer att bli en väldigt bra plattform för hur vi ska gå vidare och verkligen få detta att sätta sig. Det kanske kan vara en dimension som kan komplettera mycket av det som ni har kommit fram till i delrapporten.

Men hur detta i slutändan ska se ut i alla sina delar är föremål för ett riksdagsbeslut som reglerar tiden 2021–2025. Vi måste alltså ha de perspektiven klara för oss. Regeringen har dessutom vidtagit en del åtgärder på kort sikt, och det kommer vi att fortsätta att göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2018/19:54 om marinens behov

Anf. 64 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig hur jag ser på marinens behov av att ta beslut om nästa generations ytstridsfartyg.

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020*, som riksdagen ställde sig bakom med bred majoritet sommaren 2015, konstaterar regeringen att fem korvetter av Visbyklass vidmakthålls och att två korvetter av Gävleklass halvtidsmodifieras under perioden.

Försvarsberedningen ska, enligt de anvisningar för deras fortsatta arbete som jag beslutade om i januari 2017, utifrån den säkerhetspolitiska utvecklingen belysa krigsorganisationen i Försvarsmakten och den militära förmågans relevans när det gäller såväl det nationella försvarsperspektivet som möjligheten att bidra till internationella fredsfrämjande insatser. Marinens dimensionering den kommande försvarsinriktningsperioden är därmed en del av beredningens arbete.

Försvarsberedningen kommer att redovisa sin slutrapport med överväganden avseende Försvarsmaktens inriktning och materielbehov för perioden 2021–2025 den 14 maj 2019. Regeringen kommer därefter att bereda nästa försvarspolitiska inriktningsproposition, där den ställda frågan kommer att besvaras.

Anf. 65 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, statsrådet Hultqvist, för ditt svar!

Jag har i min interpellation anfört att dagens militära försvar är för tunt i relation till den hotbild som Sverige står inför, vad gäller både omvärlden och vårt direkta närområde. Något som förbryllar är att det vad gäller både armén och flygvapnet finns politiska beslut om en ökad förmåga. Självt är jag ganska ny när det gäller dessa frågor, men jag är bra på ekonomi och lär mig snabbt. Jag har förstått att det är lång leveranstid för såväl ubåtar som ytstridsfartyg.

Fru talman! Frågan blir då ganska logisk: Varför har viktiga materielbeslut dröjt just vad gäller marinen? Det hoppas jag att försvarsministern kan ge oss svar på här i dag.

Den svenska marinen behöver politiska beslut för att förmågan ska kunna upprätthållas och på sikt förbättras. Detta kan vi läsa inte minst i

Försvarsmaktens perspektivstudie. Om Försvarsmakten ska kunna försvara Sverige 2035 krävs både materiel och personal. Här nämns både korvetter och ubåtar.

Jag har också läst vad marinchefen Jens Nykvist har sagt till DN: Flera av våra fartyg kommer att gå på övertid redan 2025. Det kunde jag också se häromveckan när jag var på studiebesök. Det är inte något större fel på en hel del av det som byggdes på 80-talet, men utvecklingen i samhället har ändå gått framåt, troligen även i fartygsbyggeribranschen. Modern teknik i all ära – det viktigaste är ändå antalet fartyg som kan vara operativa 2035.

Med tanke på marinchefens uttalanden om den flotta vi har – att den alltså kan vara på övertid redan 2025 – och att det kan ta tio år att få ny materiel på plats blir jag, fru talman, orolig. Borde inte marinen också få långsiktiga politiska beslut vad gäller ytstridsfartyg och ubåtar? Och finns det inte anledning att se över möjligheten att ansluta oss till den finska anskaffningen?

Anf. 66 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det som är på gång och beslutat när det gäller marinen, med förankring i bland annat det nu gällande inriktningsbeslut som riksdagen tog ställning till i maj 2015, är följande: halvtidsmodifiering av två ubåtar av Gotlandsklass, beställning av två nya A26-ubåtar, halvtidsmodifiering av två korvetter av Gävleklass, en rad tekniska åtgärder på Visbykorvetterna, bygge av nytt signalspaningsfartyg, förbättrad förmåga till ubåtsjakt genom investeringar i sensorer och antiubåtsgranatkastare, beställning av ny lätt torped, nya personalramar för marinen för att tillföra nya besättningar samt förbättrad förmåga för sjömålsbekämpning. En kustrobotenhet har tillförts tredje sjöstridsflottiljen. Tre bojåtar har tillförts tredje sjöstridsflottiljen under 2017, och 76 stridsbåtar av typen Stridsbåt 90 genomgår livstidsförlängning.

Jag menar att det i det gällande beslutet och i det som vi har beställt ligger väldigt många förstärkningar och förbättringar på den marina sidan. Detta har vi kunnat åstadkomma genom breda majoriteter i riksdagen. Jag har inte uppfattat att man från moderat sida har haft någon avvikande uppfattning i dessa frågor, i alla fall inte tidigare.

Det handlar om oerhörda ekonomiska åtaganden. När det gäller framtiden är jag väl medveten om de olika kravbilder som finns. Detta måste nu avvägas i Försvarsberedningen inför nästa inriktningsperiod 2021–2025. Man måste även titta på tiden därefter, för de beslut som ska fattas har bäring på betydligt längre sikt. Det handlar också om hur balansen mellan olika typer av fartygs- och vapensystem inom marinen ska se ut.

Jag ser framför mig att vi har en lång rad långsiktiga materielbehov som vi måste tillfredsställa. Men jag ser också att det görs en hel del, och mycket av det som görs är behäftat med stora ekonomiska åtaganden.

Anf. 67 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, försvarsministern!

Sveriges försvar ska säkra vårt land, och vi moderater vill göra försvaret starkare. Det togs ett steg i rätt riktning med Moderaternas och Kristdemokraternas budget, men hur blir det egentligen framöver?

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på
interpellationer

Försvarsöverenskommelserna 2015 och 2017 har, om jag har förstått det rätt, varit ett försök att bryta den negativa spiral av minskad förmåga som präglat Sveriges försvar de senaste drygt 20 åren. Resurser har tillförts, och Försvarsmakten har kunnat göra en viss återtagning. Men det är egentligen inte förrän nu, med vår budget, som det blev en rejäl förstärkning på väg mot det mål vi har satt om 2 procent av bnp. Det var definitivt en rejäl förstärkning om man tänker på alternativet. Denna förstärkning var viktig för att inte tappa förmågan vare sig kort- eller långsiktigt.

Fru talman! I år behöver vi vara alerta, inte minst med tanke på den rapport som Försvarsberedningen ska komma med, och göra en god planering inför det som ska komma. Om det tar så lång tid att få fram materiel måste framförhållningen vara god i såväl beställning som budget.

Hur rimmar allt detta som försvarsministern räknar upp med marinchefens uttalande som vi har hört här under vintern? I min interpellation har jag frågat hur ministern ser på marinens behov när det gäller beslut om nästa generation ytstridsfartyg. Försvarsministern har endast hänvisat till Försvarsberedningen i frågan, men jag undrar om försvarsministern och regeringen har bildat sig någon egen uppfattning i frågan.

Anf. 68 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Först vill jag tillbakavisa det här försöket till politiskt propagandanummer när det gäller budgetfrågorna. Moderaterna var själva med och diskuterade förutsättningarna för hur övergångsbudgeten skulle läggas upp. Då var det ett antal kriterier som man var överens om och som vi följde. Det innebar att man i stort sett skulle prolänga den verksamhet som fanns året innan. Det var förutsättningarna för övergångsregeringen.

Vi har följt den överenskommelsen. Sedan lade Moderaterna och KD fram en annan budget för att få något slags politiskt propagandagenomslag. Sedan står man här och talar om hur duktig man är.

Jag har hela tiden försökt säga att vi kommer att tillföra ytterligare resurser, vilket vi gjort upp om med Centern, Liberalerna och Miljöpartiet. Detta har varit mitt budskap i processen.

Sedan förstår jag naturligtvis att detta med psykologisk krigföring är något som man måste ta i bruk för att ta en politisk poäng, men jag är glad åt att det i dag finns en bred majoritet i riksdagen för de förstärkningar vi gör och att vi har kunnat nå denna överenskommelse.

Sedan frågar interpellanten hur det jag säger rimmar med det marinchefen säger. Jag kan bara säga att jag inte tror att marinchefen har någon avvikande uppfattning när det gäller alla de stora beställningar och åtaganden som staten har gjort för att förstärka den marina delen. De grejer jag har räknat upp – exempelvis ett nytt signalspaningsfartyg och två nya A26-ubåtar – är jättebeställningar. Halvtidsmodifieringarna på ubåtar av Gotlandsklassen är stora beställningar. De är avgörande för kapaciteten. Livstidsförlängningen när det gäller stridsbåtarna är fullständigt nödvändig.

Detta är inga småsaker. Det är stora åtaganden, men det är inte det samma som att vi inte behöver göra mer i framtiden.

Min och regeringens roll tillåter inte att jag står här och spekulerar personligen och börjar tycka och tänka om vad vi ska göra när det gäller olika delar av Försvarsmakten. När jag lägger upp de sakerna på bordet måste det vara genomarbetat och klart.

Försvarsberedningens arbete har där en viktig roll. Det är en viktig plattform för att göra dessa avvägningar. Sedan får vi från regeringssidan utifrån detta titta på hur vi går vidare.

Syftet med allt detta är ju att bygga breda majoriteter. Vi kommer att utifrån de utmaningar vi kan se när det gäller korvetter, undervattensfartyg och beväpningssystem låta det i en process värka fram ett beslut som jag hoppas att vi ska ha bred uppslutning bakom.

Låt mig än en gång konstatera, så att det framgår ordentligt, att Moderaterna inte har haft någon avvikande uppfattning om prioriteringarna fram till 2020. Där har vi faktiskt varit överens. Det tycker jag är en styrka och inget som är en nackdel. Jag kan gärna ge beröm till alla som varit inblandade i de förhandlingarna, vilket jag har gjort också tidigare.

Vi tillsatte utredningen om Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov. Där pekar man på en rad områden där vi har omsättningsbehov både före 2030 och efter 2030. Det är en bra plattform. Vi tillsatte den utredningen för att få upp så mycket som möjligt av sanningen till ytan, vilket jag tyckte att man dolde under många år i det politiska livet i Sverige.

Anf. 69 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag hade inte tänkt göra några fler inlägg, men jag måste ändå ställa en fråga som jag upplever att jag inte fick svar på.

Varför har det tagit så lång tid att få till stånd fler beslut? Jag kan ju inte svara på huruvida man har varit överens tidigare eller inte – det är ju jättebra när man är överens – men hur kommer det sig att det har varit en skillnad när man har tagit långsiktiga beslut om andra delar av Försvarsmakten? Det undrar jag.

Som jag ser det lägger vi moderater inte fram förslag som skulle vara någon form av politisk propaganda. Vi lägger fram de förslag som vi tror är bäst för Sverige.

Jag och försvarsministern är nog överens om att det inte är några små saker vi talar om. En ubåt kostar ju lika mycket som en medelstor kommuns årsbudget. Det är viktiga saker vi talar om.

Anf. 70 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag kan inte undgå att konstatera vissa saker. Vi och ni var överens om kriterierna för övergångsbudgeten. Vi följde dem. Ni utnyttjade situationen genom att lägga fram en annan budget och försöka göra politiska poängar på det. Vi har dock samma nivå som ni i den uppgörelse vi har gjort med Centern och Liberalerna. Allt detta är grundläggande fakta.

Att försöka beskriva det som om Moderaterna har gjort mer än någon annan här tycker jag inte stämmer, särskilt inte med tanke på det track record man hade under åtta år i regeringsställning. Det var en minst sagt kärv tid för Försvarsmakten när det gällde både attityd och ekonomi.

Det jag har räknat upp här är långsiktiga, avancerade, kostsamma och genomtänkta strategiska beslut som är nödvändiga för marinen och svenskt försvar som helhet. Ubåtarna, korvetterna, signalspaningsfartyget, sensorerna, torpeden och stridsbåtarna är alla grundläggande nödvändigheter. Att förminska det till något som skulle symbolisera ett lite försumligt hanterande här är inte sjyst.

Sedan är jag fullt medveten om framtidens utmaning. Då hoppas jag att vi, precis som vi var överens om det förra inriktningsbeslutet, ska kunna vara överens om nästa inriktningsbeslut. Det är en fördel både för Sverige som nation och för svenska folket, och det har också signalverkan gentemot andra länder, om vi har bred majoritet i Sveriges riksdag för de beslut vi tar när det gäller försvars- och säkerhetspolitiken. Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2018/19:30 om sänkta trösklar in på bostadsmarknaden

Anf. 71 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Larry Söder har frågat mig vad jag tänker göra för att sänka trösklarna in på bostadsmarknaden och när det förstärkta amorteringskravet ska tas bort.

Det förstärkta amorteringskravet syftar till att minska riskerna förknippade med hushållens höga och stigande skulder i förhållande till inkomsten och på så sätt stärka hushållens motståndskraft mot makroekonomiska störningar. Detta är viktigt både för den ekonomiska stabiliteten och för bostadsmarknadens funktionssätt. I ett scenario med en kraftig konjunkturedgång och prisnedgång på bostadsmarknaden utgör hushållens motståndskraft en viktig del av förmågan till återhämtning både avseende ekonomin i stort och för bostadsmarknaden.

Det är viktigt att vidtagna makrotillsynsåtgärder utvärderas. Regeringen har gett Finansinspektionen, som ansvarar för makrotillsynen, i uppdrag att utveckla och redovisa metoder för att utvärdera makrotillsynen till den 14 juni 2019.

När det gäller det förstärkta amorteringskravet är det än så länge för tidigt att dra långtgående slutsatser av kravets effekter.

Regeringen har kommit överens med Centerpartiet och Liberalerna om en omfattande skattereform som bland annat syftar till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. I samband med detta är det naturligt att beakta kreditmarknadens funktionssätt.

Det som går att observera är att priserna på bostäder har sjunkit något under det senaste året efter flera år av kraftigt stigande priser. Det är positivt för de hushåll som träder in på bostadsmarknaden eftersom både behovet av kontantinsats och de löpande kapitalkostnaderna blir lägre.

För den som är ny på bostadsmarknaden är det ofta aktuellt att hyra sin bostad. Det investeringsstöd för hyreslägenheter som infördes under den förra mandatperioden och som beviljats för mer än 20 000 lägenheter med begränsade hyror och rimliga krav på hyresgästernas betalningsförmåga blev allt attraktivare under senare delen av 2018. Genom januariavtalet blir investeringsstödet möjligt att söka även fortsättningsvis.

Anf. 72 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Vi vet att statsrådet kandiderar till språkrör för sitt parti, och jag önskar honom lycka till med det. Men statsrådets svar på min interpellation inger känslan av att statsrådet även kandiderar till språkrör för

Finansinspektionen. Det är nämligen tydligt att statsrådet bara har finansiell stabilitet för ögonen i stället för att han ser helheten och den kris som råder på bostadsmarknaden.

Den kris jag talar om är att vi bygger alltför få bostäder. Vi bygger i princip hälften så många bostäder som vi borde. Det betyder att människor står utan eller har svårt att få en bostad, vilket jag ser som ett stort problem som kräver regeringens fulla uppmärksamhet.

Jag håller med om att vi måste ha finansiell stabilitet, men vi politiker har ett bredare mandat än så. Vi måste se till marknadens funktionssätt, hur människor ska kunna efterfråga tak över huvudet och hur olika grupper påverkas beroende på vilka regleringar som införs. Vad jag hörde fanns ingen sådan reflektion i statsrådets svar, vilket bekymrar mig, och i de första intervjuerna med statsrådet som ny bostadsminister upprepades att finansiell stabilitet är prioriterat.

Mina frågor blir då: Var ska människor bo? Vem ska finansiera fler bostäder om hushållen inte får låna och branschen inte vågar eller kan på grund av regleringar som stryper efterfrågan?

Märk väl att jag inte vill släppa hela lånemarknaden fri. Det handlar inte om en oförståelse av risken med hög skuldsättning. Men lån är en fundamental del av bostadsmarknadens finansiering, och fungerar inte den kommer människor inte att kunna efterfråga ett boende. Då inser man att det förstärka amorteringskravet i kombination med alla andra kreditregleringar för banker och hushåll inte är rätt lösning.

I dag ska ett hushåll klara av KALP-kalkylerna, vilket innebär en ränta på 7–8 procent. Man måste också kunna amortera 1–3 procent av lånet per år och dessutom kunna lägga minst 15 procent i handpenning. För ett hushåll i Stockholm som ska köpa en lägenhet för 3 miljoner kronor innebär det att banken måste testa hushållet för en bostadsutgift på 18 500 kronor per månad medan den faktiska bostadsutgiften kan vara 8 400 kronor eller mindre. Det är alltså en skillnad på 10 000 kronor i månaden, och det måste man klara för att få låna till en lägenhet. Utöver det måste man ha nästan en halv miljon kronor i eget kapital.

Exemplet visar hur reglering på reglering har lagts på utan att någon hänsyn tagits till helheten. Eftersom vi redan hade ett amorteringskrav i grunden hade frågan om varför det skulle förstärkas varit ännu mer relevant.

Översätter man amorteringskravet till en räntehöjning innebär det i praktiken att statsrådet har höjt räntan för nya låntagare med upp till 3,9 procentenheter. Det framstår som något paradoxalt givet diskussionen som statsrådet för om finansiell stabilitet att hushållen kommer att sluta konsumera eller hamna i en svår ekonomisk sits vid minsta räntehöjning. Nu har det i stället gjorts på förhand – något som borde minska handlingsutrymmet för hushållen när den riktiga räntan faktiskt tigger.

Att amortera sig ur skuldtilväxten är orimligt. Det är en ren kreditreglering som skapar oönskade sidoeffekter. Håller inte statsrådet med om att det förstärkta amorteringskravet var ett felsteg som ger orimliga effekter för den enskilde?

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 73 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag hälsar Per Bolund välkommen till kammaren för att diskutera bostadspolitik.

Jag är glad att Larry Söder tog initiativ till denna debatt. Att sänka trösklarna och sätta fokus på ägda bostäder är också ett sätt att lösa bristen på hyresrätter. Rörligheten på bostadsmarknaden är A och O. Förmågan och viljan hos människor att kunna ta sig från en hyresrätt till en äganderätt borde ägnas mer uppmärksamhet. I dag är det avgjort största problemet för många just svårigheten att få låna pengar för att köpa den första bostaden.

Landsorganisationen tog för en tid sedan fram en rapport som visade att även vid så hög inkomst som ca 33 000 i månaden är det svårt att ta sig in på marknaden för ägda bostäder, och Larry Söder redogjorde för det sifferunderlag som ligger till grund för det. Unga barnfamiljer och par där båda är etablerade på arbetsmarknaden och har god utbildning har alltså svårt att skaffa sig en ägd bostad.

Många av LO:s medlemmar kan inte köpa en bostad på en plats där de har erbjudits arbete, och alla vet att med dåligt fungerande flyttkedjor och höga trösklar till bostadsägande riskerar företag att gå miste om möjligheten att rekrytera rätt kompetens. Personer som vill byta jobb stannar i sin utveckling och riskerar att inte få den karriär de önskar sig.

Fru talman! Frågan om amorteringskrav och bolånetak är inte en del av januariavtalet, och jag förbehåller mig därför rätten att uppmana Per Bolund att medverka till att åtgärderna snarast ses över och omformas så att de uppenbara hinder som finns på många håll, inte bara i storstäderna, för att ta sig in på marknaden för ägda bostäder försvinner.

Fru talman! Jag träffar ofta företrädare för trähusindustrin, och de har investerat miljardbelopp för att öka kapaciteten att serietillverka hus i trä av svensk skog på ett klimatsmart och kostnadseffektivt sätt. Risken är stor att de investeringar som har gjorts går om intet när kapaciteten inte kan utnyttjas fullt ut, och detta i en situation när vi har en omfattande bostadsbrist och stora behov av nya lägenheter.

Vi har på senare tid hört att allmännyttan i Stockholm vill erbjuda sina hyresgäster möjligheten att köpa sina bostäder. Därmed kan boendesegregationen minskas och de boende erbjudas en möjlighet till ett sparande i en bostad. Dessutom minskar ägandet boendekostnaderna. Men vem kan köpa loss sin hyresrätt om man inte får lån och inte kan lägga kontantinsatsen på bordet?

Bostadsministern väljer att lyfta upp den skatteöversyn som behövs och som vi har kommit överens om för att främja jobb, företagande och en rörligare bostadsmarknad och att man i samband med det ska se över kreditmarknadens funktionssätt. Det är bra, men det svarar inte fullt ut på Larry Söders fråga om problemen med amorteringskravet och vad bostadsministern ämnar göra åt detta.

Anf. 74 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag tackar båda debattörerna för att ni lyfter upp denna viktiga fråga.

Vi ska skapa en bostadsmarknad där det finns utrymme för alla. Den ska inte bara vara för dem som har de allra största plånböckerna, så som det har det sett ut de senaste åren. Sedan kan vi alltid diskutera vad som var bakgrunden till det och varför man byggde som man gjorde.

Man ska dock välja sina ord med omsorg. Att i ett inlägg i bostadsdebatten börja tala om kris är kanske inte det bästa sättet att föra en diskussion på en balanserad nivå. Att kalla det kris när det byggs över 50 000 lägenheter, vad var det då under Alliansens åtta år vid makten när det byggdes i genomsnitt 28 000 lägenheter per år? Var det åtta år av kontinuerlig bostadskris enligt Larrys Söders sätt att se på frågan? Det vore intressant att få höra en reflektion över det.

Vi ska vara glada över att det byggs på en betydligt högre nivå än under Alliansens åtta år vid makten och att det därmed blir större möjligheter att åtminstone få en bättre balans mellan efterfrågan och utbud. Grunden till att vi har ett stort problem är att vi har haft underinvesteringar i bostadsmarknaden under väldigt många år, till och med decennier. Detta är inte helt enkelt att lösa i en handvändning. En dryg månad som bostadsminister räcker kanske inte för att klara biffen, utan vi får nog jobba lite mer långsiktigt än så.

Det är lite synd att ställa finansiell stabilitet mot att ha en väl fungerande bostadsmarknad. Om det är något vi kan se när vi följer bostadsutvecklingen under decennier bakåt i tiden är det att när finansmarknaden hamnar i krisläge dör bostadsbyggandet fullständigt. Detta hände i Sverige i mitten av 90-talet, då vi hade en egen finansiell kris. Det byggdes extremt lite. Det hände också under finanskrisen 2007–2008 och de efterföljande åren.

För att vi ska ha stabilitet i bostadsbyggandet krävs att vi har ordning och reda i den finansiella sektorn och i statsfinanserna. Jag är glad att vi har vidtagit åtgärder för att se till att vi har överskott i statsfinanserna – till skillnad från Alliansen, som lämnade efter sig ett underskott på 60 miljarder under sitt sista år vid makten. Vi har vänt detta till ett överskott på 40 miljarder, och det gör att det finns en trovärdighet i svensk ekonomi som är en god grund för en fungerande bostadsmarknad.

Det är också viktigt att vi har en stabilitet hos hushållen och att människor inte vid minsta störning riskerar att bli utestängda från hus och hem. Det var bland annat detta som hände på 90-talet i Sverige. Många människor tvingades sälja sina bostäder i panik för att klara sin ekonomi och blev sittande med lånen, men inte med bostaden. Fortfarande i dag i vårt samhälle har vi människor som sitter kvar med lån från 90-talskrisen som de inte har lyckats betala av. Låt oss se till att den situationen inte upprepas. Det gagnar ingen, särskilt inte om det är unga människor som blir sittande med den typen av ekonomisk situation. Det förstör livet snarare än skapar möjligheter. Finansiell stabilitet är alltså viktigt. Att försöka hävda något annat tycker jag är en farlig väg att gå.

Det är viktigt att konstatera att vi behöver jobba med många olika åtgärder. Där är de investeringsstöd som regeringen införde under den förra mandatperioden viktiga. Det innebär att det nu byggs hyreslägenheter med rimligt låga hyror som gör att människor som inte har de största plånböckerna får möjlighet att komma in på bostadsmarknaden.

Moderaterna och Kristdemokraterna valde med stöd av Sverigedemokraterna att i sin budget ta bort investeringsstödet helt och hållet. De valde alltså att slå undan denna väg in på bostadsmarknaden. Detta var ett oansvarigt beslut som har lett till stor oro i Bostadssverige, där många byggbolag nu vill bygga den typen av bostäder. De använder och söker i hög grad investeringsstödet, men med Moderaternas, Kristdemokraternas och

Sverigedemokraternas budget finns det inte längre möjlighet att söka och bygga. Jag tycker att det var ett oansvarigt beslut som inte gagnar unga på bostadsmarknaden.

Anf. 75 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Statsrådet säger i sitt svar att vi inte kan dra några långtgående slutsatser av amorteringskravet. Det kan förvisso vara sant, men kreditregleringar är inte nödvändigtvis rocket science.

Det höjer trösklarna för grupper med mindre eget kapital. Bland andra unga och nyanlända får svårare att få ett eget boende. Det skapar inlåsningsningar när kostnaden för att byta lån ökar. Det får omsättningen av bostäder att minska. Det skapar sideoeffekter då hushåll försöker kringgå regleringarna. Tillväxten av konsumtionslån ökar kraftigt, vilket även Finansinspektionen visat. Allt detta ingick i analysen av konsekvenserna från ekonomiprofessorer, bransch-kunniga med flera. Och nu finns tecken på att just detta sker. Utöver detta har vi stora matchningsproblem på arbetsmarknaden. Även där stjälper funktionssättet på bostadsmarknaden förutsättningarna för många att flytta till rätt ort.

Låt oss ta ett exempel till, som ger ett nytt perspektiv. En stor del av tillväxten i Sverige kommer från storstadsregionerna. Dessa växer och skapar tillväxt, vilket ökar efterfrågan på arbetskraft från andra delar av landet. Om en ung person ska kunna etablera sig i Stockholm och köpa sin bostad krävs i dag 38 000 kronor i månaden i lön för att få lån till en enrummare. Amorteringen blir då 7 000 kronor i månaden. Vilken ung person som är i början av sin karriär, som får ett jobb i en tillväxtregion och som sannolikt ser snabbt stigande inkomster framöver och därmed minskad privatekonomisk risk kan möta dessa krav och utgifter? Vart ska de vända sig, tycker statsrådet? Till den dyra andrahandsmarknaden, svartkontrakt eller bostadskön?

Vi kristdemokrater var emot det förstärkta amorteringskravet. Vi vill i stället se sänkta ränteavdrag och en utredning om ett amorteringskrav på bankernas aggregerade bolånestock i stället för på enskilda hushåll, men vi är även öppna för att se över vilken mix av kreditregleringar som sänker trösklarna in på bostadsmarknaden samtidigt som stabiliteten säkras.

Kan statsrådet tänka sig andra lösningar eller att lätta på vissa regleringar för att möjliggöra för fler kapitalsvaga att köpa sin bostad?

Jag fick inte svar på när det förstärkta amorteringskravet ska tas bort och heller inte hur regeringen tänker sänka trösklarna in på bostadsmarknaden. Statsrådet tyckte att jag använde ett väldigt starkt ord: kris. Om man inte ser bostadskrisen kanske man borde fungera en gång till. Människor har inte möjlighet att köpa sin bostad, och eftersom de inte har det kan företagen heller inte bygga de bostäder som behövs.

Om statsrådets förslag att lösa denna kris är ett investeringsstöd som går direkt in i fastighetsbolagens fickor tycker jag att vi har ett problem. Jag är beredd att sitta ned och diskutera hur vi kan lösa den kris som jag ser. Låt vara att statsrådet inte ser krisen utan tycker att det är ett mindre problem, men jag tycker att människor måste kunna köpa sin bostad. De måste kunna ha denna trygghet, även om de inte har jättehöga löner.

Jag tror att statsrådet och jag egentligen är överens om detta, men man måste se att det förstärkta amorteringskravet skapar problem som vi måste lösa gemensamt.

Anf. 76 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Vi kan ägna ytterligare en mandatperiod åt att diskutera när bostadsbyggandet började öka och när det började minska. Vi kan konstatera att bostadsbyggandet började öka under alliansregeringens tid för att sedan börja minska under de senaste två åren, under den tidigare regeringens tid vid makten, då man inte någon gång nådde de byggmål som satts upp. Men vi kan kalla detta historia.

Det är inte klarlagt huruvida investeringsstöden, med den utformning som de har haft, har bidragit till att bostäder har tillkommit som inte hade kommit till ändå på annat sätt.

Som Per Bolund mycket riktigt påpekade kommer investeringsstödet nu att finnas kvar, delvis som en följd av januariavtalet, och det kommer att koncentreras och effektiviseras samt riktas mot hela landet och förhoppningsvis komma de bostadskonsumenter och marknader till del som behöver det mest.

Den situation vi har och har haft är att människor som egentligen borde ha kunnat ha råd att äga sin bostad tvingas konkurrera med människor som inte ser någon annan möjlighet än att få tag i en billig äldre hyresrätt. Som Per Bolund känner till väl är köerna till de billiga hyresrätter som många behöver oändligt långa på vissa platser.

Behövs det fler hyresrätter? Ja, det gör det, fru talman. En fri hyressättning i nyproduktion, som är en del i det som vi ska diskutera vidare tillsammans med regeringen, kommer att skapa en stabilare grund på hyresmarknaden alldeles oavsett byggsubventionernas inriktning och storlek. Men det tar inte bort ansvaret för det som sker i dag, då många med goda inkomster tvingas konkurrera om det fåtal hyresrätter som finns.

Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Om man ska använda Larry Söders definition av kris har vi levt i en kris ända sedan miljonprogrammets byggande. Dessförinnan hade vi också en kris, och vi kommer med all säkerhet att ha en kris också under kommande decennier.

I genomsnitt byggdes 28 000 lägenheter under Alliansens åtta år vid makten. Om det är kris när man bygger en bit över 50 000 måste väl 28 000 betraktas som en mycket allvarlig kris, kanske dubbelt så allvarlig?

Självfallet är jag bekymrad över att vi inte har balans på bostadsmarknaden. Jag skulle gärna se att vi hade det, och vi ägnar oss åt att försöka se till att bostadsbyggandet ökar, också i segment där det inte byggdes under Alliansens tid vid makten, det vill säga för människor som har rimliga inkomster. Det ska inte vara premiumbostäder som byggs. Det gör det inte lättare för dem som är unga eller har lägre inkomster att komma in på bostadsmarknaden.

Däremot är det viktigt att konstatera att det som verkligen stänger ute människor med låga inkomster från bostadsmarknaden är om det är en ständigt stegrande prissättning på bostäder, där bostadspriserna till exempel dubblas under en tioårsperiod. Det hände under den senaste tioårsperioden.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Jag kan konstatera att de åtgärder som den förra borgerliga regeringen vidtog inte underlättade. Snarare eldade man på prissättningen genom att göra stora skatteförändringar som minskade viljan att flytta och gjorde det billigare att bo kvar. Dessutom gjorde skatteförändringarna att människor fick större inkomster och kunde köpa till ännu högre priser. Det om något har stängt ute unga med låga inkomster från bostadsmarknaden.

Jag är glad att vi nu har en annan situation, där vi har en stabil utveckling på bostadsmarknaden och där priserna inte stegas i den ganska hysteriska takt som skedde med den tidigare borgerliga regeringens bostadspolitik.

Det är viktigt att se verkligheten som den ser ut. Det första amorteringskravet, som även Kristdemokraterna ställde sig bakom, omfattade 60 procent av de nya bolånetagarna och 60 procent av marknaden. Det förstärkta amorteringskravet påverkade 15 procent av de nya bolånetagarna. Det hade alltså betydligt mindre effekt på bostadsmarknaden och bolåne-marknaden. Vi kommer nu att få utvärderingar av hur detta har påverkat.

Det som däremot verkligen påverkade – om man tittar på de åtgärder som har vidtagits för finansiell stabilitet – var bolånetaket som infördes under den borgerliga regeringen 2010. När bolånetaket infördes sjönk andelen nya bolånetagare som var under 30 år dramatiskt, från 13 procent som andel 2009 till 5 procent 2011. Två tredjedelar av de unga försvann. Sedan dess har andelen ökat. År 2017 var andelen uppe på 17 procent, det vill säga till och med över den nivå som vi hade 2009.

Man kan också konstatera att de unga som andel har fördubblat sina lån sedan 2011. Det är faktiskt den största ökningen om man jämför med alla låntagargrupper som finns, om man tittar på ålderssegment.

Jag tycker därför att man kan nyansera Larry Söders resonemang och diskutera detta. Självklart tycker jag att vi måste göra utvärderingar av den samlade verktygslådan för att hantera riskerna med hushållens skuldsättning. Det kommer, som sagt, Finansinspektionen att göra. Vi har gett dem i uppdrag att komma tillbaka till sommaren 2019. Då kommer det att göras en samlad utvärdering.

Vi kommer också att göra en större skatteöversyn. Det kommer att innebära att vi gör förändringar när det gäller beskattningen som också påverkar bostadsmarknaden. Det finns med som en del i överenskommelsen. Då kan det också finnas möjligheter att göra en översyn av vilka verktyg som vi behöver. Men att i dagsläget säga att vi ska ta bort amorteringskravet tycker jag inte är att ta hänsyn till den oroande utveckling som faktiskt gällde innan amorteringskravet infördes. Då stack Sverige ut internationellt genom att ha amorteringsfria lån på en nivå som man egentligen aldrig hade i något annat land. Det var någonting som ökade riskerna för de enskilda hushållen och för ekonomin.

Anf. 78 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag skulle vilja upprepa de frågor som jag ställde om vad statsrådet tänker göra för att sänka trösklarna in på bostadsmarknaden och när det förstärkta amorteringskravet ska tas bort. Jag kan konstatera att statsrådet egentligen inte har svarat på någon av dessa frågor utan hellre blickar tillbaka på alliansregeringens år. Jag skulle vilja påstå att vi har en kris där vi står just nu i dag. Statsrådet och riksdagen har naturligtvis ett gemensamt ansvar att lösa den kris som finns. Det hjälper inte om vi står

och diskuterar vad som hände för fem, sex eller sju år sedan. Vi har haft en regering som har haft ansvaret under fyra år, och samma regering har ansvar fyra år till. Det betyder att det är statsrådet som måste visa hur vi löser denna kris.

Som jag sa i mitt anförande vill vi, precis som statsrådet, ha finansiell stabilitet. Vi har inget problem med att det finns ett amorteringskrav. Det som vi har problem med är att vi ser effekterna av alla pålagor som införs. Jag försökte med två beskrivningar förklara hur verkligheten ser ut för människor när de ska försöka köpa en bostad. Jag är inte beredd att betala det priset. Är statsrådet beredd att betala det priset, det vill säga att människor – unga och de som bildar familj – inte har möjlighet över huvud taget att köpa en bostad på grund av de pålagor som införs för att skapa finansiell stabilitet?

Statsrådet har alldeles rätt i att vi har haft en stigande prissättning. Det är bra om priserna stabiliseras på ett eller annat sätt under en tid. Men vi kan historiskt se att bostäder ökar i värde allteftersom. Därför tycker jag inte att det är ett problem om man inte amorterar så mycket på sitt lån, eftersom värdet på bostaden kommer att stiga och lånet då kommer att minska i procentuell andel.

Jag återkommer till att jag tycker att det är en kris som statsrådet förminskar, och jag tycker att vi ska ta gemensamma tag för att lösa den.

Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag tror att det viktigaste som vi kan göra är att se till att det blir en bättre balans på bostadsmarknaden. Där har regeringen vidtagit många åtgärder. Jag nämnde investeringsstödet. Det har varit viktigt för att öka byggandet av hyreslägenheter med rimliga hyror. Där har vi redan åstadkommit 21 000 lägenheter. Pengarna har inte bara gått ned i fastighetsägarnas fickor, som det lät här. Tvärtom går pengarna till just lägenheter, och de som hyr dessa lägenheter får lägre hyror. Detta efterfrågas och behövs väldigt mycket på bostadsmarknaden.

Vi har tidigare också gett stöd till äldreboende, som gör att de äldre som bor i för stora bostäder kan flytta och ge utrymme för människor som har behov av större bostäder. Akademiska Hus har antagit ett mål att bygga 28 000 bostäder fram till 2026, varav 21 000 studentbostäder som ger bostäder inte minst till unga. Vi har fattat beslut om infrastruktur och som också ingår i vårt januariavtal. När man bygger infrastruktur ger det möjligheter att bygga hundratusentals bostäder framöver. Vi har också sett till att vi nu utreder hur statens fastigheter kan användas bättre för att bygga mer bostäder. När vi nu får ett kraftigt ökat utbud av nya bostäder påverkar det också marknaden. Det har bland annat lett till att vi nu ser en stabilare utveckling på priserna.

Vi vill gärna göra fler reformer för att öka möjligheterna inte minst för unga att komma in på bostadsmarknaden. Jag tycker att det också ska vara vägledande för vår skatteöversyn hur vi kan använda dessa verktyg.

Jag blir lite orolig när Larry Söder hela tiden säger att amortering inte är vägen för att klara av skuldsättning. Jag tycker att det är ett felaktigt synsätt, eftersom jag tycker att det är det som har lett fram till att vi också hade en utveckling med amorteringsfria lån som växte mycket snabbt i Sverige och som ökade riskerna. Detta har Internationella valutafonden, EU och många andra bedömare pekat på som en stor risk i Sverige. Jag

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på
interpellationer

skulle vilja säga att det bara är genom att vi nu har en sund amorteringskultur som vi faktiskt klarar av att hantera riskerna i svensk ekonomi och därmed också ett långsiktigt bostadsbyggande i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2018/19:13 om svensk brandberedskap

Anf. 80 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Mikael Oscarsson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att MSB ska få tillgång till egna helikoptrar, vilka åtgärder jag avser att vidta för att räddningstjänsten ska kunna få tillgång till privata helikoptrar och om jag är villig att verka för att ge Försvarsmakten ett tilläggsuppdrag att hjälpa till när samhällets ordinarie krisbekämpningsresurser inte räcker till.

Det är av stor vikt att samhällets räddningstjänstaktörer har god förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser när skogsbränder och andra olyckor inträffar.

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunen som ansvarar för räddningstjänst inom kommunen. Räddningstjänsten ska planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt. Om en kommuns räddningstjänstresurser är otillräckliga vid en omfattande räddningsinsats kan räddningstjänsten begära stöd från andra kommuner och statliga myndigheter. En sådan begäran kan exempelvis avse behov av personalförstärkningar eller helikopterstöd för brandbekämpning. Statliga myndigheter och kommuner är enligt lagen om skydd mot olyckor skyldiga att lämna stöd om de har lämpliga resurser och om ett deltagande inte allvarligt hindrar deras vanliga verksamheter. Försvarsmakten är liksom andra statliga myndigheter skyldiga att lämna stöd av detta slag.

Försvarsmakten kan även lämna stöd enligt förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet till statliga myndigheter, kommuner och landsting, till exempel i samband med hantering av störningar i viktiga samhällsfunktioner. Även sådant stöd kan avse helikopterresurser. Stöd får lämnas om Försvarsmakten har resurser som är lämpliga för uppgiften och det inte allvarligt hindrar myndighetens ordinarie verksamhet eller dess medverkan i en räddningsinsats enligt lagen om skydd mot olyckor.

Sverige har genom privata och statliga aktörer tillgång till en viss mängd flygande resurser som kan användas för brandbekämpning. Kommunernas räddningstjänster kan träffa avtal med aktörerna för att säkerställa förmåga till brandbekämpning från luften. Sverige kan även genom etablerade räddningstjänstsamarbeten inom Norden, Nordred-avtalet, och inom EU, EU:s civilskyddsmekanism, avropa sådana resurser vid omfattande räddningsinsatser. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska enligt sin instruktion stödja kommunernas räddningstjänster på olika sätt och kan till exempel bistå med att förmedla kontakter med nationella och internationella aktörer som har tillgång till helikoptrar och flygplan som kan användas för brandbekämpning. MSB ska även ha förmåga att bistå med förstärkningsresurser, exempelvis materiel för bekämpning av omfattande skogsbränder.

Regeringen gav i augusti 2018 MSB i uppdrag att med utgångspunkt i vunna erfarenheter från sommarens skogsbränder analysera vilka behov som finns av en förstärkt nationell förmåga avseende brandbekämpning från luften utöver den som kan tillgodoses genom effektivt utnyttjande av nationella och internationella resurser med stöd av etablerade samarbeten. Uppdraget kommer att redovisas i mitten av februari 2019.

Regeringen kommer att noga följa utvecklingen av samhällets samlade räddningstjänstförmåga och kommer vid behov att göra förändringar på området. Samtidigt är det av stor betydelse att kommunerna fortlöpande i enlighet med lagen om skydd mot olyckor vidtar de åtgärder som behövs för att säkerställa en effektiv räddningstjänst i hela landet.

Anf. 81 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Min interpellation om svensk brandberedskap har sin grund i det som hände i somras – den stora brand som ägde rum för sju månader sedan. Det är fem månader kvar tills det i värsta fall kan vara dags igen.

Den 23 januari sände SVT:s *Uppdrag granskning* programmet *Skogen brinner*, där det avslöjades att SOS Alarm inte sände ut några brandmän till Enskogen och det som skulle bli en av sommarens största skogsbränder. Ett dygn innan brandmännen sattes in hade branden upptäckts av en helikopter som var ute på ett annat släckningsuppdrag. Då brann det enligt piloten på en yta av 10–15 meter i diameter. Hade den bekämpats direkt hade den troligtvis kunnat släckas direkt, men trots att det fanns kännedom om branden skickades alltså inga brandmän ut – och ingen helikopter heller.

Det har gått sju månader sedan detta hände, och nu har vi några månader på oss. Fortfarande är vi dock i ett läge, fru talman, där MSB inte har egna helikoptrar. Den norska motsvarigheten till MSB har tillgång till 22 helikoptrar, antingen egna eller genom avtal. Försvarsmakten har inte heller fått något uppdrag att hjälpa till. Det hänvisades i svaret till den lag som finns, men det gäller ju vid olyckor och handlar om resurser som finns tillgängliga. Det är en helt annan sak om man har en uppgift. I somras kom det bland annat fram att Försvarsmakten hade i genomsnitt två eller tre helikoptrar uppe, men hade man fått ett uppdrag hade det kunnat vara det dubbla. Man hade då också kunnat kalla in personal.

En annan viktig fråga är att någon måste kunna föra befälet. Är det någonting som statsrådet stöder, att ge förslagsvis myndigheten MSB möjlighet att styra över statens resurser? Det handlar ju också om hur man ska prioritera; om det kommer olika bud från olika delar av landet, var någons ska man prioritera? Är det någonting som regeringen kan tänka sig, att ge det här tilläggsuppdraget till Försvarsmakten så att den kan hjälpa till när samhällets ordinarie krisbekämpningsresurser inte räcker till?

Det kom en rapport från MSB i dag. Där står det att man vill upphandla helikopterkapacitet och ha bättre förmåga att vattenbomba från luften. Det är bra, men det vill också till att det blir bra villkor. Det har redan kommit signaler från branschen om att det är låg ersättning, så det finns frågetecken när det gäller om det går att ställa upp. Men varför inte så att säga komplettera med de redan befintliga statliga resurser som Försvarsmakten förfogar över? Eller ska de stå på backen när det börjar brinna och kastas in först när det blir en katastrofbrand – och då bara i begränsad omfattning?

Om det viktigaste är att vi får bättre förmåga att vattenbomba från luften, som det står i rapporten, måste det mest kostnadseffektiva vara att utnyttja de resurser som skattebetalarna redan har betalat innan man köper in nya.

En annan fråga är, till sist: Hur blir det egentligen med Sjöfartsverket – kommer de att hjälpa till framöver?

Anf. 82 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar Mikael Oscarsson för en väldigt viktig fråga. Precis som interpellanten säger är det fem månader kvar till sommaren, och det är otroligt viktigt att vi både drar slutsatser av vad som hände förra sommaren och har en starkare beredskap inför sommaren.

Ett perspektiv på förra sommaren är att en del verkligen förtjänar kritik eftersom insatser sattes in alldeles för sent. Det var ett resultat av att lednings- och styrningsförmågan var för svag, inte minst för en del mindre räddningstjänster. Man hade helt enkelt inte den beredskap och kompetens som krävdes för att hantera eskaleringen, ta emot stöd och ge stöd. Det gjorde att inte minst förloppet i Ljusdal inte blev så bra som det kunde ha blivit. Det är ett faktum, och det har vi granskat i en särskild granskning av sommarens bränder.

Vi kan konstatera att det var 7 000 bränder samtidigt i somras, vilket jag tror är mer än vi haft någonsin tidigare i modern tid. De flesta släcktes effektivt, men på vissa ställen skedde inte det. Då var just tidsaspekten helt avgörande, både i ledning och styrning och när det gällde de luftburna insatserna. När helikopterarbetet fungerar och kan komma igång snabbt kan man släcka tidigare. Jag delar alltså verkligen interpellantens beskrivning av problematiken.

Jag vill börja i änden med vad som händer inför den kommande sommaren, för det tror jag att många som lyssnar på debatten funderar på.

Just nu upphandlar MSB och den europeiska krisorganisationen helikopterresurser som kommer att stå till förfogande under sommaren. Det är alltså någonting vi inte hade förra sommaren och som vi kommer att ha den här sommaren. Det exakta utfallet av dessa förhandlingar kan jag inte kommentera innan de är klara, men jag ser det som ett viktigt tecken. MSB har redovisat att de just nu genomför den här upphandlingen för att ha en starkare egen kapacitet genom att ta hjälp av de privata bolag som finns i Sverige. Det är den ena delen.

Den andra delen handlar om kommunernas kapacitet, vilket det frågades om. Har de egentligen den ledningskapacitet som krävs? Räddningstjänstutredningens slutsats är att de i dag inte har det, och det gäller framför allt de mindre kommunerna. Både den utredningen och utredningen om sommarens bränder har föreslagit att lagstiftningen måste ändras: Kommunerna måste in i samarbeten om ledningsstrukturer som gör att de kan hantera mer komplexa och stora bränder. Jag tror att detta förslag skickades ut på remiss i går, och när remissomgången är slut är tanken att vi så snabbt som möjligt ska återkomma till riksdagen med lagstiftning. Jag tror nämligen att vi måste rätta till lagen i den här delen så att även små räddningstjänster kopplar upp sig mot organisationer som har förmågan att leda.

När det gäller frågan om jag är öppen för att MSB ska få ett större mandat är svaret ja. Det har nämligen också kommit fram i Räddningstjänstutredningens förslag. Skogsbrandsutredningen har förändrat lite

grann hur detta skulle vara utformat, men det finns en inriktning där att MSB ska få den formella möjligheten att prioritera resurser, avhjälpa och vara med och stödja styrning och ledning. Det gjordes i somras; MSB steg fram och tog en roll som inte helt tydligt framgår i dag, men räddningstjänsten uppskattade de facto detta. Jag tror att det är viktigt att vi får en lagstiftning som speglar de behov som finns på detta område.

Jag återkommer gärna i de andra delarna. Jag tycker dock att det här är en viktig fråga, och det är en prioriterad fråga för mig att snabbt återkomma med lagstiftning till kammaren så att vi kan ha en starkare generell beredskap för stora olyckor eller bränder i framtiden.

Anf. 83 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tycker att det statsrådet säger är glädjande, inte minst det sista han nämnde om att ge MSB den rollen. Generaldirektören har gett interiörer, och han åberopar sin maggropskänsla som anledning till att han åkte upp i somras. Det låter ju som på film, höll jag på att säga.

Vi kan inte ha det så i Sverige, fru talman, och särskilt inte med tanke på att 70 procent av konungariket Sverige består av skog. Vi har störst andel skog i Europa. Då måste vi ha resurser. Det är jättebra att vi får hjälp, och vi är tacksamma mot Norge, Frankrike, Polen och alla andra som gjorde insatser. Men vi måste se till att skärpa upp detta och se till att vi i stället är de som kan ställa upp och hjälpa andra.

Det har ju kostat väldigt mycket; det har kommit fram att branden i somras kostade ofattbara 1 miljard. Nästan lika mycket kostade det 2014. Det som gnager är att en väldigt stor del av erfarenheterna fanns redan då. Det är alltså fara i dröjsmål om detta nu ska dröja ännu längre. Därför är jag glad för denna inriktning och hoppas att det nu kan få bli så.

Det kan nog vara viktigt att titta på det här. Jag har redan fått signaler från en rad aktörer i branschen om att man är orolig över det som har gått ut från MSB. Det talas om en ganska låg summa för ganska många helikoptrar i en fast ersättning. Här finns det nog anledning att åter titta på Norge. De har 22 helikoptrar, antingen egna eller sådana som de har upphandlat. Detta är också något som MSB själva pekar på. Det är viktigt att detta nu följs upp så att det blir egna resurser.

Det finns en annan aspekt som också kommer fram, nämligen det man kallar den kommunala självriskan. Räddningsledare kan överskrida sin budget om det uppstår skogsbränder under en sommar, och för små kommuner kan det bli oacceptabla summor.

Jag tycker att man måste se över detta. Man skickar, återigen, överdrivet mycket resurser i början, så att vi alla ska bli vinnare. När det gäller den miljard som brann upp 2014 eller den miljard som brann upp förra sommaren ligger det så ohyggligt mycket i den andra skålen. Vi måste också se att ansvaret blir för tungt när det ligger på lokal nivå.

Detta är någonting som jag hoppas att regeringen kan ta initiativ till, så att vi den här gången lär oss av alla tidigare misstag. Ministern sa i svaret att regeringen följer utvecklingen. Det är bra, men det är viktigt att alla dessa olika delar får mynna ut i konkreta åtgärder som gör att vi har en helt annan beredskap när vi kommer in i sommaren, i synnerhet när det gäller att kunna använda våra helikoptrar. Då kommer också Försvarsmaktens del in.

Anf. 84 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag börjar med helikopterfrågan, eftersom det i dag kom ett förslag från MSB om hur man både på kort sikt och – framför allt – på medellång och lång sikt ska hantera denna fråga. De föreslår att man ska gå in i ett förfarande där man också är med och upphandlar denna typ av starkare stöd från luften som inte bara handlar om helikoptrar utan också, i samarbete med den europeiska strukturen, om de plan som kan behövas.

Jag tycker att de har lagt fram ett intressant förslag om hur man ska jobba med detta långsiktigt. Men återigen: Upphandlingar pågår just nu, från både MSB:s och EU:s sida, om brandbekämpning från luften redan inför den kommande sommaren.

Vad gäller försvarets resurser tror jag att det är viktigt att se att försvaret ska dimensioneras utifrån sina uppgifter. Deras uppgifter handlar ju om att klara ett väpnat angrepp och en krigssituation. Jag tror att de flesta inser att det är detta som måste vara inriktningen på försvarets verksamhet och att det är detta som är uppgiften.

Däremot finns det möjlighet att avropa och få hjälp av Försvarmakten, och de är skyldiga enligt lagen att ställa upp. Som sas av interpellanten är antalet helikoptrar egentligen inte det som begränsar Försvarmaktens möjlighet att komma till hjälp i dessa situationer, utan det är möjligheten att koppla på brandbekämpningsutrustning och – ännu mer – de besättningar som är utbildade för detta och som kan vara uppe och snurra kontinuerligt i luften. Det är ju detta – att man har tillräckliga personella resurser – som behövs vid större och längre insatser.

Vi upplever att Försvarmakten gjorde väldigt stora insatser och hade en ambition att hjälpa till, trots att vi vet att de behövde kalla in ganska mycket personal på sommaren som kom in och gjorde stora insatser för detta. Personalresurserna var den springande punkten, inte egentligen antalet helikoptrar. Men det är väl rimligt att vi försöker att hitta en ordning där vi också försöker att samutnyttja statens resurser så långt det är möjligt. Det finns dock en del begränsningar i detta som kanske inte har att göra med antalet helikoptrar utan med deras personal och besättningarnas utbildning.

Jag vill säga något inför sommaren, för att vara lite mer konkret igen. MSB har tillförts 65 miljoner kronor i budgetpropositionen för 2019. Det handlar om att stärka stödresurserna till kommunerna. Precis som interpellanten sa tror jag att det är viktigt att räddningstjänsterna basalt har resurser och förmåga att hantera bränder i hela Sverige – annars, om inte den lokala räddningstjänsten har förmåga att hantera sina bränder, gör vi hela systemet en otjänst.

Vi kompletterar alltså stödresurserna. Man köper in materiel för skogsbränder. Man köper in mobila basstationer för Rakel så att man ska ha fler att placera ut i områden där Rakelsystemet inte funkar, och man ger också stabs- och ledningsstöd. Detta är MSB:s ökade resurser inför sommaren. Dessutom har man fått 70 miljoner kronor för utbildningsverksamheten så att man kan utbilda fler brandmän runt om i Sverige för att ha en bättre beredskap för skogsbränder.

Detta var några av de konkreta saker som interpellanten efterfrågade för att vi ska ha starkare beredskap inför sommaren.

Anf. 85 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag tycker att det är väldigt positivt – om det nu blir verklighet – att det blir en myndighet som får ta befälet över de resurser vi har. Man kan påminna om att regeringen har gett Försvarsmakten uppdraget att beredskapssätta helikoptrar för polisiära behov. Där utför Försvarsmakten en uppgift, och det är ju bra.

Försvarsmakten har 33 helikoptrar. Särskilt Black Hawk, som det finns ett femtontal av, är sådana som är fenomenala. De kan landa och gå upp överallt. Varför inte också se till att det alltid finns en brandtunna vid dessa och ge Försvarsmakten denna möjlighet att hjälpa till?

Sedan har vi frågan om Sjöfartsverket. Måste inte de också få den här kroken, som jag har talat om så många gånger i denna kammare? Det borde vara självklart att den ska finnas där, så att man kan hjälpa till.

Det stämmer att Försvarsmakten gjorde stora insatser, men det är ändå en väldig skillnad om man får uppgiften. Förut var det så i Sverige att man hade i uppgift att ha den beredskapen – inte vid små bränder, men när det civila samhällets inte räckte till. Om regeringen har gett Försvarsmakten i uppgift att hjälpa polisen vore det inte konstigt utan tvärtom naturligt, fru talman, att vi använder de resurser vi har. Helikoptrar är dyrbara och viktiga i brandbekämpningen. Då måste vi använda dem på effektivast möjliga sätt också när det gäller detta.

Anf. 86 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Detta är, återigen, en viktig interpellation. Det är viktigt att vi både stärker vår beredskap inför sommaren och långsiktigt hittar ett system där kommunerna klarar av dessa insatser. De små kommunerna klarar det inte på egen hand, så de måste samverka med andra kommuner. Jag tycker också att MSB bör få en viktigare roll och en central roll i att stödja detta. Där tror jag att vi är överens.

Jag vill ge en kommentar om Försvarsmakten, så att det inte råder någon osäkerhet om detta. Försvarsmakten är i dag enligt lag skyldig att hjälpa till vid större olyckor, också med sina helikopterresurser, om det inte allvarligt hindrar deras vanliga verksamheter. Jag tror inte att någon av oss vill tvinga Försvarsmakten att göra någonting om det hindrar deras vanliga verksamhet, som är att skydda Sverige som nation.

Det uppdraget finns alltså där. Det gäller att hitta rätt metoder för det och att se till att det fungerar, men lagstödet finns.

När det gäller frågan om Sjöfartsverkets helikopter är det samma lagstiftning som gäller där. Där är MSB lite mer tveksamma till utvecklingspotentialen. De har skrivit om det här nu, så vi får väl läsa det tillsammans. Men Sjöfartsverket menar att eftersom de har hela sjöräddningsuppdraget, som måste fungera 24:7, är de mer tveksamma till att använda just den resursen. Det är ofta så att det kommer i konflikt med den vanliga verksamheten som måste fungera.

Läs gärna rapporten, så kanske vi återigen kan ha en interpellationsdebatt lite längre fram! Men MSB har också kommenterat sjöräddningens helikopter i den rapport som kom i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2018/19:15 om översyn av vapenlagstiftningen

Anf. 87 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Sten Bergheden har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att förenkla och underlätta för svenska vapenägare.

Den svenska vapenlagstiftningen syftar till att skapa kontroll kring hanteringen av skjutvapen. Den håller internationellt sett en hög skyddsnivå som jag anser bör bibehållas. Inom Justitiedepartementet pågår ett arbete med att anpassa svensk rätt till EU:s nya vapendirektiv. Direktivet syftar till att skärpa det befintliga vapendirektivet, mot bakgrund av inträffade terrorattacker, och till att motverka att skjutvapen missbrukas i brottslig verksamhet. Sveriges vapenlagstiftning uppfyller i många avseenden redan de krav som ställs i direktivet. Regeringen har i en lagrådsremiss föreslagit att ändringarna ska genomföras på miniminivå, det vill säga att förslagen inte går längre än vad direktivet kräver.

Utöver genomförandet av EU:s nya vapendirektiv pågår ett arbete med att bereda de förslag som en utredare tagit fram som gäller tillståndsprövningen för vissa vapendelar. Förslagen avser bland annat en förenkling när det gäller tillståndsplikten för ljuddämpare och en utökning av den så kallade vapengarderoben.

Polismyndigheten har tidigare fått i uppdrag av regeringen att utveckla sitt arbete med vapentillstånd och har sedan dess genomfört en rad åtgärder. Bland annat har ett digitalt ansökningsförfarande införts, och ärendetyper har omfördelats mellan polisregioner. Myndigheten har i uppdrag att årligen redovisa statistik över handläggningstiderna till regeringen.

Jag kommer att fortsätta följa utvecklingen liksom Polismyndighetens pågående arbete med att utveckla handläggningen av vapentillstånd.

Anf. 88 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Syftet med min interpellation var att jag ville ha reda på vad som ska hända och vilka förenklingar som ska göras för att underlätta för landets jägare och sportskyttar att få sina licenser.

Riksdagen har gjort flera tillkännagivanden om att se över vapenlagstiftningen och minska handläggningstiderna för licenser. I dag får många av våra jägare och sportskyttar vänta orimligt länge på att få ut sina licenser och kunna utöva både jakt och sportskytte på ett rimligt sätt.

Dessutom har riksdagen gjort ett tillkännagivande om att inrätta en ny viltmyndighet. Inte heller detta har levererats av regeringen, utan det påstås att det utreds. Kanske kan ministern i nästa inlägg ge svar på när ett förslag om detta kommer.

Fru talman! Den här interpellationen handlar framför allt om en förenkling. Det ministern levererar till mig är att det EU-direktiv som nu är ute på lagrådsremiss har man lyckats krångla till mer än vad EU kräver. Här hade man en möjlighet att minska femårslicenser. Man hade inte behövt lägga vissa vapen i kategori A direkt, utan man hade kunnat gå på den linje som förhandlades fram i EU. Ändå har man valt att överimplementera detta EU-direktiv i lagrådsremissen. Min önskan är att regeringen börjar se över detta innan det hamnar i skarpt läge och blir nedröstat i Sveriges riksdag.

I valrörelsen talade alla om att EU-direktivet inte skulle drabba landets jägare och sportskyttar. Trots detta kommer nu det här förslaget. Vapensverige har tydligt pekat på de missar som regeringen har gjort i det här arbetet.

Vi ska ha klart för oss, fru talman, att Sveriges jägare och skyttar har de högsta kraven på utbildning, kunskap, lämplighet och förvaring. Och landets jägare och skyttar är laglydiga, annars hade de inte fått ha några vapen – så enkelt är det. Varje dag prövas om landets vapenägare är lämpliga eller inte. Varje dag kan polisen hämta deras vapen om de gjort sig skyldiga till eller misstänks för ett brott.

EU-direktivet säger att vi ska ha femårslicenser igen. Vi har de hårdaste kraven i hela EU. Vi prövar vår jägarkår och vår sportskyttekår varje dag. I EU föreslår man att de ska prövas vart femte år vid nyansökningar. I detta läge hade det varit möjligt att plocka bort femårslicenserna sett till de skarpa krav vi redan har i Sverige. Detta har EU också ansett vara fullt rimligt. Jag tror att jag läste någonstans – jag kan ha fel – att till och med regeringens utredare vid något tillfälle har sagt att vi uppfyller kraven, så vi skulle inte behöva ha kvar femårslicenserna. Ändå väljer regeringen att gå fram med femårslicenserna.

Fru talman! Min fråga är: Anser ministern att förslagen i lagrådsremissen för implementering av EU-direktivet fullt ut är nödvändiga? Är de verkligen nödvändiga? Kräver EU detta fullt ut?

Fru talman! Anser ministern att förslagen kommer att underlätta för landets jägare och skyttar? Vad jag är ute efter är vad vi kan göra i detta läge för att faktiskt underlätta för landets jägare. Och avser ministern att ta strid och begära undantag från några delar i EU-direktivet om det anses nödvändigt?

Anf. 89 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, interpellanten, för frågan!

Vi är just nu inne i beredningen av förslagen om att underlätta för vapenägare. De underlättande delarna handlar om det som vi har talat om förut och som utredningen har kommit med: ljuddämpare, en utökning av vapendelar i så kallade vapengarderob och kortare ledtider. Både regeringen och riksdagen har många gånger uttalat att vi måste få ned ledtiderna.

Däremot hoppade jag inte över vapendirektivet i svaret, för om jag hade gjort det tror jag att hade fått höra att det här i viss mån kanske gör det lite krångligare. Det var därför jag valde att ändå ta med det i svaret.

Från Sveriges sida var vi otroligt aktiva i förhandlingarna i Bryssel. Det var en lång rad förslag som vi lyckades både förhandla bort och tona ned för att få dem att förstå att Sverige har ett system som är välfungerande. Men nu har vi kommit dithän att vi måste implementera vapendirektivet, och egentligen skulle vi redan ha behövt implementera det.

EU-kommissionen har talat om att bötfälla Sverige för att vi just nu inte implementerar en lagstiftning som vi måste, vilket gör att vi just nu är i en fas där vi måste implementera EU:s vapendirektiv i svensk lagstiftning. Då är vår bedömning att det vi går fram med nu är en minimiimplementering. Vi vill inte gå längre och tvinga på Sverige nya regler som vi inte måste införa. Det är vår utgångspunkt.

Sedan innebär det kanske inte ett jättestort åtagande för de flesta jägare, även om tillståndsprövningen, femårsgränsen, är ett extramoment. Däremot innebär det en del stök och bök för sportskyttet och målskyttet. Vi kan inte komma ifrån att beskriva det så eftersom vapendirektivet ställer dessa krav.

Vi försöker nu implementera vapendirektivet för att inte hamna i en bötfällningsdiskussion där Sverige eller ytterst våra rättsvårdande myndigheter måste betala till EU för att vi inte sköter våra förpliktelser. Men vi ska inte göra en stor överbyråkrati kring detta.

Ett tag minskade ledtiderna ganska snabbt, men det senaste året ökade de lite igen, vilket interpellanten kanske har följt. Polisens argumentation för detta var att det stora arbetet med vapenamnstin ledde till temporärt något längre ledtider. Men jag hoppas att deras arbete med både digitalisering och förenkling av de här processerna ska leda till att ledtiderna igen kortas. Jag kommer definitivt att bevaka detta och se till att riksdagens intentioner fullföljs.

Anf. 90 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag hävdar med envishet att man går betydligt längre. Det finns flera vapenexperter som har uttalat detta. Här har regeringen försökt passa på att införa lite, lite hårdare regler. Man lägger vapnen i kategori A. Medan EU egentligen kräver att de hamnar i kategori A – krigsmateriel, kanoner och annat – bara när magasinet är i har denna regering sagt att vapen som kan ha ett sådant magasin med automatik hamnar i kategori A. Detta gör att de människor som använder sportskyttevapen inte kan resa med dessa vapen. Även om de delar på dem ligger de i kategori A.

Det är en onödig regel. EU kräver inte detta. Sveriges regering kräver det. Det är det som är bekymret.

Vi talar om att ha kontroll över vapnen. Vi har daglig kontroll över våra vapen i Sverige. Det är ungefär 620 000 vapenägare. Varje dag körs deras personnummer igenom register och kollas upp. Har någon begått ett brott eller misstänks för ett allvarligt brott plockas vapnet in. Detta system har man inte i EU. Detta system har vi. Till och med er utredare har påstått att detta är fullt tillräckligt.

Ändå väljer regeringen att gå fram med femårslicenser. Det innebär att vissa vapen ska prövas för en ny licens vart femte år, vilket kommer att innebära ännu mer jobb för dem som hanterar vapenlicenser hos polisen. Det kommer att kosta 1 000–2 000 kronor per ärende varenda gång och skapa en massa oreda för dessa människor. Om du tränar och tävlar i sportskytte och har åtta vapen med olika femårsnivåer ska du med jämna mellanrum pröva om du får ha kvar dina sportskyttevapen.

Tänk om! Ni har hamnat fel. Ni har lyssnat för mycket på fel experter. De har en helt annan agenda än att se till att underlätta, som intentionen ändå är med detta. Vi ligger högt i Sverige när det gäller krav, och det är oerhört få vapen av dessa som används i någon form av brottslighet.

Fru talman! Ministern tar även upp att EU-direktivet är till för att minska eller komma till rätta med terrorverksamhet. Att jaga lagliga vapen har ingenting med terrorverksamhet att göra, så jag tycker att ministern har valt fel ord där. De lagliga vapnen används inte i terrorverksamhet. Det är krigsmaterielvapen från olika krigshärdar runt om i världen som används

i terrorverksamheten. Det är bara att kolla i statistiken. Det hade varit lätt att checka av.

Jag måste faktiskt ställa en retorisk fråga till ministern. Förklara för mig, ministern, hur dessa förändringar för vanliga lagliga vapenägare ska minska terrorverksamheten i världen, som ministern antyder i sitt svar! Hur ska terrorverksamheten minska av att vi stryker åt detta för lagliga sportskyttar eller jägare i Sverige, sätter lite hårdare regler och gör det omöjligt att vara med i vissa skytteverksamheter?

Det finns 619 000 jägare och sportskyttar i landet. De har en oerhört stor kontroll på sig och sköter sina vapen exemplariskt. Ändå väljer regeringen att överimplementera EU-direktivet.

Tänk om och dra tillbaka dessa delar i tid! Då slipper ni få detta nederlag i Sveriges riksdag.

Anf. 91 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Först vill jag säga att den svenska vapenlagstiftningen på detta område håller en väldigt hög internationell klass. Där delar jag verkligen Sten Berghedens uppfattning.

Det jag talar om är det vapendirektiv som EU har fattat beslut om. Det kom till stånd efter terrorattentaten i Europa, och hela syftet med det är att man ska komma åt de illegala vapnen och den gränsöverskridande handeln med dessa vapen och vapendelar. Det är syftet med förändringarna i direktivet. Vi i Sverige kommer inte ifrån att vi måste implementera det direktivet. Vi ligger redan efter. Vi borde ha gjort det. Det har skjutits på, och nu måste det göras. Vi i regeringen, och de experter vi lutar oss mot, anser att vi gör en implementering av det som måste implementeras av detta.

För att vara tydlig vill jag säga att detta inte är det enda vi gör för att förenkla. Det handlar snarare om ljuddämparna. Det är tiderna, vapengarderoben och så vidare som jag tror på allvar skulle kunna förändra och förenkla för inte minst jägarna. Där har vi alltså ett arbete på gång, som jag hoppas att vi kan bli mer överens om.

Sedan tror jag att det är viktigt att säga något om det som vi har gjort på Tullverkets sida. De resurser som man har fått tror jag betyder väldigt mycket när det gäller att bekämpa att illegala vapen kommer till Sverige. Den vapenamnesti som genomfördes under förra året har betydelse. Jag tror att det var 12 000 vapen som samlades in under förra året. Detta har betydelse för hur många vapen som cirkulerar.

Vi gör nu också en översyn av smugglings- och vapenbrotten. Det behöver alltså göras mer på den illegala sidan, men vi måste tyvärr också implementera det EU-direktiv som Sverige var med och påverkade. Jag tycker ändå att det ska sägas i riksdagen att Sverige gjorde det mycket bättre än det ursprungliga förslaget, tack vare hårt arbete och samarbete med inte minst Jägareförbundet och andra som hjälpte oss att se till att EU-direktivet inte gick alldeles för långt.

Anf. 92 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Om detta blir verklighet riskerar Sverige att mista världsmästerskapet, i bland annat dynamiskt skytte, i Karlskoga. Vissa av dessa vapen kommer inte att kunna forslas från och till Sverige längre om Sverige går den här vägen.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Detta handlar om idrottsmän som ägnar sig åt skytteverksamhet. Det handlar om idrottsmän som kanske i sin profession jobbar inom militären, inom polisen och i andra delar och som tränar skytte på olika sätt här i landet. Det är oerhört viktigt för att verksamheten ska fungera i andra delar av landet.

Dessa människor är inte inblandade i några brott eller något sådant. De lär veta att skulle de begå det minsta lilla brott förlorar de vartenda vapen. Ändå väljer man att från regeringens sida tro, fru talman, att det helt plötsligt blir lite mindre terrorverksamhet i världen om man skärper detta lite till och ser till att ta bort de dynamiska skyttarna och alltihop. Det är helt fel. Det är det som är feltänkt. Era rådgivare har hamnat gravt fel i denna situation.

Det är lite pinsamt när man ser att vår svenska regering faller i den gropen och faktiskt inte ser att vi har bland de hårdaste reglerna i Europa. Vi ska värna om dessa grejer och se till att sköta de bitarna, men vi behöver inte gå längre än vad Europa kräver. Gå igenom detta en gång till!

Se till att viltmyndigheten landar! Det är tre eller fyra år sedan vi lade fram ett tillkännagivande om den. Sedan är det nästa steg. Ni håller även på att se över skjutbanor här i Sverige. Hör och häpna! Man tittar på om det ska förbjudas eller inte att skjuta i vissa ställningar ute på skjutbanor.

Detta har inte varit något problem och kommer inte att vara något problem. Ändå ägnar sig regeringen eller polisen, med regeringens goda minne, åt detta arbete. Se till att komma till rätta med terrorverksamheten och sluta att jaga jägare och skyttar i Sverige!

(Applåder)

Anf. 93 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag bara konstaterar att vi har samma ambition: att vi inte ska göra mer än vad som krävs med detta EU-direktiv. Därför kommer vi att genomföra ändringsdirektivet på en miniminivå. Men det är inte heller rimligt att Sverige skulle betala tiotals miljoner kronor i böter för att vi inte implementerar ett direktiv, som EU kräver att vi ska göra. Det skulle nämligen ta resurser från polisens verksamhet eller från tullens verksamhet eller vad det nu kan vara.

Vi måste göra mycket mer. Inte minst måste vi stärka Polismyndigheten så att den blir ännu starkare, och vi måste komma åt vapenbrotten i Sverige. Den nya vapenlagstiftningen har haft stora effekter. Vi häktar fem gånger så många för grovt vapenbrott i dag. Detta har haft stor betydelse. De förstärkningar vi nu gör på tullens sida för att hindra att dessa vapen kommer in illegalt i Sverige är enormt viktiga. Den översyn som vi gör av smuggel- och vapenbrotten tror jag är jätte viktig. Det kommer alltså att behöva göras mer för att bekämpa illegal vapenhantering.

I dessa frågor hoppas jag att vi kan vara väldigt överens. Jag hoppas och tror också att vi kan vara överens om att vi ska återkomma till en del ljuddämparfrågor och andra frågor som gör livet och verkligheten lite enklare för både skyttar och jägare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 94 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag anser att det finns åtgärder som borde ha vidtagits efter erfarenheterna av branden i Västmanland som hade kunnat bidra till att branden i Ljusdal inte hade fått samma förlopp. Vidare har han frågat om jag avser att vidta några åtgärder för att se till att Sverige har flera plan som kan vattenbomba större områden samt om jag anser att det finns brister i utrustning, utbildning och övriga tekniska hjälpmedel för att bekämpa bränder och andra händelser.

Avslutningsvis har han frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka antalet medarbetare i räddningstjänsterna runt om i Sverige så att beredskapen är bättre under 2019.

Skogsbränderna i Sverige under den varma och extremt torra sommaren 2018 var de mest omfattande i modern tid. Landets samlade räddningstjänstresurser behövde hantera flera samtidigt pågående omfattande skogsbränder. Både kommunala och statliga räddningstjänstresurser, tillsammans med internationella förstärkningsresurser och ett stort antal frivilliga personer, genomförde sammantaget storartade insatser för att släcka bränderna. Samtidigt visade hanteringen av händelserna att det finns områden att utveckla för en effektivare räddningstjänstförmåga i framtiden.

Det är av stor betydelse att samhället har god förmåga att genomföra effektiva räddningsinsatser. Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunen som ansvarar för räddningstjänsten inom kommunen.

Efter den stora skogsbranden i Västmanland 2014 genomfördes ett stort antal utredningar för att lära och utveckla samhällets förmåga att hantera den typen av händelser i framtiden. En viktig lärdom från det arbetet har varit att räddningstjänsterna och ansvariga myndigheter har sett ett tydligt behov av att kunna agera så tidigt som möjligt vid hög skogsbrandrisk, bland annat genom att snabbt kunna mobilisera nödvändiga räddningstjänstresurser.

Mot bakgrund av bland annat MSB:s rapport i mars 2016 om skogsbranden i Västmanland 2014 tillsatte regeringen 2017 års räddningstjänstutredning. Utredningen lämnade i juni 2018 sitt betänkande med förslag om bland annat effektivare ledning av omfattande räddningsinsatser och effektivare statlig tillsyn av kommunal räddningstjänst. Vidare lämnades förslag som på sikt bör kunna underlätta personalförsörjningen av deltidsbrandmän till räddningstjänsterna.

Kort tid efter skogsbränderna sommaren 2018 utsåg regeringen den tidigare Räddningstjänstutredningens utredare, Jan-Åke Björklund, att utvärdera de operativa räddningsinsatserna i Gävleborgs, Dalarnas och Jämtlands län. Utredningen har nyligen överlämnats till regeringen.

Vidare har regeringen lämnat uppdrag till MSB att redovisa behoven av statliga förstärkningsresurser avseende materiel, personalförsörjning och brandbekämpning från luften. MSB redovisade en del av det uppdraget i september 2018 och kommer i februari 2019 att redovisa resterande delar, som avser personella behov på området och brandbekämpning från luften.

För att utveckla statens stödjande förmåga vid omfattande räddningsinsatser har riksdagen i enlighet med budgetpropositionen för 2019 beslutat att öka anslaget för krisberedskap med sammanlagt 65 miljoner kronor för 2019 och med 15 miljoner kronor från och med 2020.

Regeringen har således vidtagit en rad åtgärder för att både på kort och lång sikt kunna förbättra samhällets förmåga att hantera omfattande bränder och andra olyckor. Inom Justitiedepartementet kommer vi med prioritet att bereda de lagförslag som finns på området och återkommer till riksdagen om detta under året.

Anf. 95 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Först vill jag naturligtvis gratulera statsrådet till det nya och viktiga uppdraget. Statsrådet får väl skänka en tanke till regeringsunderlaget: Liberalerna, Centern, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och sitt eget parti.

Fru talman! Det var ju, precis som statsrådet säger i svaret, en väldigt omfattande skogsbrand i Ljusdal i mitt hemlän Gävleborg. Det var en brand som orsakade stora materiella skador, och nu när den nya regeringen är på plats har jag ställt denna interpellation.

Först vill jag naturligtvis skicka en varm tanke till alla dem som gjorde fantastiska insatser i Gävleborgs län under skogsbranden. Det var frivilliga, det var räddningstjänsten, det var länsstyrelsen, poliser och naturligtvis den utländska hjälpen vi fick. Man jobbade förtvivlat med att släcka bränderna.

Fru talman! Jag tog fram en rapport från riksdagens utredningstjänst som visar hur många det är som jobbar heltid inom räddningstjänsten i Sverige. Det är bekymmersamt. År 2004 fanns det 5 839 medarbetare, enligt riksdagens utredningstjänst. År 2017 fanns det 4 881. Det är alltså en minskning av antalet medarbetare i räddningstjänsten i Sverige med 16 procent.

Fru talman! För att släcka en brand krävs naturligtvis vatten, en brandbil och medarbetare i räddningstjänsten. När fackförbundet tog del av RUT-rapporten sa man: Det här är nästan en skönmålning. Det här är nämligen inrapporterade personer som teoretiskt sett finns inom räddningstjänsten i Sverige. Men de faktiska medarbetarna är betydligt färre.

Detta innebär alltså att vi har minskat antalet medarbetare i räddningstjänsten med 16 procent på papperet, men i själva verket vet vi inte hur många färre personer vi har som ska släcka bränder i Sverige. För ett land som Sverige med väldigt mycket skog är det naturligtvis otroligt viktigt att den här verksamheten fungerar väl.

När det gäller skogsbranden i Ljusdal har jag haft mycket dialog med mina partivänner där. Stina Berg som sitter i kommunstyrelsen i Ljusdal var med aktivt och jobbade dygnet runt för att släcka branden. Hon är engagerad i hemvärnet. Lars Molin, dåvarande kommunstyrelsens ordförande, hade jag nästan daglig kontakt med. Och precis som statsrådet sa i en annan interpellationsdebatt är det naturligtvis väldigt svårt för en liten kommun i Hälsinglands inland att hantera en jättelik skogsbrand.

Det staten kan fundera på är naturligtvis varför ingen reagerade. Varför höjdes inte beredskapen på MSB när det hade varit torrt i tre månader? Det blev varmare och varmare, och luftfuktigheten blev lägre. I det läget kanske man skulle ha funderat på vem det är som är ansvarig för att trappa

upp brandflyg och för att öka beredskapen för att en skogsbrand kan uppstå på grund av ett blixtnedslag. Där är naturligtvis den lilla kommunen för liten för att ta det nationella ansvaret.

Många säger att vi har klimatförändringar, och det har vi. Det innebär alltså att beredskapen måste öka i takt med att det blir torrare och torrare. Där saknar jag i statsrådets svar de konkreta åtgärder som regeringen avser att vidta för att skapa trygghet inför sommarens eventuella torka.

Anf. 96 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Jag är jätteglad att min kollega Lars Beckman lyfter en så här viktig interpellation och att statsrådet svarar.

Jag kommer från Västerbotten, och jag måste säga att jag delar Lars Beckmans bild av situationen. Jag är orolig. Nu är det här inte riktigt statsrådets ansvarsområde, men jag kommer från Lycksele i södra Lappland. Det motsvarar ett område stort som Danmark, och där har vi oftast en enda polispatrull i tjänst kvällar, helger och nätter. Vi har deltidsräddningstjänster på väldigt få ställen, och vi har dessutom tvingats lägga ned deltidsräddningsstationer av ekonomiska skäl och på grund av att vi inte har kunnat bemanna dem.

Därför ser jag med stor oro på den situation som vi kan tänkas ha framför oss om vi inte är rustade för en sådan fantastisk sommar som vi i många tycke hade den gångna sommaren. För andra innebär det en väldigt stor oro, eftersom det kan ställa till väldigt mycket både ekonomiskt och personellt. Jag ser därför fram emot att statsrådet tar frågan på allvar och ser till att vi utvecklar området så att MSB och räddningstjänsten har resurser för att klara av sådana här utmaningar.

Anf. 97 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack för gratulationerna och för en viktig diskussion och debatt om det här ämnet! Det är ju bara fem månader kvar till nästa sommar, och det är viktigt att vi på kort sikt förstärker vår beredskap.

Där finns det ett delat ansvar, bara så att vi inte glömmer bort det. Kommunerna är ansvariga för sin räddningstjänst. Många kommuner har i dag tecknat avtal och har samarbeten också med större kommuner som har den lednings-, samordnings- och beredskapsfunktion som en mindre kommun ofta inte själv klarar av. Det handlar inte bara om att ha beredskap för att kunna leda sin egen verksamhet. Om det krävs en stor räddningsinsats måste man också ha förmåga att ta emot hjälp från mycket större aktörer. Då måste allting fungera, och det där har inte varje liten räddningstjänst mandat och muskler att klara av. I Räddningstjänstutredningens förslag finns också en checklista med rekommendationer till kommunerna att tänka igenom det egna ansvaret.

Sedan måste vi jobba med förstärkningsresurserna. Vad är statens komparativa stöd och hjälp för att se till att detta fungerar bättre? Då vill jag redovisa en del av det vi gör, både nu på kort sikt och sedan på lång sikt. Jag vill upprepa att nu har vi både Räddningstjänstutredningens förslag som ligger på bordet och Skogsbrandsutredningens förslag, som ändrar lite grann i Räddningstjänstutredningens förslag. Men i går skickade jag ut Skogsbrandsutredningens förslag på remiss för att så snabbt som möjligt få in de samlade synpunkterna på detta och så snabbt som möjligt kunna återkomma till riksdagen om de långsiktiga lagändringar som krävs.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Det gäller rollfördelningen mellan staten, MSB och länsstyrelserna, som är viktig att reda ut, men också kommunernas ansvar i detta. Det återkommer vi alltså till så snabbt vi bara kan. Det är ute på remiss nu, och jag hoppas att alla svarar så att vi snabbt kommer vidare.

Det kortsiktiga arbetet handlar om att vi nu förstärker MSB med resurser. Det gjordes redan i budgetpropositionen för 2019, och det innebär att vi förstärker materieln för bekämpning av skogsbränder. Stationerna där det finns resurser förstärks med mer materiel. När det gäller mobila basstationer uppstod en diskussion om att Rakelsystemet kom igång för sent och inte riktigt hade täckning. Jag tror att Rakelsystemet täcker 97 procent av Sveriges yta, men då återstår trots allt 3 procent av Sveriges yta där Rakel inte fungerar. MSB köper nu in mobila Rakelsystem som man snabbt kan ställa ut om det behövs för att blåljuspersonalen ska kunna hantera säker kommunikation. Man bygger också upp stabs- och ledningsstöd till kommunerna. Det är det ena, och det gör MSB.

Det andra är personalförsörjningsfrågan. Återigen: Kommunerna ansvarar för sin räddningstjänst. Jag vill bara säga hur viktiga deltidsbrandmännen är. Det är omöjligt att tänka sig en räddningstjänst i Sverige utan deltidsbrandmän. Det är så, och det är därför den verksamheten är så viktig.

MSB har nu fått 70 miljoner kronor för att förstärka sin utbildningsverksamhet. Man har inte haft möjlighet att ge utbildning trots att man har haft antingen deltidsbrandmän eller räddningstjänstpersonal som behöver lite extra utbildning för att kunna hantera en del svårare situationer. Vi bygger nu ut den utbildningen inför i år.

Just nu förhandlar både MSB och EU om avtal på helikoptersidan så att vi ska ha avtal på plats med privata aktörer som också kan hjälpa till ifall det behövs under sommaren.

Vi gör alltså ett antal insatser på kort sikt, men långsiktigt är det Räddningstjänstutredningens och Skogsbrandsutredningens förslag som måste passera riksdagen.

Anf. 98 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det är intressant att höra statsrådet. Jag tror naturligtvis på statsrådets ambitioner att förbättra den grundläggande tryggheten för dem som bor i Sverige.

Sverige är ett skogsland. Det betyder, precis som statsrådet säger, att kommunerna har ett oavkortat ansvar. Men jag tror inte att någon kommun i Sverige skulle kunna bygga upp kapacitet för att klara en skogsbrand.

Expressens ledare citerade vad det förra statsrådet som var ansvarig för detta sa. Morgan Johansson hävdade att Sverige klarade skogsbränderna ”utomordentligt bra”. Det visade sig vara långt från sanningen. I medierapporteringen kunde vi också se rubriken ”Sverige inte tillräckligt rustat för skogsbränder”. Det var också vad den senaste Skogsbrandsutredningen kom fram till.

Mina frågor till statsrådet handlar egentligen om vad som hände mellan skogsbranden i Västmanland 2014 och den omfattande skogsbranden 2018. Varför gjorde man inte erfarenheter efter skogsbranden i Västmanland 2014? Varför sjösatte man inte en del av det som var så uppenbart efter skogsbranden i Västmanland? Jag tror att det är många som ställer sig dessa frågor nu.

Jag nämnde just att antalet medarbetare som jobbar heltid i räddningstjänsten har minskat med 16 procent i Sverige. Det är alltså en betydande resursförsvagning av någonting som jag tror att många svenskar tar för givet – att brandkåren ska komma när man ringer. Det vore intressant att få veta vad regeringen har för plan för att få fler personer att vilja jobba heltid i räddningstjänsten.

Jag har en annan konkret fråga apropå en annan av dagens interpellationsdebatter: Kommer försvarets helikoptrar att ha krokar så att de kan delta i brandbekämpning? Det är lite svårt att släcka skogsbränder från en helikopter som inte kan bära vatten.

På vilket sätt kommer det brandförebyggande arbetet att stärkas? Vem har ansvaret i Sverige för att fatta beslut om eller följa upp förra sommaren när det blev en omfattande torka, när det blev torrare och torrare och risken för skogsbränder i Sverige ökade och ökade? Vem är ansvarig och kan trycka på den röda knappen – eller den blå knappen, för den delen? Vem kan fatta beslut? I somras var det uppenbart – det säger också Skogsbrandsutredningen – att det inte fanns en tydlig ledningsstruktur.

Det här är saker som går att göra med relativt kort varsel. Det som tar längre tid är att utbilda medarbetare i räddningstjänsten och att uppmana människor att ta det viktiga jobbet och jobba i räddningstjänsten på heltid. Man har pratat mycket om deltidsbrandmän. Det behövs också, absolut. Men minskningen där har inte alls motsvarat de 16–20 procent som på tio år har lämnat räddningstjänsterna.

Jag tror att det är viktigt att om man bor i ett skogslän – och de allra flesta i Sverige gör som sagt det – måste man kunna känna trygghet i och veta att Sverige och svenska myndigheter har beredskap för att hantera brand. Jag tänker till exempel på vattenbombplanen. Där handlar det om insatstiden – att få hit dem på kort tid.

Det finns alltså ett antal frågor om konkreta åtgärder som säkert många vill ha svar på.

Anf. 99 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Jag håller med statsrådet om att det är kommunernas ansvar. Jag tror att det är jätteviktigt att signalera till kommunerna att det åligger dem att ta ansvaret.

Nu talar jag om deltidsbrandmän. Min kollega Lars Beckman talar om heltidsbrandmän. Jag har lagt fram en motion till Sveriges riksdag om att jag tycker att man ska uppmuntra folk till att ta anställning som deltidsbrandman genom att kombinera det med andra, svårrekryterade yrken eller yrken som har lite lägre status för att höja deras status och göra det enklare att rekrytera. Jag tror att man måste titta på möjligheterna i olika former av anställningar.

Ni diskuterade helikoptrar. Det kan man ställa sig fundersam till. Jag tror att vi har nio ambulanshelikoptrar i Sverige i dag. Jag räknar inte den militära sidan. Norge har det dubbla. Hur ser statsrådet på att ha en nordisk samverkan? Vi är inte fler i Norden än att vi skulle kunna ha en betydligt större samverkan än vi har i dag vid sådana kritiska tillfällen som en skogsbrand. Jag tror att vi över huvud taget skulle kunna ha större nordiskt samarbete när det gäller krissamverkan än vi har i dag.

Anf. 100 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det här är viktiga frågor där internationellt samarbete är helt nödvändigt.

Det är precis som med kommunerna, som vi diskuterade. En enskild kommun kommer inte att ha alla resurser att hantera en stor skogsbrand. Räddningstjänsterna är inte dimensionerade för det. Det är därför lagstiftningen är utformad så att en kommun har rätt att begära och få hjälp av andra kommuner men också av statliga myndigheter om det inte inverkar allvarligt på dessas ordinarie verksamhet. Försvarsmakten och andra verksamheter måste hjälpa till i händelse av stora olyckor, och det tror jag är en bra ordning att ha.

Detsamma gäller det internationella samarbetet. Utvecklingen av bränderna i Sverige hade inte fått ett lika lyckosamt slut utan den internationella hjälpen. Där finns det både en nordisk och en europeisk dimension.

I Europa diskuterar man nu hur man på ganska kort sikt förstärker kapaciteten när det gäller vattenbombning från flygplan. Det pågår diskussioner, och Sverige vill definitivt vara med i de diskussionerna. Vi kanske kan hitta en lösning i Norden där vi gemensamt får starkare resurser. Jag tror att det är intressant. MSB lämnar sådana förslag i dag. Låt oss läsa igenom dem ordentligt för att se om detta är rätt väg att gå. Jag tror mycket på den vägen framåt.

Redan i dag finns det också stora privata helikopterresurser, som vi måste kunna använda snabbare och bättre; det tog också Lars Beckman upp. Just nu pågår en upphandling i Sverige gällande helikopterresurser inför sommaren.

Deltidsbrandmännen är centrala. Jag tror att det är klokt att titta på olika samarbeten. Hela organisationen har förändrats – större områden, fler kommunförbund – så man kan såklart fråga sig vad som är minskad organisation och vad som är förändringar.

Räddningstjänstutredningen föreslår också en starkare tillsyn av den kommunala räddningstjänsten. Det finns ju lagkrav på att upprätthålla detta, och exakt hur måste diskuteras. Nu under remisstiden kan det lämnas synpunkter på det. Jag tror dock att det är viktigt att vi kommer fram till ett beslut för att det ska finnas en fungerande och tillräckligt stark tillsyn av räddningstjänsten.

Jag ska försöka hinna med Lars Beckmans fråga om skillnaden mellan 2014 och 2018. Jag kan börja med att säga att några saker fungerade bättre 2018 än 2014. Det första är att de flesta räddningstjänster agerade snabbare 2018 än 2014 – annars hade man inte klarat att hantera 7 000 bränder under en sommar.

Samverkan mellan MSB och de kommunala räddningstjänsterna förbättrades. MSB tog också en mer proaktiv roll i detta, som uppskattades. MSB var också snabbare med att få internationell hjälp. Detta kom väldigt sent 2014, men 2018 var vi mycket snabbare, vilket var viktigt.

Stabs- och ledningsstödet till kommunerna var också bättre, men det var ändå ungefär 70 kommuner som inte hade ett ledningsstöd och en beredskapsorganisation som fungerade i sin kommunala räddningstjänst. Det handlar ofta om de minsta kommunerna.

En annan sak är att det fortfarande är problem med Rakelsystemet i glesbygd. Nu handlar MSB upp fler mobila stationer som ska sättas upp. De statliga skogsbrandsdepåerna var för skrala. Det fanns för lite extra statliga insatser att sätta in på materielsidan. Nu förstärks detta.

Vi har alltså lärt oss en del, men det finns också viktiga lärdomar kvar att dra – annars skulle vi inte ha tillsatt dessa utredningar eller skickat ut dem på remiss. Nu är de ute på remiss, och jag hoppas att vi kan komma tillbaka till riksdagen för beslut, inte bara om kortsiktiga lösningar utan även om den långsiktiga ansvarsfördelningen.

Anf. 101 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för debatten!

Jag vill återigen tacka alla som gjorde fantastiska insatser i Ljusdal och på andra ställen där det brann. Men det är klart att vi som såg *Uppdrag granskning* – jag kan konstatera att jag skrev denna interpellation före programmet – blev bekymrade över hur illa det är ställt med till exempel utrustning och kommunikation. Det saknas en så grundläggande utrustning som brandslangar. Jag tror att många blev förvånade över att vi i Sverige 2018 inte kunde släcka bränder på grund av att det saknades brandslangar. Detta är en fundamental fråga i det svenska samhällskontraktet.

Fru talman! Det är inte någon hemlighet att jag tycker att det vore väsentligt bättre att satsa på att förstärka räddningstjänsten i Sverige än att till exempel införa friår. Det är samma kassa som staten har. Jag tror att väldigt många medborgare önskar en regering som prioriterar samhällets grundläggande funktioner.

Jag tycker att det väcktes en intressant fråga i replikskiftet, och det är relevant att fråga statsrådet om det har tagits några initiativ för att till exempel hitta ett nordiskt samarbete gällande brandflyg, vattenbombning eller vattenplan. Har statsrådet tagit några initiativ i den riktningen?

Och vad är det viktigaste statsrådet och regeringen kommer att göra för att de som bor i Gävleborg ska känna trygghet i sommar, om samma värme skulle uppstå? Vilka är de tre viktigaste saker som regeringen och statsrådet ser framför sig att konkret göra inför sommaren 2019? Samma situation kan ju uppstå igen med blixtnedslag, om det blir en lika varm, skön och härlig sommar igen som förra året. Vad har regeringen gjort konkret inför den här sommaren?

Anf. 102 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill också avsluta med att tacka inte bara interpellanterna för en viktig debatt utan också alla dem som bidrog i somras. Det var många som gjorde det möjligt att släcka de rekordmånga bränder, 7 000 stycken, som härjade i Sverige. Vi kan konstatera att inga permanentbostäder brann upp. En brandman förolyckades tyvärr i arbetet, men i övrigt fick vi inga stora personella skador, vilket i sammanhanget måste ses som en framgång när det var så många bränder. Men vi tar detta väldigt seriöst och drar slutsatser av det, både med Räddningstjänstutredningen och nu med Skogsbrandsutredningen, för att verkligen lära oss.

Som svar på den direkta frågan vill jag tala om vad vi gör bättre inför denna sommar. Vi ser till att utrusta räddningstjänsten med mer materiel för att kunna hantera skogsbränder. Vi köper in nya basstationer för Rakel så att kommunikationen funkar bättre, även där Rakel inte har täckning.

Vi ser till att stabs- och ledningsstödet, som till viss del havererade i Ljusdal, fungerar bättre. Vi har gett mer pengar till utbildningsverksamhet så att man i räddningstjänsterna kan utbilda mer personal för att hantera skogsbränder. Och framför allt sker just nu en upphandling gällande helikopterresurser.

Det är alltså inför denna sommar. Långsiktigt måste vi också få lagstiftningen och ansvarsfördelningen på plats. Det hoppas jag att vi kan komma tillbaka till riksdagen med när remisstiden är slut så att vi gemensamt kan fatta beslut också om en långsiktigt starkare beredskap för stora olyckor och bränder i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2018/19:7 om polistätheten

Anf. 103 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har frågat mig om jag accepterar att Dalarna och andra jämförbara län har en lägre polistäthet per 100 000 invånare än riket som helhet. Interpellanten har även frågat om det finns någon nedre gräns för mig gällande hur låg polistäthet per geografisk ytenhet som är acceptabel i ett län, givet de långa inställelsetider som dagens ordning medför.

Sverige ska vara ett tryggt land att leva i. Det förutsätter ett starkt rättsväsen och en tillgänglig polis. Att det polisiära arbetet stärks och att fler poliser kan bekämpa brottslighet och öka tryggheten i hela landet är prioriterade frågor för regeringen. I Polismyndighetens uppdrag ingår att göra en resursallokering som innebär att man lever upp till sina åtaganden i hela landet.

Jag delar interpellantens uppfattning att antalet polisanställda behöver öka och att mer behöver göras även om utvecklingen är positiv. Att antalet polisanställda ökar är en förutsättning för bättre tillgänglighet i hela landet. De senaste årens ökning av antalet poliser som lämnar yrket har planat ut. Förra året var ett rekordår på flera sätt. Polismyndigheten hade för första gången över 30 000 anställda, och det var också rekordmånga som sökte till polisutbildningen. Det är glädjande att Polismyndighetens attraktionskraft verkar öka.

Med ambitionen att fortsätta den positiva trenden arbetar Polismyndigheten vidare bland annat med att effektivisera och modernisera antagningsprocessen till polisutbildningen för att öka inflödet av nya poliser. Samtidigt pågår ett arbete tillsammans med arbetstagarorganisationerna för att få färre polisanställda att sluta och för att än mer öka attraktionskraften för en anställning vid Polismyndigheten. Det pågår också ett gemensamt arbete med Polisförbundet för att uppvärdera polisyrket.

Från regeringens sida är vi fast beslutna att genomföra den expansion som aviserats så att Polismyndigheten kan öka med 10 000 anställda till 2024, en ökning som ska komma hela landet till del. Polismyndigheten ska i årsredovisningen för 2018 redovisa i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter att få akut hjälp från polisen över hela landet.

Sammanfattningsvis kan jag försäkra Carl-Oskar Bohlin om att regeringen arbetar intensivt med att skapa de förutsättningar som krävs för en ökad polistäthet i såväl tätort som glesbygd.

Anf. 104 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Även jag vill hälsa Mikael Damberg välkommen i hans nya uppdrag som inrikesminister. Det finns onekligen mycket att göra på detta område.

Låt oss börja med en ögonblicksbild, fru talman. Vi har i dag nästan exakt lika många poliser i tjänst som vi hade 2014, när den nuvarande regeringen tillträdde. Det är något färre nu än då, 20–30 personer, men ungefär lika många.

Under denna tidsperiod har Sveriges befolkning vuxit med ungefär 300 000 människor. Vad detta har gjort för samhällsbilden blir tydligt i den dagliga nyhetsrapporteringen. Vi har i dag en mycket svår situation för svensk polis. Detta är en diskussion.

Den andra diskussionen är den som jag tar upp i min interpellation. Jag välkomnar och är glad över att det finns en politisk samsyn om vikten av att få 10 000 poliser. Vi kan diskutera vilka vägar dit vi ser. Vi moderater tror att det är viktigt med en särskild lönesatsning, vilket regeringen hittills har ställt sig lite sval till. Men det är en annan diskussion.

Det jag frågar om i den här interpellationen är om inrikesministern accepterar att det i vissa län, till exempel i Dalarna, bara är nästan hälften så hög polistäthet som i riket i genomsnitt. I Dalarna har vi 120 poliser per 100 000 invånare, vilket kan jämföras med 200 poliser per 100 000 invånare i riket i snitt, trots att skillnaden är ytterst marginell när det gäller antalet anmälda brott.

Hade Dalarna bara haft hälften så stor brottslighet som genomsnittet av Sverige hade jag möjligen kunnat prioriteringen, men så är ju inte fallet. Det är bara en marginell skillnad gentemot riksgenomsnittet när det gäller antalet anmälda brott. Ändå tvingas vi stå ut med bara nästan halva polistätheten.

Vad betyder då detta för ett vidsträckt län som Dalarna? Jo, det innebär att vi per geografisk ytenhet får en exponentiell funktion av den bristande polistätheten. Det vill säga att vi har en fyra gånger högre polisgleshet per geografisk yta. I Dalarna går det en polis på 80 kvadratkilometer. I riket är den siffran en polis på 20 kvadratkilometer. Detta gör naturligtvis att vi i termer av effektivt polisarbete får ännu mindre tillbaka för våra skattepengar, för poliserna som tvingas använda större delen av sin arbetstid ute på fältet till att transportera sig – att resa de långa avstånd som vi har hemma i Dalarna.

Ett exempel från verkligheten är hämtat från oktober–november i år, då vi hade en situation uppe i Malung där man vid ett allvarligt brott fick vänta i 2 timmar och 45 minuter på att en polispatrull skulle komma till platsen. Detta är verkligheten som den ser ut. Det jag undrar över är: Tycker inrikesministern att det är rimligt att ett län som Dalarna bara får halva polistätheten? Oavsett om det är rimligt eller inte skulle jag vilja veta vad som är skälet till att vi i Dalarna har blivit så förfördelade i förhållande till resten av riket när vi inte har en synbart lägre brottslighet, annat än möjligen på marginalen.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 105 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Carl-Oskar Bohlin, för både interpellationen och välkommandet av mig som ny inrikesminister!

Jag tror att vi har en gemensam utgångspunkt. Det är ju en orimlig situation, inte bara i Dalarna utan i många delar av Sverige, där polisen i dag på grund av att man har en så liten organisation tvingas till prioriteringar som egentligen är orimliga. Det är där som grundproblemet ligger.

Man måste sätta den här frågan i perspektiv. Det är inte bara Dalarna eller Polisregion Bergslagen som har problem, utan det är många polisregioner där polisen ibland måste välja bort vissa insatser eller komma väldigt sent för att man inte har resurser. Utgångspunkten att få hela polisorganisationen att växa med det ambitiösa målet om 10 000 fler polisanställda till 2024 är verkligen en lösning, inte bara på Bergslagens problem utan på hela Sveriges problem med för liten bemanning. Jag vill understryka hur viktigt detta är.

Detta vet vi i riksdagen. Men utgångspunkten är att det är Polismyndigheten som avgör hur resurser ska fördelas internt inom organisationen och vilka åtgärder som ska vidtas för att man ska kunna fullgöra de arbetsuppgifter man har.

Jag tror att det i grunden är en klok ordning. Jag tror inte att det vore bättre att till exempel jag själv, regeringen eller ens riksdagens justitieu-skott skulle börja fördela polisresurser utan den kunskap och erfarenhet som Polismyndigheten har. Men jag säger inte att Polismyndigheten har en enkel uppgift att göra dessa bedömningar, och därför vill jag inte recensera dem. Myndigheten ska redovisa hur man fullföljer sitt uppdrag.

Om vi tittar på verksamhetsstatistiken för hela regionen kan vi se en viss positiv utveckling det senaste året, där man har ökat antalet anställda med 50 personer sedan december 2017. Man börjar se effekt av de växande resurserna, och de som nu kommer ut från utbildningarna kan börja anställas, men det kommer att ta ett tag innan vi är framme vid det vi har önskat.

En ambition med den nya polisorganisationen – när den nya organisationen genomfördes fick den ganska mycket kritik, och en del till och med lämnade polisen i samband med det – var att jobba med lokalpolisområdesnivån och få ut fler poliser nära i verksamheten. När det gäller resurserna i Bergslagen har man fått en klar förbättring sedan 2015 när det gäller att få ut lokalpolisorganisationen. Återigen: Jag säger inte att det är bra, men jag säger att utvecklingen går åt rätt håll. Det området förstärks, och det ser jag som något positivt. Det är ju grundläggande att man har en närvarande lokal polis.

Jag ska också ge lite beröm till Polismyndigheten för att man faktiskt har ökat antalet fall som redovisats till åklagare med 4,6 procent. Det går åt rätt håll, men det kommer att ta ett tag.

Låt oss tillsammans i bred politisk enighet försöka fullfölja detta! Det handlar om att göra polisyrket mer attraktivt, så att fler vill stanna i yrket eller återvända till yrket och så att man också klarar nyrekryteringen. Här är stora insatser från Polismyndigheten på gång. Det finns två nya polis-högskolor. Jag besökte den ena, i Malmö, häromdagen. Vi ser nu också till att det utbildas fler, för det är den enda förutsättningen för att man ska få fler poliser på plats också i Dalarna.

Anf. 106 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är klart att det skulle vara välkommet om vi fick de 10 000 nya polisanställda på plats, helst i morgon dag. Men frågan är om det löser problemet med fördelningsnyckeln inom myndigheten. Ska vi fortsatt ha en snedfördelning av resurser som inte riktigt korrelerar med antalet anmälda brott? Det är inte riktigt att slå in på rätt väg.

Jag håller förvisso i grunden med statsrådet om att det ytterst är Polismyndigheten som har att göra sina egna prioriteringar, men det yttersta ansvaret är alltid politiskt. Till syvende och sist kan prioritering av resurser göras till en politisk fråga om man uppfattar att olika delar av landet inte riktigt får utväxling på sina inbetalda skattekronor.

Jag är inte säker på att jag tycker att man får utväxling på sina inbetalda skattekronor i till exempel Malung, där man får vänta i 2 timmar och 45 minuter när ett allvarligt brott har begåtts och där allmänheten får hålla kvar en misstänkt förövare. Det är liksom inte detta som vi förväntar oss av vårt samhällskontrakt.

Därför skulle jag vilja återvända till frågeställningen: Vad är den nedre gränsen för snedfördelning innan ministern tycker att det börjar bli problematiskt? Jag är rädd för att den här ordningen riskerar att bli ett självspelande piano på ett negativt sätt. Om människor på landsbygden får vänta 2 timmar och 45 minuter på att polisen ska komma när de ringer och det har inträffat ett allvarligt brott eller en allvarlig händelse slutar de till sist att ringa och anmäla. Detta leder i sin tur till att både Polismyndigheten och politikerna kan säga: I den här regionen begås det inga allvarliga brott, och därför kan vi allokera resurserna någon annanstans.

Det är jag livrädd för. Dels innebär det att samhället sviker sina medborgare. Dels riskerar det att leda till att människor börjar ägna sig åt parallell rättstillämpning och lösa sina problem vid sidan om lagen. Jag tror att vi båda är överens om att detta vore en extremt olycklig utveckling.

Oavsett de 10 000 poliserna eller inte är det viktigt att se hur resurserna fördelas. Mikael Dambergs partikamrat Göran Johansson, frid över hans minne, sa en gång: Det spelar ingen roll hur stort hjulet är; det finns bara ett nav. Jag tror att man ska passa sig för att göra mistaget att titta på polisregionsnivå när man säger att man har ökat antalet anställda, för det är en klen tröst om det blir fler poliser i Örebro stad när det begås allvarliga brott i Malung.

Man måste titta på fördelningen inom hela regionen för att kunna konstatera om fördelningen har varit av godo eller inte, annars riskerar man att missa väsentliga delar. Det riskerar allmänhetens förtroende för polisen om man upplever att det inte finns några poliser i den del av landet där man bor – något som tyvärr är en del av hur vardagen ser ut i dag.

Anf. 107 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det här är en viktig interpellation. Polisens lokala förankring är viktig för trovärdigheten, legitimiteten och känslan av samhällskontrakt.

Jag valde att fokusera på regionnivå eftersom vi där har statistik som visar på en växande organisation. Det spelar såklart roll om regioner växer eller krymper för de resurser som kan finnas lokalt på respektive plats.

Men jag tog också upp lokalpolisområdesnivån eftersom 58 procent av Polisregion Bergslagens resurser går till lokalpolisområdesnivå, vilket är en klar förbättring jämfört med 2015. Det är lite tekniskt, detta, men det är en indikation på att man sedan 2015 har tryckt ut mer resurser i lokalpolisorganisationen i regionen, vilket jag tolkar som en positiv utveckling.

Det betyder inte att polisen kommer att ha tillräckliga resurser i alla delar av Sverige de närmaste åren. Vi vet att det är så, och då blir det viktigt att polisen kan göra snabba förändringar och omfördela resurser när en brottsutveckling sker eller när otryggheten flammnar upp. Polisen har blivit duktigare på att göra sådana insatser, vilket också är en tanke med den nya organisationen.

Det finns ingen quick fix i denna fråga eftersom polisen i dag tvingas till nästan orimliga prioriteringar. Det pågår mycket grov brottslighet varje dag; det räcker att öppna tidningen för att se den väldigt elakartade brottslighet som polisen måste slå till mot. Skulle vi acceptera denna typ av brottslighet skulle samhällskontraktet rämna.

Positivt är att polisens arbete resulterar i många häktningar. Det begås visserligen många brott, men nästan varje dag häktas också folk efter dessa brott. Det betyder att det jackar i och att polisen lyckas leverera och snabbt plocka bort en del av dessa människor från gatan.

Polismyndigheten är tydlig med att det lokala arbetet är det som långsiktigt avgör. Så ambitionen är att få lokalorganisationen att bli starkare och tydligare.

Tillbaka till utbildningsfrågan. Jag hoppas att vi kan ha en konstruktiv diskussion om detta. Vi räknar med att det går ut 1 300 polisstudenter, vilket är den högsta siffran sedan 2010. Det är helt avgörande att vi lyckas med polisutbildningen om vi ska klara dessa frågor.

Polismyndigheten kan rekrytera och anställa fler människor, och man passerade nyligen 30 000 anställda för första gången. Men många är civilanställda, och de behövs för att utredningar ska fullföljas och människor lagföras. Men ska man ha synligt folk på plats är det riktiga poliser som gäller, och då måste polisutbildningen både växa och hålla en hög nivå under ett antal års tid.

Anf. 108 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag börjar där statsrådet slutade, i utbildningsfrågan. Jag håller med om att det är en viktig fråga att lösa, och därför har vi moderater varit tydliga med att vi tror att det som krävs för att fylla utbildningsplatserna är den särskilda lönesatsning som vi har föreslagit. Det är ett verktyg för att öka attraktiviteten i polisyrket och fylla platserna, för det är ju en klen tröst att ha många utbildningsplatser om de inte kan fyllas av kvalificerade sökande.

Åter till frågan om fördelningen av resurser inom polisregionerna och landet i stort. Låt mig återvända till Västerdalarna. Under hösten såg vi braskande rubriker om att Sälen skulle få tio permanenta poliser under vintern. Det slogs upp som höstens mest positiva nyhet, och folk jublade.

Men låt oss sätta det i relation till resten av Sverige. Nu går vi in i sportlovstider, och Sälen går från att vara en by till att bli en stad med 100 000 invånare. Tyvärr är det inte bara hederliga skidåkare som åker dit, utan det gör också en stor del av Sveriges kriminella elit. De firar också sportlov och har semester men passar samtidigt på att begå brott. I vilken

annan del av landet hade vi hurrat och kallat det en framgång att en stad med 100 000 invånare har tio permanenta poliser? Det är denna kontrast vi behöver ha med oss när vi tittar på polisfördelningen i Sverige.

Anf. 109 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är viktigt att vi fortsätter att bygga ut polisen, för annars kommer vi ständigt att ha den här dragkampen om resurser. Det är det vi landar i.

Jag vill inte polemisera, men det är också viktigt att se att vi har byggt ut utbildningarna kraftigt. Nu går dubbelt så många polisutbildningen jämfört med när vi tog över. Det är viktigt, för annars kommer vi inte att klara polisutbildningen framöver.

Låt mig ge ledamoten rätt i andra delen. Det krävs också bra villkor för våra poliser, och alla de pengar till Polismyndigheten som riksdagen fattade beslut om, inklusive resurstillskotten för löneutveckling, finns nu hos Polismyndigheten. Varenda krona finns där, och jag förutsätter att de använder dem både för att växa som organisation och för att förbättra villkor. Detta sagt för att kommentera den viktiga frågan om polisernas löner och villkor.

Avslutningsvis: Jag tror att det tyvärr förs ganska många lokala debatter om att polisens resurser inte räcker till. Jag hoppas och tror att vi hittar ett sätt där vi driver detta tillsammans. Det vore olyckligt om regering och riksdag börjar styra polisens resurser från sitt perspektiv. Det vore inte en bra utveckling långsiktigt.

Polismyndigheten måste ha mandat att göra resursfördelningen och se till att polisen har en stark ställning på de platser där brottsligheten är stor och otryggheten biter sig fast. Polisen förtjänar också viss respekt för det svåra uppdraget att fördela dagens för små och begränsade resurser. Vårt gemensamma ansvar att förstärka dem de kommande åren är därför viktigt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2018/19:36 om tillsatt utredning om vinstförbud i välfärden

Anf. 110 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm har frågat mig hur jag ser på möjligheten att "kasta" Reepalutredningen i papperskorgen och tillåta att vi har andra driftsformer inom vår välfärd samt om jag har någon plan för hur vår välfärd ska drivas i likvärdiga former oavsett driftsform och för hur den nya inriktningen kommer att emottas av alla kommuner och regioner ute i landet.

Det svåra parlamentariska läget efter valet ledde till att Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna ingick det så kallade januariavtalet. För att avtalet skulle komma till stånd fick alla fyra partier göra kompromisser i sin politik. Av januariavtalet framgår att regeringen under mandatperioden inte ska arbeta med frågan om en vinstbegränsning för privata aktörer i välfärden.

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på
interpellationer

Enligt januariavtalet ska aktörerna oavsett driftsform ha likvärdiga villkor. Exakt vilka ändringar som är lämpliga och vilka konsekvenser som är att vänta för kommuner och landsting behöver analyseras vidare. Regeringen har också att beakta att det pågår flera utredningar och andra arbeten som kan ha betydelse för välfärdsaktörernas villkor.

Valfrihet utgör en central del i den svenska välfärdsmodellen. Vi ska värna valfriheten, och vi ska ha en mångfald av olika aktörer. Regeringen ska arbeta för likvärdiga villkor oavsett driftsform i välfärden. Enskilda ska ha goda förutsättningar för att göra ett aktivt och informerat val.

Det är också viktigt att det finns en stark tilltro till och legitimitet för välfärdssystemen. Oavsett utförare ska skattemedlen användas effektivt. Alla utförare inom välfärden har samma krav på sig att leva upp till lagars och föreskrifters krav på kvalitet.

Regeringen och samarbetspartierna kommer att arbeta tillsammans för högre kvalitet och bättre tillsyn i välfärden.

Anf. 111 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Jag tackar civilministern för svaret, även om jag kan tycka att det var lite trist. Det är ett standardsvar som alla statsråd använder just nu. Man gömmer sig bakom det svåra parlamentariska läget och att alla partier som ingått överenskommelsen måste kompromissa.

I mina frågeställningar till statsrådet lyfte jag bland annat fram att enligt januariavtalet ska aktörer i vår välfärd ha likvärdiga villkor, oavsett driftsform. Men statsrådet har valt att gömma denna fråga i en utredning, och den kommer att analyseras. I min värld är detta ytterligare en fördröjning.

Jag ska citera ur januariöverenskommelsen, som statsrådet har refererat till. Där står det tydligt: ”Den enskildas valfrihet är en central del av den svenska välfärdsmodellen. Därför behövs en mångfald av aktörer och goda villkor för enskilt drivna verksamheter inom välfärden som underlättar den enskildes aktiva val. Regeringen kommer inte att driva eller arbeta vidare med förslag om vinstförbud eller andra förslag med syftet att införa vinstbegränsningar för privata aktörer i välfärden. Höga kvalitetskrav ska vara styrande. Detta kommer att uttryckas i vårändringsbudgeten 2019. Förslag kommer läggas för att säkerställa att alla aktörer inom välfärden oavsett driftform har likvärdiga villkor.”

Med detta som bakgrund blir det lite märkligt när statsrådet under hela valrörelsen hade mantrat att det skulle bli ett val om välfärden och att vinst i välfärden skulle begränsas starkt. I januari var statsrådet väldigt tydlig med att vinstjakt inte hör hemma i svensk välfärd och att medborgarnas skattepengar har avsatts för välfärden – för att förbättra skolresultaten och ge våra äldre en trygg omsorg – inte för stora vinstuttag.

Då blir jag fundersam: Har statsrådet bytt åsikt, eller har statsrådet fått nya insikter?

Anf. 112 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Elisabeth Björnsdotter Rahm, för inlägget! Jag vill inledningsvis beklaga tristessen. Jag ska anstränga mig för att minska de trista inslagen i den politiska debatten. Men ibland är ju politik trist, för den bygger på tekniska lösningar, utredningar och konsekvensanalyser. Det är också detta som vår lagstiftningsprocess grundas på, och i grund

och botten är det nog klokt att lagar utreds, remitteras och bereds i enlighet med vår grundlag.

Nej, fru talman, jag har inte bytt åsikt, och det har heller inte mitt parti. Regeringsbildningen har lett till ett program som fyra partier har kommit överens om. Detta program eller avtal är resultatet av kompromissande. Detta innebär att det finns många punkter i avtalet som inte är Socialdemokraternas politik utan resultatet av kompromissande mellan fyra partier.

Varför har då de fyra partierna valt att agera på detta sätt? Varför driver vi nu en politik på välfärdsområdet som inte överensstämmer med den politik som Socialdemokraterna som parti gick till val på? Jo, för att Sverige behöver en regering. Vår analys av läget efter valet var att de demokratiskt sinnade partierna i denna kammare behöver samarbeta och kompromissa i syfte att få fram en regering som skyddar och försvarar de grundläggande demokratiska värdena i vårt samhälle. Detta förutsätter att det främlingsfientliga partiet Sverigedemokraterna inte får ett bestämt inflytande över regeringens politik.

Jag är övertygad, fru talman, om att det var rätt bedömning och slutsats av de fyra partierna. Detta innebär inte att dessa partier har bytt åsikt i sakpolitiska frågor. Vi kommer att tycka olika i olika frågor, men nu har vi förhandlat fram ett gemensamt program. Detta program kommer att hedras av regeringen, och jag kommer som ansvarigt statsråd för frågor som rör den offentliga sektorn självfallet att respektera den inriktning som mitt parti och ytterligare tre partier har kommit överens om och som är regeringens program under denna mandatperiod.

Anf. 113 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ett tydligt svar! Det var lite mindre trist.

Statsrådets uppger i sitt svar att man har stark tilltro till legitimiteten för välfärdssystemen och att våra skattemedel, oavsett utförare, ska användas på rätt sätt. Där delar jag statsrådets bild till fullo, men jag skulle vilja ge ett tydligt exempel: I en ny utredning som har kommit från Vårdföretagarna via Almega visas med stor tydlighet att i 20 av 21 landsting eller regioner går den landstingsdrivna primärvården med underskott. År 2017 uppgick underskottet till närmare 740 miljoner kronor. Detta, tycker jag, visar inte på ansvarstagande för våra skattemedel. Jag anser att vi på ett helt annat sätt ska kunna ta ansvar för skattemedlen så att alla kan få ta del av den vård och omsorg som medlen är avsedda för.

Det är märkligt att de vårdcentraler som landstingen driver i dag i praktiken får mer pengar till sin verksamhet, eftersom de tillåts gå med förlust. Dessa förluster avskrivs dessutom i många landsting. Detta missgynnar de privata eller alternativa driftsformerna i hög omfattning. Om man ska ha lika syn på dessa verksamheter blir det en väldigt knepig situation.

Vi kan dessutom prata om hyressättning. Många landstingsdrivna hälsocentraler och vårdcentraler betalar hyra utifrån hur många listade patienter de har. Alternativa driftsformer och privata aktörer betalar marknads-
hyror, och därför skulle jag vilja ställa en fråga till statsrådet: Ser man en möjlighet att bedriva verksamhet med konkurrensneutralitet, som inte råder i dag?

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 114 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Elisabeth Björnsdotter Rahm! Du nämnde flera av de frågeställningar som kommer att behöva behandlas av de kommande utredningar som blir resultatet av den överenskommelse som finns mellan fyra partier.

Likvärdigheten i välfärden ska stå i fokus. Detta gäller vård, skola och omsorg och kräver att vi tittar på de ekonomiska villkoren och andra förutsättningar för verksamheten och driften av densamma. Det finns självfallet behov av att utreda flera av de frågeställningar som Elisabeth Björnsdotter Rahm lyfte upp.

Vi har också offentlighets- och insynsfrågorna, som är relevanta här, liksom ersättningsfrågorna. I grund och botten kommer regeringen att jobba med de frågeställningar som handlar om likvärdigheten i svensk välfärd. Detta är en del av likvärdigheten. En annan del av likvärdigheten handlar om arbetet med att säkerställa finansieringen av välfärden, fördelningen och utjämningen mellan kommuner och landsting, som nu kommer att bli föremål för remissbehandling, och flera andra frågeställningar som är grundläggande för likvärdigheten i svensk välfärd. Vi behöver ha fokus på likvärdigheten – det tjänar vårt samhälle på.

Regeringens inriktning under de kommande åren kommer att vara att erbjuda offentliga, privata och ideella aktörer så goda förutsättningar som möjligt att bedriva välfärdsverksamhet. Självfallet kommer vi också att fokusera på att resurserna ska användas effektivt, både i den verksamhet som bedrivs i egen regi inom offentlig sektor och i de verksamheter som bedrivs av privata utförare.

Anf. 115 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Jag delar statsrådets bild, och jag är glad över att statsrådet ser att detta är en komplex verksamhet och att detta dessutom är mycket komplexa frågor. Därför har jag respekt för att det krävs utredning och analyser för att vi ska få så mycket välfärd som vi kan få för de skattemedel som vi har att tillgå. Jag är mycket glad över att vi kan enas om att välfärden är en central del och att valfriheten inom vår välfärd dessutom är en centrerad och viktig del för att vi ska kunna driva den svenska välfärdsmodellen vidare.

Jag kan bara beklaga att Vänsterpartiet har fått ha ett så högt tonläge i denna debatt tidigare och framför allt under hela vår valrörelse, vilket jag tycker har skadat hela vår välfärdsmodell på ett mycket negativt sätt. Men det är positivt att vi kan jobba vidare, att vi kan fortsätta utveckla välfärden och att vi gör det på lika villkor. Jag är mycket glad för att statsrådet har kommit till insikt om att Sverige behöver valfrihet och att olika driftsformer är en framgångsfaktor för att utveckla den svenska välfärden till att bli som vi vill ha den och till att bli en bra och trygg välfärd för alla i hela landet.

Anf. 116 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag välkomnar Elisabeth Björnsdotter Rahms inställning. Det bådär gott för samarbete mellan partierna i denna kammare för att skapa bästa möjliga förutsättningar för svensk välfärd i hela Sverige. Ju fler partier som deltar i detta samarbete för en bra välfärd i Sverige, desto bättre är det för vårt land. Det finns ingen anledning att begränsa denna

dialog för förbättring av välfärden till de fyra partier som nu har ingått januariavtalet. Finns det en vilja också från Moderata samlingspartiet att ta ansvar för vårt land och finnas med i denna process välkomnar jag som statsråd naturligtvis detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

§ 21 Svar på interpellation 2018/19:40 om säkerhetsrutinerna på Svenska kraftnät

Anf. 117 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Hans Wallmark (M) har frågat mig hur jag och regeringen har försäkrat oss om ökad medvetenhet om riskerna för samhällsviktig infrastruktur och bättre fungerande rutiner bland svenska myndigheter som har att göra med energiförsörjning och energidistribution.

Låt mig börja med att säga att jag ser allvarligt på de brister som har framkommit hos Svenska kraftnät. Säkerhetsfrågor ligger högt på regeringens dagordning. Myndigheter som bedriver verksamhet som till någon del är av betydelse för Sveriges säkerhet måste också bedriva ett systematiskt säkerhetsskyddsarbete.

Det pågår nu flera genomgångar av bristerna inom Svenska kraftnät. Men för att slutsatserna från dem ska tas om hand på ett bra sätt och leda till konstruktiva åtgärder är det en fördel att ha en ny ledning på plats som inte har varit en del av de processer som nu granskas. Regeringen beslutade därför i förra veckan om en tillförordnad generaldirektör för Affärsverket svenska kraftnät.

Svenska kraftnät fick i regleringsbrevet 2017 i uppdrag av regeringen att redovisa vilka övergripande åtgärder som affärsverket vidtagit för att bedriva ett systematiskt säkerhetsskyddsarbete i enlighet med säkerhetsskyddslagen och säkerhetsskyddförordningen. Frågan om säkerhetsskydd och informationssäkerhet togs också upp vid den årliga myndighetsdialogen med Svenska kraftnät i juni 2018. I början av januari kallade dessutom den dåvarande samordnings- och energiministern Ibrahim Baylan upp den dåvarande generaldirektören för Svenska kraftnät.

För att förstärka skyddet för de mest skyddsvärda verksamheterna i samhället har regeringen prioriterat arbetet med en ny säkerhetsskyddslag. Den nya lagen, som innebär en ambitionshöjning på området, träder i kraft den 1 april 2019. Redan för ett år sedan infördes dock en skyldighet för statliga myndigheter att samråda med Säkerhetspolisen och Försvarsmakten inför utkontraktering av viss verksamhet. Regeringen har också tagit initiativ till en ny utredning på området som den 30 november 2018 överlämnade sitt betänkande, som för närvarande remitteras. Betänkandet innebär bland annat utökad kontroll vid utkontraktering, upplåtelse och överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet samt en betydande förstärkning av tillsynen på området.

Regeringen kommer fortsatt att agera för att öka medvetenheten kring vikten av säkerhetsskyddsarbetet. Det pågår bland annat arbete med att vidareutveckla myndighetsstyrningen i Regeringskansliet gällande frågor om säkerhetsskydd och informationssäkerhet.

Anf. 118 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! I denna sena timme måste jag säga att det känns som lite déjà vu att få diskutera säkerhetsrutiner och säkerhetsrisker med statsrådet Anders Ygeman, även om han denna kväll dyker upp i sin nya roll som energi- och digitaliseringsminister.

Fru talman! Detta är mycket centrala frågor. I min interpellation hänvisar jag till den delrapport, *Motståndskraft*, som Försvarsberedningen presenterade i december i december 2017, där vi just visar på samhällets sårbarhet och att en antagonist, en fiende, inte nödvändigtvis behöver använda bara militära maktmedel för att slå mot Sverige. Man kan också få Sverige på knä genom att slå mot centrala funktioner. Jag brukar själv, fru talman, påminna om hur Sverige skulle se ut då vi under en vecka har saknat tillgång till el, vatten och internet. Hur påverkar det samhället och samhällets funktioner? Det är därför som denna typ av säkerhetsrutiner och säkerhetsfrågor är så centrala i Myndighetssverige.

Fru talman! Då måste jag ändå säga att denna regering i mitt tycke har tagit lite lättsinnigt på dessa frågor, alternativt har drabbats av en makalös otur. Det är ju inte en gång eller två gånger utan återkommande som vi ser denna typ av aningslöshet gestalta sig från svenska myndigheter. I dag talar vi om Svenska kraftnät. För ett drygt år sedan talade vi från riksdagens talarstol om Transportstyrelsen. Risker är stor att vi om ett år talar om någonting annat. Det är det som är det problematiska. Därför efterlyser jag lite grann svar från statsrådet Ygeman som en del av den kollektiva regeringen hur man långsiktigt, målmedvetet och kontinuerligt arbetar med dessa frågor.

Jag måste säga att jag tycker att det är bra att statsrådet har entledigat generaldirektören och utsett en annan tillfällig. För bara ett par veckor sedan lät det på ett annat sätt. Jag tror att det var den 11 januari som det meddelades att generaldirektören skulle vara kvar. Men den 7 februari fick generaldirektören gå.

En annan utmärkande faktor när det gäller denna typ av säkerhetsrutiner och säkerhetsrisker är att det sällan eller aldrig är regeringen själv som berättar detta, utan det är tack vare granskande och uppföljande medier som avslöjandena kommer. Så har det varit hela resan när det gäller Svenska kraftnät, och så var det tidigare när det gäller Transportstyrelsen.

I denna sena timme skulle jag vilja att statsrådet Ygeman berättar för oss få ledamöter som är kvar i kammaren hur regeringen arbetar med detta. Jag vet inte om Svenska kraftnät har varit föremål för statsministerns eget säkerhetsrådsarbete. Jag tror att det borde vara det.

Avslutningsvis: Den fråga som vi väl alla funderar på, fru talman, är om statsrådet Ygeman nu har hittat ett säkert rum i vilket han kan föra konversationer obetvingat med sin statsminister.

Anf. 119 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Hans Wallmark gör sig löjlig, trots att han vet bättre.

Jag har aldrig haft några problem att hitta något rum för att diskutera någonting med vare sig statsministern eller något annat statsråd. Däremot finns det saker som bara kan diskuteras i de rummen, vilket gör att jag inte diskuterar sådana saker med statsministern eller något annat statsråd i

andra lokaler, exempelvis i fikakön eller restaurangkön. Det gav jag uttryck för i en intervju. Jag tror att Hans Wallmark är fullt medveten om detta, trots att han kommer med den här oseriösa gliringen.

Jag tror att man måste ta Sveriges säkerhet och säkerhetsskyddsarbetet på betydligt större allvar än så, Hans Wallmark. Vi har haft ett antal historier där outsourcing och utkontraktering har gjorts på ett dåligt sätt, utan att säkerhetsaspekterna har beaktats i tillräcklig omfattning och utan att det har gjorts ett ordentligt säkerhetsarbete innan.

Om Hans Wallmark upprörs av den här regeringens arbete på området, vilket han ju ger uttryck för i denna interpellationsdebatt, kan jag upplysa Hans Wallmark om att det innan den här regeringen tillträdde fanns en annan regering, som drev på för outsourcing. Den ställde krav på myndigheter att lägga ut känsliga uppgifter utomlands. Den gjorde det utan att stärka säkerhetsskyddslagen på det sätt som den här regeringen har gjort, utan att stärka det systematiska säkerhetsarbetet på det sätt som den här regeringen gör och utan att ständigt ta upp de här frågorna i myndighetsdialogen. Det vore alltså intressant att höra hur Hans Wallmark ser på de åtta år då hans eget parti var ansvarig för den här utvecklingen.

Hans Wallmark ställde också frågan om myndigheten Svenska kraftnät hade varit uppe i regeringens säkerhetspolitiska råd. På den frågan svarar jag att jag inte vet, eftersom jag under ett och ett halvt år inte har varit en del av regeringen utan i stället riksdagskollega med Hans Wallmark. Sedan ett och ett halvt år tillbaka är jag ej heller medlem i detta råd. Den frågan får alltså ställas till någon annan.

Jag tror att jag därmed har svarat på de Hans Wallmark har ställt. Jag vill kort besvara den inledning som Hans Wallmark hade om betänkandet som Försvarsberedningen har lämnat. Jag tycker att det är bra. Ju mer komplext och utvecklat ett samhälle blir, desto fler potentiella sårbarheter finns det för en angripare att utnyttja – oavsett om det rör sig om en terrororganisation, en främmande stat eller bara en illasinnad politisk påtryckargrupp. Det gör att samhällets försvarsmekanismer måste utvecklas i samma takt.

Det viktiga i det arbetet är dels att säkerhetsarbetet är med från början, eftersom det kan vara svårt eller omöjligt att kasta på det i efterhand, dels att man har ett systematiskt säkerhetsskyddsarbete där man som myndighet eller ansvarig själv tar reda på vilka sårbarheter som eventuellt kan finnas, tar reda på var de känsliga punkterna finns och systematiskt arbetar för att undanröja de riskerna.

Anf. 120 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! I all välmening får man kanske påpeka för regeringens medlemmar att det när man har varit en del av makten sedan 2014 blir svårare och svårare att distansera sig från det egna ansvaret genom att peka på regeringsperioden 2006–2014.

Däremot ska jag faktiskt ge det erkännandet att jag tycker att en del av de förändringar som har genomförts de senaste åren – lagskärpningar, säkerhetsskyddslagen och en del av det som statsrådet Ygeman räknade upp – i allt väsentligt har varit bra. Jag tror inte heller att regeringen har mött något aktivt motstånd här inne i kammaren när det gäller den typen av förändringar.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Det är ändå viktigt att ta den här typen av frågeställningar och hot på största allvar och betona hur viktigt det är att myndigheter inte är aningslösa. Det gäller både myndigheter som har varit inblandade i säkerhetsrisker, som Svenska kraftnät och Transportstyrelsen, och myndigheter som hittills inte har varit det. De måste inse allvaret.

Sedan har det faktiskt inte varit tillåtet att frånga tidigare regler och lagstiftning heller. Det finns all anledning att påminna om det.

Jag vill återvända till Försvarsberedningens delrapport, som just visar på det moderna samhällets utsatthet och sårbarhet, fru talman. Det menar jag ärligt talat att vi över parti- och blockgränser, oavsett om man för närvarande är en del av regeringen eller en del av oppositionen, i större utsträckning borde reflektera kring. Det tycker jag är Försvarsberedningens stora bidrag i delrapporten: insikten om det moderna samhällets komplexitet och därmed sårbarhet, liksom hur viktigt det är att man följer rutiner och lagstiftning samt att lagstiftare vid behov, när blottor identifieras, följer upp med ny, skärpt lagstiftning. Där tycker jag ändå att kammaren kan se tillbaka på ett antal år av att kontinuerligt ha skärpt lagstiftningen, fru talman.

Jag kan bara utlova en sak till statsrådet Ygeman, fru talman, och det är att jag kommer att fortsätta bevaka den här typen av frågor kring säkerhetsrutiner och säkerhetsrisker från statliga myndigheter och statliga företag. Jag tror nämligen att det är viktigt, och för oss som än så länge befinner oss i opposition är det dessutom en skyldighet att följa upp regeringen, regeringens myndigheter och regeringens ansvar på det här området.

Anf. 121 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag vill först tacka Hans Wallmark för att han vidimerar bilden att det tidigare fanns en viss slapphet på det här området, för att han bekräftar att den nuvarande regeringen har skärpt till den och för att Moderaterna bejakar de skärpningar av säkerhetsskyddslagstiftningen och det systematiska säkerhetsskyddsarbete som har gjorts. Det hedrar Hans Wallmark.

Jag tycker också att det är bra att Hans Wallmark kommer att fortsätta bevaka de här frågorna, för jag tror att det är en grundläggande del av riksdagens kontrollmakt att granska regeringen och regeringens myndighetsstyrning och se till att den håller högsta möjliga nivå. Det här arbetet måste fortsätta. Det finns ingen startpunkt och ingen fast slutpunkt för arbetet, utan vi måste kontinuerligt driva på såväl myndigheternas säkerhetsskyddsarbete som regeringens säkerhetsarbete och höja vår säkerhetsnivå. Jag ser fram emot att fortsätta debattera de här frågorna med Hans Wallmark.

Anf. 122 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag tänkte bara avsluta med att påpeka följande. Jag tycker att det är bra att statsrådet bekräftar och vidimerar att vi har gjort ett arbete på det här området. Jag skulle också tycka att det var klädsamt, fru talman, om statsrådet i sitt sista inlägg bekräftade och vidimerade att det har förekommit en del slarv, övergrepp, övertramp och lagöverträdelser hos svenska myndigheter och att det i grunden inte är bra.

Sedan kan vi dividera om exakt vem som skulle ha åtgärdat saker och ting samt när och var det skulle ha gjorts, men det är just när slarv och rena

lagbrott begås som vi riskerar vår gemensamma säkerhet. Alldeles oavsett huruvida vi för närvarande sitter i regering eller opposition måste vi ändå vara besjälade av att säkra våra rutiner och funktioner – i Sveriges intresse.

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 123 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Hans Wallmark har naturligtvis rätt när han säger att det har förekommit slarv, brister och lagbrott vid svenska myndigheter i deras säkerhetsarbete. Det är också det vi har dragit relevanta slutsatser av, och vi har sett till att dels åtgärda bristerna, dels skärpa arbetet. Jag välkomnar naturligtvis att Moderaterna vill vara en aktiv del i detta och att Hans Wallmark vill vara en aktiv del i det, så jag tackar för en bra debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2018/19:41 om Mora-Siljan flygplats

Anf. 124 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har ställt mig frågan när jag avser att fatta beslut om att belägga flyglinjen Mora–Arlanda med trafikplikt.

Regeringen är medveten om att den tidigare mellanlandningen i Mora har upphört. Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Vi är en regering för hela landet, och de icke-statliga flygplatserna har, vid sidan av det statliga basutbudet av flygplatser, en viktig roll att spela för att vi ska uppnå en god tillgänglighet i hela landet. Samtidigt ska flygets miljö- och klimatpåverkan naturligtvis minska.

Det är Trafikverket som enligt sin instruktion har i uppgift att ingå och ansvara för statens avtal om transportpolitiskt motiverad interregional kollektivtrafik, inklusive flygtrafik, som inte upprätthålls i annan regi och där det saknas förutsättningar för kommersiell drift.

Trafikverket har utrett behovet av upphandlad flygtrafik för perioden 2019–2023, och flyglinjen mellan Mora-Siljan Airport och Stockholm Arlanda Airport ses inte som transportpolitiskt motiverad för allmän trafikplikt. Mora-Siljan Airport är dock fortsatt möjlig att använda för mellanlandning och annan flygtrafik.

Regeringskansliet arbetar för närvarande med en flygplatsöversyn. Det är ett initiativ som regeringen aviserade i flygstrategin. Översynen görs för att tydliggöra statens ansvar och roll som stödgivare till icke-statliga flygplatser och när det gäller flyglinjer med allmän trafikplikt.

Anf. 125 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Tack, infrastrukturministern, för svaret!

Det är ju inte första gången vi i denna kammare diskuterar frågan om Mora flygplats framtid. Det är med glädje jag kan konstatera att upplutningen i denna kammare har varit väldigt stor från olika partier, inte minst från infrastrukturministerns eget parti, och kanske i synnerhet från Centerpartiets Peter Helander. Vi är många på Dalabänken som bryr oss om denna fråga.

Infrastrukturministern redogjorde i sitt svar i princip bara för vad Trafikverket tycker i denna fråga. Vad Trafikverket tycker är väl känt, och det är Trafikverkets hållning som har gjort att vi under mer än ett års tid inte har haft någon reguljär flygtrafik till Mora flygplats.

Jag skulle säga att detta är en ödesfråga för hela Dalarna. Dala Airport i Borlänge och Mora flygplats driftas av Dalaflyget, och jag vågar påstå att båda Dalarnas flygplatser i förlängningen är hotade om vi inte får igång flygtrafiken till Mora igen. Då är också organtransporter och sjuktransporter hotade, liksom flygplatsernas strategiska roll i andra sammanhang, till exempel som reservbaser i händelse av krig. En lång rad av dessa flygplatsers funktioner riskerar att läggas för fäfet om vi inte får till stånd en lösning på detta.

Vi hade tidigare en pragmatisk lösning där Mora kommun var med och såg till att en mellanlandning kunde göras och att man kunde hålla flygplatsen öppen för framför allt näringslivet, som efterfrågade detta.

Trafikverket meddelade att deras tolkning av gällande EU-regler gör att detta inte var en möjlig lösning. Däremot är det ju fullt möjligt för Sveriges regering att meddela trafikplikt på denna sträcka. Det är ju inte så att knekt slår kung heller i fallet Trafikverket mot regeringen. Det är ju till syvende och sist så att det är regeringen som bestämmer.

Vi har ju exempel från alliansregeringens tid. Ett sådant är fallet med Torsby flygplats, där regeringen gick in och pekade med hela handen och sa: "Här ska vi ha trafikplikt därför att detta är en samhällsviktig flygplats där samhället behöver vara med och ta ett ansvar för att det finns goda kommunikationer."

Annars blir ju talet om att vara en regering för hela Sverige bara en trave med tomma ord som inte effektueras i praktiken.

Därför skulle jag vilja vädja till infrastrukturministern att helt enkelt ta till sig den stora enighet som har rått i denna fråga. Vi kan konstatera att till och med landshövdingen, det vill säga statens representant i Dalarna, har skrivit under en debattartikel där man säger att man behöver få en trafikplikt på Mora flygplats. Staten måste rimligen tala med en tunga; det kan ju inte vara så att staten i Dalarna tycker en sak och staten på Rosenbad tycker en annan sak.

Därför vore det klagörande att få veta vad det är som kommer att gälla framöver. Och om vi inte får ett konkret svar i dag, när kommer vi då att få det?

Anf. 126 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Jag och ministern har ju diskuterat Mora flygplats ett antal gånger. Jag uppskattar ministerns engagemang för frågan, även om vi inte har kommit till någon lösning.

De få personer som tittar på det här denna sena kväll kanske inte känner till hela bakgrunden till frågan. Under många år har Mora kommun upphandlat flygtrafiken på Mora flygplats till Arlanda, eftersom den inte är kommersiellt lönsam och eftersom kommunen och regionen har bedömt att det är viktigt för jobben och företagen i norra och västra Dalarna. Det handlar om ca 2 000 företag och 18 000 anställda på landsbygd och i glesbygd.

Under 2016 gjorde Trafikverket en omtolkning av regelverket så att flyglinjen Mora–Arlanda inte omfattas av trafikplikt. Det innebär inte bara att staten inte skulle upphandla trafiken, utan Mora kommun fick inte heller upphandla trafiken. Trafikverket tycker nämligen att norra och västra Dalarna har en god tillgänglighet eftersom man kan nå Stockholm med tåg på knappt fyra timmar. Detta är alltså från Mora järnvägsstation till Stockholms central. Att det sedan tar två och en halv timme att åka från norra delen av Dalarna till Mora järnvägsstation med bil betyder ingenting för Trafikverkets bedömning och uppenbarligen inte för regeringen heller än så länge.

Fyrtimmarsgränsen överensstämmer inte heller med EU:s regelverk, som talar om tre timmar. Men i Sverige har Trafikverket satt fyra timmar som gräns. I diskussionerna om höghastighetsjärnväg sägs det att man måste kunna ta sig mellan Stockholm och Göteborg på under två timmar eftersom folk annars inte kommer att välja bort flyget. Det verkar alltså finnas lite olika prioriteringar och bedömningar beroende på om man bor i Stockholm eller Göteborg eller om man bor i Dalarna och ska ta sig till Stockholm. Det går att undra varför det ska vara skillnad mellan stad och land på det sättet.

Nu har flygtrafiken mellan Mora och Arlanda legat nere i nästan ett år, och läget är akut. Nu flyttar företagen sina kontor till Stockholm eftersom man inte kan behålla dem i Mora. Man har fortfarande kvar verksamheten i Mora och i Dalarna, men nästa steg är ju att jobben försvinner och verksamheten läggs ned.

Det behöver komma ett positivt besked från regeringen inom kort. Annars kommer det gemensamma driftsbolag som Carl-Oskar Bohlin talade om, som driftar både Dala Airport och Mora-Siljan Airport, att läggas ned, och personalen kommer att försvinna till andra jobb.

Jag har förstått att kollegor till ministern i regeringen ser den dagstur som sker mellan Mora och Stockholm med ett litet flygplan som en miljöbelastning. Kommunen har gjort en utredning om detta. Den visar att koldioxidbelastningen var 16,15 kilo per passagerare och år när flyget flög från Sveg och mellanlandade i Mora för att gå vidare mot Stockholm. Nu när flyget flyger över huvudet på oss ned till Stockholm utan att mellanlanda har koldioxidbelastningen ökat till 24,6 kilo per passagerare och år.

Man kan undra hur det kan bli mer när flyget inte mellanlandar. Det beror på att det finns hälften så många passagerare ombord – det är detta som gör att det ökar.

Vi vet också att 80 procent av passagerarna i stället tar bilen ned till Stockholm. Då ökar koldioxidutsläppen med 76 kilo per år. Det innebär att koldioxidutsläppen totalt har ökat sexfaldigt genom att man inte kan flyga och mellanlanda.

Hur initierade är diskussionerna i regeringen? Har man koll på att miljöbelastningen har ökat? Och är man medveten om att denna fråga i grunden handlar om jobb och företagande och om att detta kan försvinna från landsbygden? Är man medveten om att frågan egentligen inte handlar om flyg?

Anf. 127 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar både Carl-Oskar Bohlin och Peter Helander för engagemanget i frågan. Vi har ju diskutererat den vid ett flertal tillfällen tidigare.

Nu har vi haft ett läge med en övergångsregering som inte fick agera under fyra månader – en historiskt lång regeringsbildningsperiod. Vi tillträdde för tre veckor sedan, och jag ska ärligt säga att jag redan under första veckan efterfrågade fortsatt underlag och beredning i frågan om de regionala flygplatserna, inte minst Mora. Jag har också varit i kontakt med kommunalrådet och med landshövdingen, naturligtvis, eftersom jag vet att det är en viktig fråga. Det är en viktig fråga för väldigt många i Dalarna, och det är viktigt att vi säkerställer att vi kan ha bra kommunikationer i hela landet.

Det var ett av skälen till att jag, när jag tillträdde som infrastrukturminister, valde att ta ett helhetsgrepp om just de regionala flygplatserna. På samma sätt som vi inom ramen för flygstrategin har en diskussion om Arlandarådet och Arlandas utveckling för fler internationella förbindelser ut i världen och för att Arlanda ska växa som ett starkt nav för svenskt flyg har det varit viktigt för mig att titta på hela den svenska flygplatsstrukturen. Vi har små kommuner som ofta med egna medel har varit med och finansierat och driftat flyget.

Jag tycker att vi måste titta på var gränsen går för det statliga ansvarsstagandet. Hur ser egentligen gränslinjen ut för att säkerställa att vi har ett fungerande inrikesflyg och bra förbindelser för både medborgare och företag?

Det är nu över tio år sedan det gjordes en utredning och en ordentlig översyn av den svenska flygplatsstrukturen. Sedan dess har väldigt mycket hänt. I några fall har vi fått andra förbindelser som kanske förbättrat förutsättningarna att resa med tåg eller andra kommunikationer. På andra ställen har vi sett hur otroligt viktigt flyget varit. Inte minst Nextjets konkurs för drygt ett år sedan visade vilken otrolig utmaning det innebar när flera kommuner, fem stycken, stod helt utan flygförbindelser på grund av att ett privat bolag inte kunde bära sina kostnader. Utgångspunkten för Moras bekymmer är att det bolag, Flexflight, som flög mellan Sveg och Stockholm och mellanlandade i Mora dubbelfakturerade, både Mora kommun och staten, vilket naturligtvis uppmärksammades. Det var i strid med EU:s regelverk och faktiskt också med svensk lagstiftning. Det var det som gjorde att Falu tingsrätt till slut sa att det inte var en rimlig hållning. Efter det valde Flexflight att inte flyga och mellanlanda på den sträckan. Det är viktigt att säga att det varken var Trafikverkets, regeringens eller någon annans utgångspunkt att avsluta flygförbindelserna, utan det var faktiskt det flygbolag som körde på sträckan som valde att sätta lönsamheten före uppdraget att mellanlanda och klara trafiken från Mora.

Sedan dess har vi studerat alla möjligheter som finns att se fortsatta möjligheter, inte minst efter de uppvaktningar vi tagit emot från Mora och hela Dalarna. Den senaste var naturligtvis i somras. Regeringen gav då Trafikverket i uppdrag att förhandla och se om det fanns förutsättningar att ingå en överenskommelse med Mora flygplats som just beredskapsflygplats för att på det sättet upprätthålla en kapacitet för ambulansflyg, som Carl-Oskar Bohlin nämnde, eller för brandflyg, en fråga som blivit alltmer viktig.

I det här läget och i dagens interpellationsdebatt kan jag inte ge några andra besked än att vi fortsätter att bereda denna fråga i Regeringskansliet, inte minst inom ramen för den översyn som nu görs av den svenska flygplatsstrukturen men naturligtvis också med utgångspunkt från de budgetrestriktioner som nu finns. Jag ska återkomma till dem i nästa omgång.

Anf. 128 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Tack, infrastrukturministern, för svaret!

Ni bereder den här frågan och ministern kan inte lämna ett svar i dag. Låt mig då göra några medskick, för det brådskar helt enkelt med besked i frågan om vi ska kunna ha någon flygtrafik stadigvarande till Dalarna i framtiden. Infrastrukturministern anför att det är av vikt att titta på faktorer såsom hur övriga möjligheter till alternativa färdmedel har förändrats och om man behöver göra en förnyad omprövning av vikten av att kunna flyga till en destination.

Det tar längre tid att resa till Mora med tåg i dag än för 20 år sedan. Det finns inga planlagda investeringar för att öka hastigheten eller kapaciteten på Dalabanan. Det är en tågförbindelse som under alltför lång tid har fått ligga för fäfot. Om statens svar på detta är att nej, inte heller vill vi att ni ska kunna flyga till Dalarna, ekar det ihåligt att stå och säga att man är en regering för hela landet.

Jag hoppas naturligtvis att regeringen väljer en annan väg, att man kommer fram till att det är av stor vikt att vi har en trafikplikt på Mora flygplats för att kunna utveckla den här regionen framöver.

Jag får ha respekt för att vi inte får något svar här i dag. Men jag hoppas att det kommer i en absolut närtid, för det här är en fråga som redan har dragits i långbänk under över ett års tid. Den borde ha avgjorts direkt när problemet uppstod. Vi visste i förväg att problemet skulle bli precis så som det sedan gestaltade sig, vilket ledde till att flygtrafiken upphörde. Man hade kunnat hantera det mer skyndsamt. Men jag är inte intresserad av att stå här och peka finger mot sådant som borde ha varit gjort utan hoppas i stället på att regeringen nu faktiskt kan få den här frågan avgjord.

Jag hoppas att det inte är ett litet parti i regeringen, närmare bestämt Miljöpartiet, som får diktera villkoren för hur denna viktiga fråga ska avgöras. Jag blir rädd för att så är fallet när jag märker hur lång tid det tar att komma till ett avgörande i frågan. Jag hoppas att ministern håller i takt-pinnen och att man helt enkelt kan ställa sig bakom den breda uppslutningen där man sagt att detta är en angelägen fråga, inklusive statens egen representant i Dalarna, landshövdingen.

Anf. 129 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Det gläder mig att ministern lyfter fram vikten av att ta ett helhetsgrepp, för det är det som det handlar om. Jag kommer strax tillbaka till det.

Vilket ansvar ska staten ta? Här har Mora kommun velat ta ansvaret och betala för det här. Nu kanske mitt kommunalråd hemma tycker att jag säger för mycket, men man skulle kunna dela på kostnaderna. Det gör stat och kommun på många andra ställen. Det här handlar inte bara om flyglinjen Mora–Arlanda, utan det handlar också om jobben och om att kunna bo och verka utanför storstäderna.

För några år sedan – det är en liten parallell – lämnade Skatteverket Mora innan regeringen hann trycka på stoppknappen och stoppade många andra skattekontor som skulle flytta. Men vi tappade skattekontoret. Och nu vill generaldirektören för Kronofogdemyndigheten också flytta verksamheten från Mora. Nu hoppas jag att regeringen är snabbare på stoppknappen den här gången.

Trots att det är en rekordstor infrastrukturbudget, och den är vällovlig, sker inga stora infrastruktursatsningar på Dalabanan så att vi kan åka tåg.

Om inte staten står upp för landsbygden tror jag att misstron mot staten och dess myndigheter och även politiker kommer att öka. Denna misstro som skapar en klyvning är också en grogrund för populistiska rörelser. Den frodas om inte människor känner att stat, myndigheter och politik är med dem.

Jag undrar om helhetsbilden och helhetsgreppet finns med när man diskuterar infrastruktur och i synnerhet flyglinjen Mora–Arlanda. Jag tror att ministern verkligen vill komma fram till en lösning. Det vore bra om han kunde få med sig hela regeringen i den här frågan.

Anf. 130 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, både Carl-Oskar Bohlin och Peter Helander!

Jag måste säga att jag uppskattar den information jag fick av Peter Helander om klimateffekten och ser fram emot att få ta del av den efter debatten. Jag tror också att vi måste räkna på den totala klimatkostnaden för de olika alternativ som finns. Det är viktigt att bära med sig.

Det här är en fråga som handlar både om principerna kring trafikplikten och om var gränsen ska gå för det statliga ansvarstagandet. Det är det som jag lyfter fram i den regionala flygplatsöversynen, för jag vill att vi ska skapa långsiktigt hållbara lösningar.

Det vi upplevde när Nextjet gick i konkurs och den situation som fem små kommuner i Sverige fick uppleva var inte bra. Man avskars helt från flygförbindelser. Statens möjlighet att då gå in och kompensera för detta var mer begränsad än vad jag kunde tänka mig. Det fanns ett regelverk inom EU som innebar att man först var skyldig att erbjuda samtliga Europas flygbolag möjlighet att delta i upphandling på den här marknaden. Flygbolagens rätt att få lägga bud på olika linjer var alltså viktigare än medborgarnas rätt till goda förbindelser, i detta fall helt nödvändiga förbindelser, för både företag och medborgare. Det gjorde att det blev en ordentlig fördröjning, inte minst när det gällde Gällivare och Arvidsjaur.

Jag tycker inte att det regelverket är hållbart. Det är inte hållbart ur ett europeiskt perspektiv, men framför allt är det inte hållbart ur ett svenskt perspektiv. Sverige är ett avlångt land, där vi måste upprätthålla goda förbindelser. Tåget är inte ett alternativ – och än mindre är bilar ett alternativ – för kommuner som ligger långt norrut i Sverige.

Därför måste vi ha ett bättre fungerande inrikesflyg, och vi måste ha stabila villkor så att de som får trafikplikt också får rätt förutsättningar att ha turer som är hållbara. Vi har sett kritik mot en del operatörer som har haft vinnande anbud men som inte har haft rätt kvalitet.

Detta är skälet till att jag väljer att ta ett helhetsgrepp för att långsiktigt hitta rätt balans och inte minst för att hitta en ordning där det inte är små kommuner som pressas att vara med och finansiera. I Moras fall finansierades det dubbelt. Det var ett flygbolag som också fick statligt stöd.

Det här innebär att vi nu bereder den långsiktiga strategin för de regionala flygplatserna, men det handlar också om vilka lösningar som står till buds med det underlag vi har när det gäller Mora flygplats.

Som jag har nämnt tidigare har ena utgångspunkten varit att man ska titta på en beredskapsflygplats för att säkerställa den grundläggande strukturen. Det var en förhandling under sommaren som där inte kunde accepteras. Den andra utgångspunkten är naturligtvis de budgetära konsekvenserna. Jag ska i det sammanhanget säga något, och det gör jag inte för att jag ska vara polemisk. Men det faktum att en annan budget gick igenom i riksdagen i höstas – i december – innebär att de anslag som skulle kunna finnas till flygplatserna halverades från 84 till 42 miljoner kronor. Det innebär att vi har ett annat budgetläge än vad vi hade vid föregående tillfälle. Det är naturligtvis någonting som förändrar förutsättningarna, men jag tror att det kommer att vara en viktig del i regeringens diskussioner inför kommande budgetprövning.

Icke desto mindre tar jag del av alla synpunkter. Jag tycker att den dialog jag har haft med Mora kommun och alla representanter från Dalarna har varit bra. Jag kommer att fortsätta att arbeta med frågan i Regeringskansliet. Och jag kommer att återkomma så snart det är möjligt, för jag är medveten om att det jäktar med ett besked. Nästan oavsett vad beskedet blir är det viktigt att sätta ned foten.

Anf. 131 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag tror att vi börjar känna varandras positioner i denna debatt. Min enda vädjan till infrastrukturministern är egentligen att detta helhetsgrepp inte ska bli så hårt och långvarigt att de, om vilket greppet är kopplat, hinner dö sotdöden innan vi får ett besked.

Jag tror inte att så blir fallet, men frågan är: Vilken tidshorisont pratar vi om? Kan ministern säga någonting om det? Jag tror att många som tittar på detta hemma i Dalarna skulle vara glada över att få veta vad det är för tidsplan vi har att vänta. När kan vi få ett besked om huruvida vi kommer att fortsätta att ha ett flyg i Dalarna eller inte?

Anf. 132 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman och Carl-Oskar Bohlin! Mitt svar på den sista frågan är: Det är svårt att säga i detta läge, men så snart som möjligt. Jag är väl medveten om de utmaningar som finns när det gäller Dalaflyget och inte minst Mora men också Borlänge. Jag är väl medveten om den regionala diskussion som finns. Men jag är också väl medveten om att alla förväntar sig att vi ska titta på alla alternativ innan vi gör ett slutgiltigt ställningstagande. Det är också det jag vill förvissa mig om.

Vi har nu varit en regering i tre veckor, och jag vill veta att jag har ett bra underlag innan vi fattar slutgiltiga beslut eller på annat sätt ger besked om hur processen framöver ska fortskrida.

Utredningen om regionala flygplatser pågår; den ska snart vara i slutskedet. Men naturligtvis hanterar vi också det enskilda ärendet om Mora flygplats.

Tack för en bra interpellationsdebatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2018/19:33 om skärpta demokrativillkor för bidrag till organisationer

Anf. 133 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jan Ericson har frågat mig vad jag avser att göra för att skärpa demokrativillkoren för bidrag till organisationer.

Låt mig börja med att slå fast att offentliga bidragsmedel inte ska gå till verksamheter som inte är förenliga med samhällets grundläggande värderingar så som de formuleras i grundlagen och i de internationella konventionerna. Det är heller inte försvarbart att offentliga medel som kommuner delar ut går till sådana verksamheter.

Med detta som utgångspunkt är det samtidigt viktigt att värna ett fritt och självständigt civilsamhälle med en mångfald av organisationer, verksamheter och röster. Det är en förutsättning för en väl fungerande demokrati. Föreningsfriheten är en av de grundläggande rättigheter som slås fast i regeringsformen. För att säkra existensen av ett självständigt civilsamhälle med aktörer som på olika sätt kan bidra till samhällets utveckling stöder staten ideella organisationer ekonomiskt. Det ligger därför i allas intresse, inte minst i myndigheternas och i det civila samhällets intresse, att värna bidragssystemens legitimitet.

Som ett led i den överenskommelse om åtgärder mot terrorism som Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna enades om under den förra mandatperioden tillsatte regeringen i mars 2018 en utredning för att se över de så kallade demokrativillkoren i statsbidragsförordningar och tillämpningen av dessa villkor. Syftet med utredningen är att säkerställa att allmänna medel endast ska gå till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar. Utredningen ska vidare analysera demokrativillkoren i statliga bidragsförordningar samt föreslå ett förtydligat, rättssäkert och enhetligt demokrativillkor, inklusive nödvändiga författningsändringar.

Jan Ericson hänvisar i sin interpellation till en undersökning som nyss nämnda utredning genomfört i samarbete med SKL. Undersökningen visar att inte alla kommuner och landsting har riktlinjer för vilka demokrativillkor som gäller eller för hur de ska tillämpas. Regeringen bör inte föreskriva på vilka grunder en kommun ska bevilja bidrag till det civila samhället. Däremot är det viktigt att offentliga aktörer på lokal nivå får stöd och vägledning för bidragsgivningen. Utredaren ska därför anordna möten med representanter för kommunsektorn för att diskutera hur de lokalt kan arbeta för att motverka att organisationer som inte verkar i enlighet med samhällets grundläggande värderingar ska få stöd. Utredaren ska även ta fram ett stödmaterial som kan användas av både statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter som hanterar bidragsgivning. Utredningen ska lämna sitt betänkande senast den 20 juni 2019.

Översynen av demokrativillkoren lägger en god grund för regeringens kommande arbete. Jag ser fram emot att i samarbete med övriga partier fortsätta arbetet med att säkerställa att allmänna medel inte hamnar hos organisationer som bedriver verksamhet som står i strid med samhällets grundläggande värderingar.

Anf. 134 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag vill först gratulera kulturministern till hennes uppdrag och önska henne välkommen till riksdagen. I denna sena timma får vi äran att avsluta dagens interpellationsdebatter – jag tror att det är 28 interpellationer.

Jag får också tacka för svaret. Jag måste säga att jag välkomnar att kulturministern är tydlig med att offentliga bidragsmedel inte ska gå till verksamheter som inte är förenliga med samhällets grundläggande värderingar enligt grundlagen och internationella konventioner, som det står i svaret, och att detta gäller bidrag från både stat och kommun.

Det är som sagt bra att kulturministern är tydlig med det här, även om vi båda två säkert vet att det är en helt annan sak att hitta ett effektivt sätt att kontrollera detta.

Fru talman! Den granskning som kulturministern nämner presenterades också i Dagens Samhälle i slutet av förra året. Enligt den delas det årligen ut minst 17 miljarder i föreningsstöd av stat, kommuner och landsting. Staten står för 13 miljarder, som delas ut av ungefär 30 olika myndigheter. Kommunerna betalar ut ungefär 4 miljarder och landstingen knappt 2. Till detta kommer ett stort antal subventionerade lokalhyror, främst i kommunerna. Totalt handlar det om enormt stora summor. Och allt är skattepengar som invånarna i Sverige har betalat in.

Magnus Ranstorp, terrorexperter på Försvarshögskolan, anser att bidrag delas ut som konfetti och menar att det handlar om en släpphänt hantering och bristande uppföljningar. Detta borde få alla politiker att tänka till.

Vi har på senare år sett att det inte bara är extrema grupperingar på de politiska ytterkanterna som är ett problem. Även islamistiska grupperingar oroar mycket. Och vi har nyligen sett hur medierna avslöjat våldsbejakande djurrättsaktivister som riktar allvarliga hot mot enskilda människor. Sedan tidigare finns även exempel på att andra miljöaktivister gjort olaga intrång och medvetet brutit mot lagen. Det finns också uppgifter om att rent kriminella nätverk kan komma åt skattepengar genom att använda en på papperet klanderfri förening som täckmantel.

Ingen av dessa uppräknade organisationer, föreningar eller grupperingar borde givetvis få bidrag från våra skattepengar, och de bör såklart inte heller tillåtas hyra offentliga lokaler.

Jag konstaterar att kulturministern uppmärksammar den breda politiska överenskommelsen om åtgärder mot terrorism och den utredning som finns. Problemet är bara att utredningens fokus är lite väl snävt, eftersom man kopplar det just till frågan om terrorism och att det bara handlar om statliga bidrag. Jag tycker att frågan är mycket större än så.

Kulturministern skriver i sitt svar att regeringen inte bör föreskriva på vilka grunder en kommun ska bevilja bidrag till det civila samhället. Jag tycker tvärtom att det är en fråga som borde diskuteras. Kommuner och landsting står ju för en stor del av här pengarna, och över 40 procent av kommunerna saknar över huvud taget riktlinjer för vilka villkor som ska gälla. Att utredaren har möten med kommunsektorn och tar fram stödmaterial må vara en sak, men detta handlar om så stora summor att det borde finnas tydliga regelverk även för kommunerna.

Kulturministerns företrädare sa i artikeln i Dagens Samhälle att det saknas enhetliga riktlinjer i kommunerna. Samtidigt säger den nuvarande kulturministern att det inte är försvarbart att offentliga medel går till

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på

interpellationer

olämpliga verksamheter. Trots detta vill inte kulturministern föreskriva på vilka grunder en kommun ska bevilja bidrag till det civila samhället. Jag tycker inte det är riktigt logiskt.

Min första fråga blir därför om inte kulturministern borde utöka direktivet för den pågående utredningen så att man tittar lite bredare på frågan och även inkluderar kommunernas bidragsgivning när det gäller lagreglering av tydliga demokrativillkor. Borde man inte också skärpa reglerna för uppföljning från kommunernas sida av redan utbetalda bidrag så att det inte bara handlar om utbetalningstillfället?

Anf. 135 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Ett tack till Jan Ericson för gratulationerna och för att jag får påbörja min första interpellationsdebatt med honom i detta ämne! Jag vill också understryka det Jan Ericson själv konstaterade, nämligen att vi är helt eniga om att bidrag inte ska gå till organisationer som arbetar i strid med grundläggande värderingar.

Den pågående utredning som jag hänvisade till och som ska redovisa sina förslag i juni i år är ett direktiv som vi också har varit brett överens om och som vi jobbar på. Jag tror att det är viktigt att vi nu kommer till en slutpunkt i de förslagen. Det har tagit tid, för utredningar tar tid, och jag ser fram emot att ta del av vad utredningen ska presentera.

Jag delar Ericsons problembild gällande att bara hälften av kommunerna har riktlinjer för den här typen av bidragsgivning, och det är precis därför som det är viktigt att den kommunala sektorn får stöd och vägledning. Det är också anledningen till att vi gav utredningen för demokrativillkor i statlig bidragsgivning i uppdrag just att anordna möten och ta fram ett stödmaterial. Det är viktigt att vi ändå respekterar den kommunala kompetensen när det gäller den här typen av bidragsgivning.

För regeringen är det dock viktigt att de organisationer som uppbär statligt stöd också är demokratiskt uppbyggda, och jag tror att det är viktigt att vi tittar på de här sakerna tillsammans. Jag vill också nämna att förutom den pågående Demokrativillkorsutredningen, som ju är genomgripande, pågår även två andra beredningar eller utredningar. Det handlar om utredningen Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige, som också ska titta på förslag om villkor för stöd och ett förtydligat demokratikriterium. Den tredje utredningen som pågår är utredningen om Allmänna arvsfondens verksamhet. I uppdraget ingår att lämna förslag på utformningen av villkor som säkerställer att endast organisationer som respekterar demokratiska värderingar kan få stöd. Det betänkandet är nu ute på remiss, och remisstiden går ut den 15 mars 2019.

De här sakerna totalt sett kommer att ge både verktyg och vägledning.

Jan Ericson nämnde också kontroll av de bidrag som delas ut. Där vill jag nämna att även på MUCF pågår det arbete med att förbättra rutiner för bidragshantering, till exempel skärpta kontroller av sökande organisationer. Detta kopplar bland annat mot ett tidigare givet uppdrag av Statskontoret att göra en myndighetsöversyn av MUCF och titta på möjligheten att tillämpa demokratikriteriet.

Regeringen har också gett MUCF uppdraget att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av de förslag som Statskontoret lämnade. Det här är ett uppdrag som är redovisat, och jag och regeringen ämnar följa frågan.

Det pågår alltså en rad åtgärder från regeringens sida för att säkra en korrekt bidragsgivning, och jag vill återigen understryka att ambitionen är vi helt eniga om.

Anf. 136 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Det är positivt att det pågår en del arbete. Att sätta upp riktlinjer för bidragsgivning till föreningar och organisationer är såklart en bra början, även om det av naturliga skäl kommer att bli komplicerat att fastställa vad de här grundläggande demokratiska värderingarna hos en förening faktiskt är.

Lika viktigt är det vilka som är ledande företrädare för de här föreningarna och vad de säger offentligt. Det handlar även om vilka andra organisationer en sådan här förening kan ha nära koppling till. Det är alltså inget enkelt utredningsuppdrag som regeringen har gett, och vi är många som kommer att ta del av utredningen med intresse när den presenteras i juni.

Det är som sagt inte bara viktigt med ett demokrativillkor i samband med ansökan och utbetalning, utan det är också viktigt med löpande uppföljning. Inte minst är det viktigt att skapa en kultur bland dem som beviljar bidrag så att man förebygger risken att oseriösa organisationer kan gå runt regelverken.

När det gäller kommunala bidrag kvarstår frågan om hur detta eventuellt ska regleras. Jag tycker att man skulle våga titta på det, även om jag är medveten om att direktiven inte medger det vid detta tillfälle.

När det gäller statens egna myndigheter, runt ett trettiotal, finns det såklart olika kulturer och traditioner för hur man ser på dessa frågor, hur man handlägger ärenden och hur man följer upp sina tidigare beslut. Risken finns att besluten blir godtyckliga när varje myndighet skapar sina egna processer, och i den nämnda artikeln i Dagens Samhälle nämns även att ett avslag hos en myndighet eller en kommun ibland kringgås genom att samma organisation beviljas bidrag av en annan myndighet.

Det finns alltså en risk att man lägger all kraft på utbetalningstillfället och sedan saknar resurser för löpande uppföljning av att de villkor som gällde vid ansökan efterlevs i fortsättningen. Vi vet ju att en förening eller organisation snabbt kan utvecklas på ett icke önskvärt sätt, och då måste den som betalar ut bidrag kunna agera snabbt och stoppa pengarna.

Jag har därför ytterligare några frågor till kulturministern: Hur tänker kulturministern försäkra sig om att alla statliga myndigheter som arbetar med bidragsgivning skapar någon form av gemensam kultur så att man beslutar enligt samma principer oavsett myndighet?

Hur kan man verka för att ett avslag hos en myndighet inte upphävs genom att samma organisation beviljas bidrag av en annan myndighet?

Hur tänker man arbeta för att löpande följa upp de verksamheter som beviljas bidrag?

Jag förstår att kulturministern bara kan svara för de statliga myndigheterna i det här sammanhanget.

Anf. 137 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Det är viktigt att understryka, vilket Jan Ericson också är inne på, att det är myndigheterna som har regeringens uppdrag att hantera

Prot. 2018/19:51
12 februari

Svar på
interpellationer

bidragsfördelningen. Där har regeringen och jag stor tilltro till att myndigheterna handlägger bidragen i enlighet med lagstiftningen. Vi har självklart också höga förväntningar på att det handläggs korrekt.

Myndigheterna kan kräva återbetalning av statsbidrag om det visar sig att en organisation inte lever upp till förväntningarna för statsbidrag eller om de genomfört verksamhet som står i motsättning till de grundläggande värderingarna. Därför är uppföljning och rutiner för detta såklart viktigt.

Att tillämpa demokrativillkoren är relativt ny mark för myndigheterna, och regeringen har informerats om att demokrativillkoret upplevs som svårtolkat, vilket Jan Ericson också var inne på. Därför har Demokrativillkorsutredningen fått i uppdrag att föreslå åtgärder för att underlätta myndigheternas tillämpning av demokrativillkoret, något som jag tror är centralt.

Jag vill också kommentera det som Jan Ericson lyfter upp om att skapa en kultur för att bevaka de här frågorna generellt. Detta är ju inte en fråga som enbart rör statliga myndigheter, och det är bra att frågorna diskuteras. Det finns ett värde i att frågorna är uppe på bordet, att regeringen har tagit de här initiativen och att vi är brett överens om att titta vidare på frågorna just för att kunna möta de lite trixiga gränsdragningar som finns på området.

Anf. 138 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Frågan om hur vi förhindrar att extremistiska, våldsbejakande eller odemokratiska organisationer får tillgång till bidrag från skattebetalarna har engagerat mig ända sedan jag började arbeta politiskt, först i kommunen och sedan i riksdagen. Det har ett dubbelt syfte – både att hushålla med skattepengarna och att motverka dessa typer av organisationer.

Jag har uppmärksammat dessa frågor sedan ett antal år tillbaka. Redan 2011 skrev jag min första riksdagsmotion om saken, och jag har sedan återkommit med olika inspel i frågan vid ett flertal tillfällen.

I dagsläget har jag en lite blandad syn på utvecklingen. Det är positivt att allt fler tar frågan på allvar och att det fanns bred politisk enighet om att tillsätta denna utredning. Vi får snart se vad den kommit fram till. Det är också positivt att i alla fall en del av problemen utreds. Men det känns samtidigt som om den aktuella utredningen bara behandlar delar av problemet och att andra delar hamnar utanför. Då tänker jag främst på kommunsektorn.

Jag är samtidigt nöjd med kulturministerns tydlighet i frågan och hoppas att den ska omsättas i konkret politik, för detta är viktigt. Det handlar som sagt både om hur vi bäst hanterar våra skattepengar och om hur vi motarbetar organisationer som har en destruktiv påverkan på vårt samhälle och vår demokrati.

Jag tackar kulturministern för debatten och får passa på att önska alla som finns kvar i kammaren en god natt!

Anf. 139 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Jan Ericson för en intressant debatt och ett intressant meningsutbyte.

Jag säger återigen att det civila samhällets organisationer är en central del av vår svenska demokrati. I mötet mellan människor som engagerar

sig i det civila samhällets organisationer uppstår en gemenskap som bidrar till tillit och sammanhållning. Det civila samhället bidrar också till samhällsutveckling och välfärd, både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald av verksamheter.

Därför är det viktigt att staten stöder detta engagemang med den utgångspunkt som jag och regeringen har, nämligen att Sveriges medborgare ska kunna känna sig säkra på att statliga medel bara betalas ut till organisationer som respekterar demokratins idéer. Det betyder att bidragsgivningen till organisationerna måste ske under strikt kontroll.

Det pågår nu en rad åtgärder för att säkra och vid behov skärpa regelverk och rutiner för statsbidrag till det civila samhällets organisationer, ta fram riktlinjer och vägledning och föra en aktiv dialog med kommunerna för att ge stöd för korrekt bidragsgivning även på kommunal nivå.

Regeringens ambition är att det ska finnas ett regelverk som är tydligt med att de organisationer som tar del av samhällets stöd också ska leva upp till de demokratiska värderingarna, som utgör grunden för det gemensamma samhällsbygget.

Med det vill också jag tacka och önska trevlig kväll!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2018/19:38 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om transparens i transaktioner för värdepappersfinansiering och om återanvändning

Redogörelser

2018/19:NL1 Verksamhetsredogörelse för Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna 2018

2018/19:RAR1 Verksamhetsredogörelse för Riksdagens arvodesnämnd 2018

§ 25 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 februari

2018/19:63 Säkerheten på förvaren

av *Arin Karapet (M)*

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:64 Gymnasielagen

av *Arin Karapet (M)*

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2018/19:51

12 februari

Svar på

interpellationer

den 11 februari

2018/19:65 Förföljelse av kristna i världen
av *Désirée Pethrus* (KD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 februari

2018/19:178 Hållbara Gotland

av *Lars Thomsson* (C)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:179 Undantag från krav på svenskt medborgarskap vid säkerhetsklassad tjänst

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:180 Axelbelastning på drivaxel för EU-dragare

av *Thomas Morell* (SD)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

den 11 februari

2018/19:181 HPV-vaccin till pojkar

av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:182 Frivilligt återvändande till Afghanistan

av *Fredrik Malm* (L)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:183 Äldres idrottande

av *Roland Utbult* (KD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 11 februari

2018/19:64 Kostnaderna för en utvidgning av EU

av *Ludvig Aspling* (SD)
till statsrådet Hans Dahlgren (S)

2018/19:70 Den iranska regimen och tortyren

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:71 Situationen i Sudan
av *Anders Österberg* (S)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

Prot. 2018/19:51
12 februari

2018/19:89 Utrikesministerns kommentarer om brittiska politikernas hantering av brexit
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 21.53.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 38 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53,
av andre vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 96 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Meddelande om utrikespolitisk debatt	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 6 Svar på interpellationerna 2018/19:5 och 28 om konventionen om förbud mot kärnvapen	3
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	3
Anf. 2 ALLAN WIDMAN (L).....	4
Anf. 3 HANS WALLMARK (M)	5
Anf. 4 HILLEVI LARSSON (S).....	6
Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	7
Anf. 6 ALLAN WIDMAN (L).....	8
Anf. 7 HANS WALLMARK (M)	9
Anf. 8 HILLEVI LARSSON (S).....	10
Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	10
Anf. 10 ALLAN WIDMAN (L).....	11
Anf. 11 HANS WALLMARK (M)	12
Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	12
§ 7 Svar på interpellation 2018/19:10 om solidaritet med Storbritannien.....	13
Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	13
Anf. 14 ALLAN WIDMAN (L).....	14
Anf. 15 HANS WALLMARK (M)	15
Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	16
Anf. 17 ALLAN WIDMAN (L).....	17
Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	17
§ 8 Svar på interpellation 2018/19:24 om visumfrihet inom EU för medborgarna i Kosovo.....	18
Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	18
Anf. 20 MAGNUS JACOBSSON (KD)	19
Anf. 21 ADNAN DIBRANI (S).....	20
Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	21
Anf. 23 MAGNUS JACOBSSON (KD)	22
Anf. 24 ADNAN DIBRANI (S).....	23
Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	23
Anf. 26 MAGNUS JACOBSSON (KD)	24
§ 9 Svar på interpellation 2018/19:29 om formuleringen om Nato i regeringsförklaringen.....	24
Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	24
Anf. 28 HANS WALLMARK (M)	25
Anf. 29 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	26
Anf. 30 HANS WALLMARK (M)	27
Anf. 31 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	27
Anf. 32 HANS WALLMARK (M)	28
Anf. 33 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	29
§ 10 Svar på interpellation 2018/19:14 om gårdsförsäljning	29

Anf. 34	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	29
Anf. 35	STEN BERGHEDEN (M).....	30
Anf. 36	HILLEVI LARSSON (S).....	31
Anf. 37	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	32
Anf. 38	STEN BERGHEDEN (M).....	33
Anf. 39	HILLEVI LARSSON (S).....	34
Anf. 40	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	35
Anf. 41	STEN BERGHEDEN (M).....	36
Anf. 42	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	36
§ 11	Svar på interpellation 2018/19:31 om en förstärkt nationell cancerstrategi.....	37
Anf. 43	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	37
Anf. 44	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	38
Anf. 45	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	40
Anf. 46	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	41
Anf. 47	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	41
Anf. 48	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	42
Anf. 49	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	43
§ 12	Svar på interpellation 2018/19:42 om ekonomiskt bistånd på grund av trångboddhet.....	44
Anf. 50	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	44
Anf. 51	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	44
Anf. 52	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	45
Anf. 53	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	46
Anf. 54	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	47
Anf. 55	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	47
Anf. 56	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	48
Ajournering.....		48
Återupptaget sammanträde.....		48
§ 13	Svar på interpellation 2018/19:46 om samordningen av totalförsvaret.....	49
Anf. 57	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	49
Anf. 58	MIKAEL OSCARSSON (KD).....	49
Anf. 59	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	50
Anf. 60	MIKAEL OSCARSSON (KD).....	51
Anf. 61	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	52
Anf. 62	MIKAEL OSCARSSON (KD).....	53
Anf. 63	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	53
§ 14	Svar på interpellation 2018/19:54 om marinens behov.....	54
Anf. 64	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	54
Anf. 65	ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	54
Anf. 66	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	55
Anf. 67	ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	55
Anf. 68	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	56
Anf. 69	ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	57
Anf. 70	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	57
§ 15	Svar på interpellation 2018/19:30 om sänkta trösklar in på bostadsmarknaden.....	58
Anf. 71	Statsrådet PER BOLUND (MP).....	58
Anf. 72	LARRY SÖDER (KD).....	58

Anf. 73 OLA JOHANSSON (C).....	60
Anf. 74 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	60
Anf. 75 LARRY SÖDER (KD).....	62
Anf. 76 OLA JOHANSSON (C).....	63
Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	63
Anf. 78 LARRY SÖDER (KD).....	64
Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	65
§ 16 Svar på interpellation 2018/19:13 om svensk brandberedskap	66
Anf. 80 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	66
Anf. 81 MIKAEL OSCARSSON (KD)	67
Anf. 82 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	68
Anf. 83 MIKAEL OSCARSSON (KD)	69
Anf. 84 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	70
Anf. 85 MIKAEL OSCARSSON (KD)	71
Anf. 86 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	71
§ 17 Svar på interpellation 2018/19:15 om översyn av vapenlagstiftningen.....	72
Anf. 87 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	72
Anf. 88 STEN BERGHEDEN (M)	72
Anf. 89 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	73
Anf. 90 STEN BERGHEDEN (M)	74
Anf. 91 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	75
Anf. 92 STEN BERGHEDEN (M)	75
Anf. 93 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	76
§ 18 Svar på interpellation 2018/19:23 om samhällets civila beredskap	77
Anf. 94 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	77
Anf. 95 LARS BECKMAN (M)	78
Anf. 96 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	79
Anf. 97 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	79
Anf. 98 LARS BECKMAN (M)	80
Anf. 99 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	81
Anf. 100 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	82
Anf. 101 LARS BECKMAN (M)	83
Anf. 102 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	83
§ 19 Svar på interpellation 2018/19:7 om polistätheten	84
Anf. 103 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	84
Anf. 104 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	85
Anf. 105 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	86
Anf. 106 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	87
Anf. 107 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	87
Anf. 108 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	88
Anf. 109 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	89
§ 20 Svar på interpellation 2018/19:36 om tillsatt utredning om vinstförbud i välfärden	89
Anf. 110 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	89
Anf. 111 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	90
Anf. 112 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	90
Anf. 113 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	91

Anf. 114 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	92
Anf. 115 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	92
Anf. 116 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	92
§ 21 Svar på interpellation 2018/19:40 om säkerhetsrutinerna	
 på Svenska kraftnät	93
Anf. 117 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	93
Anf. 118 HANS WALLMARK (M)	94
Anf. 119 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	94
Anf. 120 HANS WALLMARK (M)	95
Anf. 121 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	96
Anf. 122 HANS WALLMARK (M)	96
Anf. 123 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	97
§ 22 Svar på interpellation 2018/19:41 om Mora-Siljan	
 flygplats.....	97
Anf. 124 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S)	97
Anf. 125 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	97
Anf. 126 PETER HELANDER (C)	98
Anf. 127 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S)	100
Anf. 128 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	101
Anf. 129 PETER HELANDER (C)	101
Anf. 130 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S)	102
Anf. 131 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	103
Anf. 132 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S)	103
§ 23 Svar på interpellation 2018/19:33 om skärpta	
 demokrativillkor för bidrag till organisationer	104
Anf. 133 Kultur- och demokratiminister AMANDA	
LIND (MP)	104
Anf. 134 JAN ERICSON (M)	105
Anf. 135 Kultur- och demokratiminister AMANDA	
LIND (MP)	106
Anf. 136 JAN ERICSON (M)	107
Anf. 137 Kultur- och demokratiminister AMANDA	
LIND (MP)	107
Anf. 138 JAN ERICSON (M)	108
Anf. 139 Kultur- och demokratiminister AMANDA	
LIND (MP)	108
§ 24 Bordläggning	109
§ 25 Anmälan om interpellationer	109
§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar	110
§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor	110
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 21.53	111